

14

HC-14988

1923-

1-cp2

III

Ac. 4. 988

1923-1-10

04
СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

РІЧНИК III

30429

Л Ї В І В
Накладом М. Т-ва Молоді
1923

ВСЯКІ ПРАВА ЗАКОННО ЗБЕРІГАЄТЬСЯ

Зміст III-го річника

I. Статті програмового, научного і суспільного змісту:

	Стор.
Не схиляймо в низ прапора!	1
Василь М.: Студентство й політика	3
Д. Головецький: На філософ. теми. Одиниця й сусп. Ціль держави	4, 78, 114, 163
S. v. Oer: Нетаковність. Перекл. Й. Л-ський	8
В. Небилівський: На маргінесі призвання	11
Нова Молодь	29
М. М.: † Над могилою широкого друга	32
Й. Скрутен: Молодечий, католицький Інтернаціонал	34, 71
М. Голубець: Іван Филипович	37
Український театр	43
Кінематограф і Жиди	50
Роля жінки	69
О. С. Мердін: Невідрадна доля. Яке становище вибрати	83, 119, 170, 243
На новий шлях!	109
І. Стефанів: 25-ліття бездротного телеграфу	112
Ст. Конрад: Характер	117
Благословенства нового шляху	157
Д. М. Горняткевич: Слідами нашої культури на землях Польщі	158, 202, 228
Л. Нигрицький: Епілепсія умів	166, 211, 239
Син Світла і Духа	194
С. Б.: Білоруська гімназія в Вильні	196
І. Огієнко: Орудний відмінок однини слів жін. роду приголосної відміни	208, 235
Підстави ідеальної організації	225
М. Галушинський: У свято „Просвіти“	227
О. Яремченко: Зі світового скавтінгу	231

II. Поезії

а) оригінальні:

В. Лімниченко: Зажди, Зажди!	12
В. Я.: Звени, моя пісню!	16
Ст. Семчук: Кроваві саява VIII.	17
Р. Ска-ський: Спізнений гість	17
Р. Шопин: Як я гори пращав	18
Яшка: Море	18
Ол. Леськів: Вже йде Сніжна	52
Р. Завадович: На вихор розвіяні	54
І. Звенигородський: У гаї	56
В. Лімниченко: Моя краса	86
І. Л-о: Скажи	86
А. Радомський: Я жду	90
Ст. Семчук: Контури століть	91
Р. Леськович - Гуцул: Сон верховини	92
Меріям: Підслухане	99

<i>В. Я.</i> : До пісні	128
<i>Р. Мірецький</i> : У притвори Туги	128
<i>М. Курчинська</i> : На Страстях	137
<i>Р. Завадович</i> : Втихали вже звуки	174
<i>Меріям</i> : До стіп твоїх	181
<i>Е. Желіскова</i> : Рушник	182
<i>І. Л-о</i> : Благословлю, Тебе, Пречиста!	213
<i>Ст. Семчук</i> : У вихрі днів	216
<i>Б. Лепкий</i> : Вибір з поезій	245
<i>Р. Леськович-Гуцул</i> : Дрожіть!	247
<i>Ст. Семчук</i> : Баляда	247

б) перекладні і переспівні:

<i>J. Schlaf</i> : Небо в ночі. Перекл. І. Л-о	55
<i>M. Liesegang</i> : Молитва. Перекл. С. Ратич	56
<i>R. Tagore</i> : Із пісень. Перекл. Меріям	133
<i>Fr. Otto</i> : Und meine Sehnsucht. Перекл. І. Л-о	134
<i>Ar. Holz</i> : Ich bin der reichste Mann der Welt. Перекл. І. Л-о	134
<i>С. Городецькій</i> : А поховай мене. Перекл. Меріям	135
<i>кн. ф. Касаткинъ-Ростовскій</i> : В'їтки елки. Перекл. Меріям	135

III. Оповідання, новелі, нариси:

<i>В. Лімниченко</i> : Свят-вечір	13
<i>М. Яремчишин</i> : Приступ	15
<i>R. H. Benson</i> : Мандрівник	44
<i>Р. Ска-ський</i> : Під фронтом	53
<i>В. Мельник</i> : Два хрести	54
<i>Гургу</i> : Орлине кохання	87, 129
<i>В. Верховий</i> : Душе моя	90
<i>М. Ческа</i> : Йди за мною!... Перекл. В. Мельник	92
<i>Я. Сеєрберт</i> : Горіюче місто. Подав Меріям	100
<i>R. H. Benson</i> : Consolatrix afflictorum	123
<i>* * *</i> : Чорне п'ятно. Подав Меріям	135
<i>Е. Желіскова</i> : Чому	174
<i>Ю. Редько</i> : Це гірше смерті	178, 214
<i>В. Міліянчук</i> : Серед ночі	181
<i>Е. Желіскова</i> : Жіноче серце	218
<i>О. Петрійчук</i> : Сповідь	219
<i>В. Осадиць</i> : Мрії	246
<i>Д-р Г. Костельник</i> : Діло Мататії Макавея	248

IV. Зі студентського життя і студентських організацій:

- Галичина*. Тюремне лихоліття. Стр. 19. — Середні школи в Галичині. Загальний огляд 146 — Студенти-Василіяни (реф. С. О.). Місійні школи 147. — Студентський Зїзд підчас ферій 183
- Львів*: „Студентська Самопоміч“. „Основа“. „Бандурист“. До університетської справи 57. — Новий орган. Кружок укр. студенток. Комунікат квестури укр. університету 102 — Резолюції зїзду ШУКСРади 140. — Укр. наукове богословське Т-во 141. — Одноцільний плян богосл. наук. Богословський Виділ (реф. Ос. С.) 142. — III. Загальний зїзд польської академічної молоді 183
- Перемишль*: Богосл. Виділ. Організаційне життя і праця [реф. М. Жеплинський. 140. — Музейна збірка укр. дух. Семінарії 220.
- Волинь*. Союз волинських студентів 102. — Студентський зїзд у Луцьку 184. — Відкриття гімназії в м. Рівному 220.
- Україна*. З київського університету 183. — Укр. високе шкільництво 220. — Ще раз про В. Школи 257. — Скількість усіх шкіл 258.
- Австрія*. Віденське Т-во „Січ“ 57. — Віденський університет 58. Т-во „Січ“ у Грацу [реф. М-м]. Інформації для бажаючих студіювати в Грацу 58. — Університетські курси українознавства при віденському уні-

- верситеті 102. — Укр. студентське життя у Відні 142. — Ширші сходи дівочих організацій 253.
- Англія.* Студентство в Англії 19.
- Бельгія.* Змагання бельгійського с-тва [реф. Л.] 19. — Тамошнє шкільництво 58.
- Бразилія.* Українська гімназія і бурса 221.
- Голандія.* Міжнародна студентська організація 102.
- Данції.* Союз укр. студентів політехніки »Основа« 103. — Студентські злидні 142. — Студії в Данцігу [реф. В. Громницький] 184.
- Злучені Держави.* Основання нового кат. університету 223.
- Італія.* Організації кат. студентства 20. — Папське послухання професорів і студентів унів. »Gregorianum« 59. — Інавгурація акад. року на кат. університеті в Медиолані. Хрест і образ короля по школах 59. — Італійська кат. молодь і вбийство пралата К. Будкевича 143.
- Канада.* Укр. Літературне Т-во при колегії св. Йосифа в Йорктоні, Саск. 221.
- Литва.* Шкільництво в Литві 253.
- Мадяричина.* Міжнародна студ. конф. Католицькі студентські організації 185.
- Німеччина.* Загальні збори Спілки укр. студентів 21. — Спілка укр. студентів у Берліні 59. — Інформації УССУкравців 60. — Життя укр. студентства. Лист до редакції »Поступу« 143. — Інформації в справі вписів на В. Школи в Німеччині на зимовий сем. 1923/24, 186. — Видавництво укр. Молоді в Берліні. Виклад про Грузію 223 — Звіт за зимовий семестр 19.2/23 253. — Студ. недоля. Міжнародний студ. вечір. 254. Нац.-освітня праця серед укр. студ. в Берліні. Питання школи в Німеччині 255.
- Підкарп. Україна.* Культурна праця в області укр. шкільництва 255. — Торжество ЧСРеп. в Ужгороді. Курс укр. мови. Ужгородське шкільництво 256
- Польща.* Укр. студентство в Польщі. Numerus clausus для Жидів на університеті. Конгрес польського студ. 60. Союз укр. студ. емігрантів 103.
- Росія.* З життя студентів у Росії 21.
- Румунія.* Недоля українських учителів 257.
- Франція.* Сучасний стан молоді 144. — Союз катол. студентських організацій і кат. Союз франц. молоді 187. Курси соціального навчання 258.
- Чехословаччина.* Новий ректор укр. унів. в Празі. Всеславянський студ. конгрес у Празі 22, 60. — Допись студ. Б. Лучаковського. »Союз укр. студент. з п.-зах. земель України«. Загальні збори УГА. в Берні. Про кружок »Каменярі« в Пішібрамі 61. — Надзвичайний Ззд ЦЕСУС-а 103. Вісти про укр. В. Університет 145. — Вісти про укр. Господ. Академію в Ч. С. Р. 188 — Стан. Укр. Господ. Акад. в Подєбрадах 189. — Інавгурація нового шкільного року 258.
- Югославія.* Допись із Загребу [реф. І. Крайцар] 145.

V. Бібліографія:

- Д-р Й. Маркевич ЧСВВ. Християнська організація шкільної молоді. [И. З.] 62. — *J. Eoś.* Gramatyka starosławiańska. [И. Скр.] 63. — *А. К. Дойль.* Пропаший світ. [П. Ф.] 63. — *Е. А. По.* Червона смерть. — *С. Лятерлеф.* Легенди І. [Р. Ска-ський] 64. — *L. Leger.* Les Anciennes Civilisations Slaves. [и. Скр.] 65. — *М. Возняк.* Старе укр. письменство. [И. Скр.] 103. — *П. Сосенко Мол.* Про славного укр. лицаря І. Сірка [Ф. С.] 104. — *Йо. Єртензен.* Притчі. [Меріям] 104. — *L. Zanta.* Psych logie du féminisme. [И. Скрутень] 149. — *В. Мудрий.* Боротьба за огнище укр. культури в західних землях України. [І. Стефанів] 149. — *о. Д-р Г. Костельник.* Появи духів у Бродах. [Д-р И. Маркевич ЧСВВ.] 150. — *А. Бессієр.* Малий Петрусь [М. Й.] 154. — *Т. Андрухович.* Ручна праця в вихованню [Ю. Дзерович] 259. — *Т. Шторм.* Озеро Іммен [Р. Ска-ський] 261. — *П. Франко.* Битва під Пилявцями. Полковник Абазин [М. Романович] 261.

VI. Всячина:

- Зі світа 22 Оповідки 51, 184, 258
Надіслані книжки . . . 28, 155, 192 264 Справлення похибок VIII

* Руханково-спортовий Вісник:

Я. Вербицький: Спорт і пласт на Волині	24
Б. Вронський: Спорт і пласт на Волині	66
В. Маркусъ: Спорт і руханка серед укр. молоді	105
Звіти і рецензії	25, 67, 107
Спортова хроніка	28
Новинки і оповістки	27, 68, 108

** Відділ Ліги українських студентів:

Під ясным прапором	189, 223, 262
На тиху хвилину	190, 191

ПОКАЗЧИК

авторів, дописувачів і взагалі осіб, котрих статті, всякого рода дописи та праці містяться в цім томі:

	Сторона		Сторона
Б. С.	202	Лімниченко Василь	12, 15, 86
Benson Robert Hugo	44, 123	Л-о І.	55, 86, 134, 213
Вербицький Я.	24	Л-ський Йосиф	10
Верховий В.	91	М. Василь	4
Вронський Богдан	66	М. Й.	155
Галушинський Михайло	228	М. М.	34
Holz Arno	134	М-м.	58
Головецький Діонізі	7, 82, 116, 166	Маркевич Йосафат Д-р ЧСВВ.	154
Голубець Микола	43	Маркусь Володимир	107
Горняткович Дамян М.	163, 207, 231	Мельник Василь	55, 99
Городецький С.	135	Мердін Ор. С.	83, 119, 170, 243
Громницький Вол.	185	Меріям	99, 101, 104, 134, 135, 139, 181
Гугу	90, 133	Міліянчук Василь	182
Дзерович Юліян	261	Мірецький Роман	128
Жарський Е.	27	Небилівський Василь	11
Желіскова Емілія	178, 183, 219	Нигрицький Л.	169, 213, 242
Жеплинський Михайло	141	Ніжанковський	148
З. Й.	63	Орієнко Іван проф.	210, 239
Завадович Роман	54, 174	Oer Sebastian v.	8
Звенигородський Іван	56	Осадців Волод.	247
К. В.	67	Otto Franziska	134
Карпа Ілля	26	Петрійчук О.	219
Касаткинъ Ф. кн.	135	Радомський Антін	90
Конрад Степан	118	Рак Богдан	68
Косар Кость	68	Ратич С.	56
Костельник Гавриіл Д-р	252	Редакція 1, 29, 51, 69, 109, 144, 157, 194,	225, 254
Крайцар Ілько	146	Редько Юліян	180, 215
Курчинська М.	139	Романович Марко	261
Л.	20	Ростовскій гл. Касаткинъ	
Ластовецький Антін	254	С. Ф.	104
Лепкий Богдан проф.	242	С(афат) Ос(ип)	33, 142, 147
Леськів Олекса	57	Седерберг Яльмар	100
Леськович Р.-Гуцул	92, 246	Семчук Степан	17, 91, 217, 247
Liesegang Mara	55	Ска-ський Р.	17, 54, 65, 261
		Скр. Й. гл. Скрутень Й.	

	Сторона		Сторона
Скрутень Йосафат	37, 63, 65, 78, 104, 149, 224, 263	Ческа Марія	29
Стефанів Іван	114, 150	Шовгенів І. проф.	189
Стусс Н.	223	Шопин Ромі	18
Schlaf Johannes	55	Яремченко Олекса	26, 234
Тароре Раб.	133	Яремчишин М.	16
Т(еодорович) Павло	20	Я(ценків) В(олодимир)	16, 128
Ф. П.	64	Яшка	18

Важніші річеві омибки:

Сторона:	Котрий рядок з гори:	Замість:	Має бути:
158	8	на земські	на неземські
158	28	На правому видно	На правому боці видно
167	25	звуки	згуки
168	16	замаху прикмет	запаху прикмет
216	2	В повільному хитані	В повійному хитоні
216	27	ніжні прошу	пісні прошу
217	39	Між!?!	Міт!?!

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК „ЛОСТУЛ“

Великого бажаєте!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ у ЛЬВОВІ

РІК III

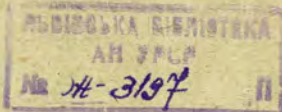
Ч. I
1923

СІЧЕНЬ

ЗМІСТ:

Не схиляймо вниз прапора!
Студентство і політика (Вас. М.)
На філософійні теми (Діонізій
Головецький)
Нетактовність (Seb. von Oer.
Й. Л-ський)
На маргінесі призвання (В. Не-
билівський)
Зажди, зажди!.. (В. Лімниченко).
— Свят-вечір (В. Лімнич.). —

Приступ (М. Яремчишин). —
Звени, моя пісне! (В. Я.). —
Кроваві сяйва (С. Семчук). —
Спізнений гість (Р. Ска-ський).
— Як я гори пращав (Р. Шо-
пин). — Море (Яшка)
Зі студентського життя
Зі світа
Рухан. спортовий вісник
Надіслано до Редакції.

Ціна першого числа 400 мп.

Передплата в р. 1923

Цілорічну передплату можемо назначити тільки в золотій валюті.

І так виносить цілорічна передплата 2 короні 40 сотиків у золоті, що рівняється в січні ц. р. 10,000 мп.

Хто пришле цю суму в січні, цей не потребуватиме опісля доплачувати.

По крайній мірі належить прислати на рахунок, що найменше 2,000 мп.

Цілорічна передплата за кордоном виносить: На Чехословаччині: 24 кор., в Америці й Канаді 1 дол.; в Бразилії 4 мільр.; деїноді 4 фр. швайц.

Передплату посилається по адресі Експедиції:

Часопис »Поступ,« Жовква.

Адреса Редакції і Адм.:

Львів, Домініканська, 11.

Від Редакції

З приходячими Святами і Новим роком засилаємо всім нашим передплатникам, читачам і прихильникам щирі бажання!

При цій нагоді дуже просимо передовсім о скорі й точні надсилання передплати. Всім відома річ, що гроші що 2—3 тижні тратять на вартості.

Наслідком опізнень у надсилці передплати і наслідком поважних у цілості довгів, які нам винні післяплатники, видавання нашого органу є поважно загрожене.

Подавши це до відома й поновлюючи нашу просьбу, сподіємося, що наша молода й старша суспільність не відмовить нам цього рода співділання для високих цілей, яким служимо нашим часописом.

Не схиляймо в низ прапора!

Перешуміло воєнне лихоліття. З боєвих рядів повернули всі назад до свого огнища, щоб ogrіватись його теплом і продовжувати роботу, призначену їм судьбою, або власним вибором. Повернула теж найкраща горстка нашого громадянства, — українська молодь. Вона вертала і спішила, щоб і собі спочати у свого огнища. А цим огнищем для неї — школа, наука й освіта.

Прийшла, шукала — й огнища не найшла. Воно розкинене, розбите...

Чи так зустрічає її український народ? Чи так платить він тим, що своїми грудьми боронили його долі і свободи? Чи не має він серця, щоби за кров, за труди, за самопосвяту, не построїти їм величавих хоромів та теплих огнищ?

О, ні! Український народ, цеж узір любови, якою кождий народ горіти має до своїх дітей. Для них, для тих своїх вибранців і надії, він віддає все, він посвятив би навіть своє славне ім'я, свою свободу.

Не він отже розвіяв і розбив молодецьке огнище.

... Сказано — огнища нема. Колиж навіть рухлива думка молодих голов придумала зараду і заставила молодецькі руки сотворити свою школу і самим навчатись, так і тоді стрінула опір і руйнування.

Либонь це парадокс на двацять століття!... Одне факти гостріші над уяву, над розум навіть. За школу, за науку і навчання, за бажання освічуватися, сьогодні в XX. ст. переслідують, заганяють до тюрем, б'ють, тероризують, виганяють із центрів науки на село, розганяють школярів на чотири сторони світа...

„Вони — обідрані, забуті,
Бліді, голодні і німі,
В кайдани, в сталь міцну закуті,
В кривавих ранах і ярмі“ — (О. Олесь).

На це глядимо вже від кількох літ і нема найменших вигледів, щоби воно небажком змінилось. А прецінь літа летять, як шалені та якщо промайне так молодість, літа науки, ми останемо невиховані й неосвічені.

Значить, нема ради для нас? Ні, цього й думати нам не вільно! Був час, у якому ту саму тривогу і переслідування терпіла молодь за-

хідноєвропейських країв. Але терпелива видержка, сильна віра і характерна солідарність усіх верств молодого покоління зломали перемогові ряди, а навіть дозволили виплисти на такі вершини, з котрих не стягне їх уже ніяка сила. З малих, незначних кружків цих піонерів красшої молодечої долі, потворилися зорганізовані, сильні Союзи і Товариства, котрі гейби сіттю обняли цілий край, заклали свої школи і культурні центри і спокійно глядять в очі найбільшим невзгодам.

Тим шляхом і нам тепер іти.

Удари, якими діймаючо ранить нас лихоліття, це долото, що оброблює наше нутро і сталить характер. Неправда й насильство допчуть правду, але її не переборюють, а гнів за подоптану правду робить навіть з мірних душ героїв. Дозвольте на їхню роботу!

Нема огнища науки, так тоді в серцях »ви огонь неугасимий чесної думки палить« (І. Франко). Замість розбитої святині, котра нас об'єднувалаби, повинна захопити нас спільна думка всесторонньої самоосвіти і рішучої волі як до діла, так і до жертви, а їх зверхним виразом мусить бути ідейна організація українського студентства. Клич: У злуці сила! між молодіжжю має своє особливіше значіння. Всі видатки матеріальної закраски охотно покрий наш жерволюбивий народ, котрий тільки разів дав докази своєї любови до нас.

В тій отже свідомості не вільно нам подаватися взад, не вільно схиляти в низ прапора, а навпаки — смілим і видержливим кроком ступати перед себе, бо як співає В. Пачовський:

„Здавили горло, чоло здоптали!
Шапають душу, та ми живем!“

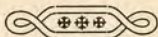
Час молодости, який саме переживаємо, дає нам поруку, що діло поведеться. Аджеж молодість, це літа, в яких ідейні виднокруги являються нам без межі, наче позолочені проміннями сходячого сонця, котре не має зайти; це літа, в яких усьо оживлене свіжовесняними соками, в яких життєва сила розцвітається в щораз то свіжих колірах; молодість, це час благородних ентузіазмів, гордих розмахів і шляхотних бажань, у якім душа стоїть отвором для серйозних і великих думок, серце для козацьких почувань, а воля податна на зусилля, борню, жертви; вкінці це літа, в яких відчувається внутрішню потребу йти вперед, ділати, вступати на верхівя, творити, віддаватись і посвячувати себе¹.

Цейже шлях вибрав собі і наш орган. Його бажання — велике: красша доля української молоді. Його бажанням: згуртувати біля себе ідейне укр. студентство, котреби спілою ходою йшло вперед, на зустріч

¹ F. A. Vuillermet, La Mission de la Jeunesse Contemporaine. Lille 1907. 5 сл.

майбутньому Добру і Правді. В його програмі, попри вироблення нової, внутрішньої молодого людини, начеркнений плян сотворення великої студентської організації, на основах найтривкіших, бо Христових.

З окрема цей третій річник «Поступу» бажає розвинути свій плян у цілій ширині і виражає надію, що всі прийдуть йому в тім із помоччю і порадою.

Студентство й політика

Бували колись часи, що в них потреба хвилі студентську молодь ставила на далеку віддаль од політики. І з цього згляду — ці часи були щасливі... І колись бувало й так, що при зустрічі двох образованих людей на першу чергу йшло питання про «віру». Б теперішній порі вираз «віра» замінено на «світтогляд», а будучи послідовним і звертаючи увагу на практику життя, маю повне право твердити, що в найблищій будучині слово «світтогляд» перевернеться в «партію».

До цього твердження спонукує мене й запримичування об'явів студентського життя. Якби воно не було, то все таки мусимо признати, що наша студентська молодь замного розполітикувалася. Знаюю є річку, що по різних наших зіздах та конгресах творяться окремі фракції студентів по політичним переконанням і домагаються влаштування різних студентських справ по лінії бажань тієї партії, до якої належать. Що це є погубне та що воно започатковується в традиційнім нахилі нашого народу до незгоди й роздорів — кожному з нас ясно. Ціллю моєї замітки є подати під розвагу грозу такого поступування й пародійне розуміння завдань студентського життя.

Політика в нинішньому світі — це боляк людства, від якого струпішують всі його члени. Під її покровом збралася правда з неправдою, за її приводом годі сьогодні

розізнатися на правдивих вартостях життя. Мов у зачарованому колі плентаєшся по світі політичної думки і просто дурієш з остраху перед переоцінкою всіх цінностей духа, перед тиранією моменту. І докіль політика не руководитися зглядами моралі — дотіль усе буде на заваді справжньому розвою людського духа. Майже вся сьогоднішня преса і велика часть літературних і мистецьких творів — це одна велика, кольосальна лож, що стоїть на услугах політики...

І невже невмірущий розгін молодого студентського духа мавби ступати на вузькі шляхи політичних поглядів? Ні! Завданням усякого студента є пізнати справжні цінності свого народу і великі знамена вселюдського призначення, дорогою самоперемоги виробити себе на характерну й чесну людину і з усією силою душі стати під прапор духового змагання до Правди, Досконалости та Щастя в людстві, народі і собі самім... А якщо треба буде колись стати в ряди прихильників якоїсь партії, то хіба тоді, як мається за собою переможені пристрасти невідладженого нутра, а перед собою змогу широкої праці. — Але все і всюди треба памятати, що понад усякими партіями, понад тісними вимогами партійного життя вносяться невміручі вселюдські ідеали й народня справа.

Це повинно памятати в першій мірі наше студентство. В йогож

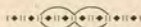
руках спочиває прийдешня доля нашого народу.

Невжеж ця доля покращає, як уже в порогах терему влади молоді

студенти ніяк не можуть погодитися?

Caveant consules...

Василь М.

На філософійні теми

Одиниця й суспільність

(Продовження)

Одиниця й суспільність у світлі теорії Rousseau'a

Ще фатальнішою в своїх заключеннях і практичним приміненню, чим теорія Hobbes'a і Wundt'a, є теорія Rousseau'a. Раз прийнявши засаду, що держава є витвором непримушеної, свободної волі одиниць, чваняться приклонники Rousseau'a (Французи), що їхня держава, це справдешний рай на землі, де панує рівність, свобода, братерство. Це здобуток, кажуть вони, найвищої культури; це чарівні слова, якими поривають всі народи.

На перший погляд здавалосяби, що справді так є, що справді, це перші висновки, висновки благородні, висновки логічні, висновки, що можуть ущасливити поодинокі одиниці і цілу суспільність в державі. Та грубо помилявсяби той, котрий легко цьому повіривби. Під чарівними словами свободи, рівности, братерства криється гниль ложі і брехні, криється солодка зараза, що затроює та нищить як одиницю, так і суспільність. Держава, казав Rousseau, це добровільна, свободна злука одиниць-людей, щоби зберегти себе, та не допустити до »bellum omnium in omnes,« а не бачить бідняга, що якраз »bellum omnium in omnes« це одинокі, практичне й логічне заключення з його теорії. Теорія »свобідної умови мала бути в практиці тараном на розбиття вирафінованого абсолютизму; в дійсності вона якраз уводить абсолютизм і то найкраніший, посунений аж до тиранії. Вистарчить лиш трохи застановитися і загланути до всесвітньої історії, щоби про це переконатися.

Держава, каже Rousseau, це злука людей, у котрій кожда одиниця зрікається, на основі суспільної умови, своєї »безмежної« свободи в користь загалу, щоб опісля наново її відзискати у формі горожанської свободи. Коли це правда, то держава є нічим іншим, як складницею та касою ощадности, де кожда одиниця складає свій дрібний гріш-феник своєї свободи. Зі збірки тих феників повстає величезний капітал »волі народу« (volonté générale). Розуміється одиниця стає тоді зером насупроти »волі народу,« стає феником насупроти безмежного капіталу. Так отже »воля народу« стає всевладною, котрій усі одиниці обов'язані оказувати безмежний послух.

Взявши ще під розвагу повний атеїзм Rousseau'a й його приклонників, усунувши на бік найвищу Інстанцію Божу і Його контролю над державою та її засадами, треба сказати, що »воля народу« це найвищий Пан, господь на землі. (Це заключення ставить навіть сам Rousseau). Питомою прикметою »волі народу« є законодавство. А що закони є об'явом загальної волі (понад котру

нема вищої), тому всі закони і завіси будуть справедливі, будь вони якогонебудь змісту й змагання, бо держава, як така, не може заподіяти собі кривди. Держава отже, чи радше «воля народу», рішить, чи щось є морально-добре, чи зле, «воля народу» определить всі права, «воля народу» уладнає життя соціальне і політичне. Одиниця хочаб і як покривджена мусить улягти волі загалу. Всі урядники, яких поставить «воля народу», будуть тільки властю виконуючою, зависимою вповні від «волі народу». Так насупроти волі держави («народу») зникає всяке право і всяка свобода поодиноких людей; держава займає місце Бога, до неї належать всі горожане з цілим своїм майном, з тілом і душею. А чиж це не крайній абсолютизм держави і то у формі найбрутальніший? Деж ту рівність і братерство? Хіба в тім, що всі одиниці є зером насупроти держави, рівні собі і брати, — бо кожда одиниця зером, — а зеро рівняється зерови.

Поступім іще крок уперід. Коли за найвищого пана держави, за абсолютного володаря уважаємо *volonté générale*, волю загальну (народу), то вартби приглянутися їй з близька, щоби здати собі справу, з ким маємо до діла. Насамперід, то начальник держави облудний! *Volonté générale*, загальна воля, воля народу, то не воля «загальна», а воля більшости, супроти котрої воля меншости являється волею безправною. Воля більшости то воля партії найсильнішої. — Так «загальна воля», воля народу то поправді воля найсильнішої партії. Якимже способом звичайно витворюється найсильніша партія? Коби то всі одиниці-горожани були високого образования, глибокого розуміння державних справ, а при тім конечно були безінтересовні, справедливі, жертволюбні, та ще й коби свобідно, без погрози зі сторони крісів, могли висказувати свою волю, тоді і найсильнішої партії не булоби причини лякатися. Але конкретно, в життю практичнім все бракує котрогось із трьох наведених елементів. А коли ще, як бажають собі Руссовці, буде держава безконфесійна, то буде бракувати всіх трьох елементів відразу. Звичайно отже найсильніша партія витвориться під впливом кількох спритних, оборотних, язичних демагогів, під впливом тисячних, многообіцюючих відоzw, під впливом добрих хабарів, або навіть і добрих кулаків. Якщо такій партії вдасться вдягнути на себе одержу «волі народу» (волі загальної), то само собою розуміється, що буде старатися себе на тім становищу укріпляти, переслідуючи завзято всяку иншу, їй ворожу партію. Так стане держава тереном партійних боротьб, ненастанних агітацій й суспільного замішання. Уряд держави, будучи тільки виконуючою властю «волі народу», а властиво найсильнішої партії, буде змінятися зі зміною пануючих партій. Одного дня в імени «волі народу» буде проголошувати культ Бога, другого Його детронізацію; одного дня культ «розуму», другого розпусної жінки; одного дня такі закони іншого впрот противні. Однак це все буде святе, справедливе, розумне, хосенне, слушне, бо так зарядила найвища інстанція «воля народу». Чиж можна подумати про огиднішу тиранію?

Але коли одиниця не узискала в державі, до котрої «свобідно» приступила, цего чого бажала, цєб то «горожанської свободи», коли «народ» незадоволений, то може даний уряд, дану партію усунути від керми держави, каже Rousseau. Отже народ має «право» до

революції. Красна вам держава! Держава, уряд, «воля народу» (зн. воля кількох демагогів), має повне «право» гнобити й використувати всіх, а всі мають «право» до революти — Чимже тоді держава? Чиж не «*bellum omnium in omnes*,» — чого так боявся Rousseau?

Слушно названо державну теорію Rousseau'a — «євангелієм революції.» Довершена при кінці XIX. століття революція була не чим іншим, як практичним переведенням засад соціальних і політичних, які голосив Rousseau. Нарід, це є революційна партія, обезвладила короля, «бо він присвоїв собі всевладу» і за кару післала його на руштовання. Проти тих усіх, що «загальній волі» не хотіли підчинитися, або принайменше були в підозрінню о непослух для «загальної волі,» нарід, революційна партія, шаліла кроваво. Ріжні революційні сторонництва, з котрих кожде свою волю називало «загальною волею,» завзято видирали собі державну керму, а поборених противників карали смертю, аж остаточно щасливий жовнір загорнув у свої руки «загальну волю» (волю народу), й залізною рукою здавив революційні сторонництва, котрі, не могучи вже думати про жорстокість, покірно схилили голову перед щасливим потентатом.

Що це всьо діялося під впливом Rousseau'a, вистарчить навести декілька свідoctв історії. (Самого перебігу революти не описую, бо вона й так знана інтелігентному читачеві). В р. 1765. писав філософ Hume з Парижа: «Не можна ані описати, ні виобразити собі ентузіязму Французів для цього чоловіка. Ніхто досі не потрапив прикувати до себе їх увагу в такім степені, як Rousseau.» (Burton, *Life of Hume*, II. 299). Taine докладно вияснив вплив Rousseau'a на вибух і перебіг французької революції: «На початку панування Людовика XVI., один подорожний, вернувши до краю по кількालітній неприсутності, коли його запитано, які зміни завважив у суспільності, сказав такі слова: «Завважав я тільки, що про те, над чим дебатовано давніше в сальонах, тепер розтрясає улиця.» Улиця знова розправляла над доктриною Rousseau'a, його розправою про «нерівність,» про «соціальну умову,» котру коментовано, популяризовано, повторювано на всі тони під ріжними видами. Достовірний і наочний свідок, Mallet du Pau, писав в р. 1799.: «В середних і нищих верствах мав Rousseau більше читачів, чим Voltaire. Він заціпив у Французів науку про всевладу народу зі всіми її наслідками. Трудно булоби мені вчислити хочби одного революціоніста, котрий не одушевлявсяби тими анархістичними теоріями і не горівби жаждою їх зреалізованя. Та «соціальна умова,» що деморалізує суспільність, була кораном декляматорів 1789 р., якобінів 1790, републиканців 1791 і інших шаліючих людей.» З ріжних документів показується, що знаходилася вона в руках усіх, наче який катехизм. Дух Rousseau'a, це є «дух републиканський,» обняв цілу верству середню, артистів, урядовців, парохів, лікарів, прокураторів, адвокатів, літератів, газетярів; підсичували його найгірші пристрасти, як рівнож і найліпші інстинкти, амбіція, зависти, бажання свободи, ревність о публичне добро і почуття права.» (Taine, *L'ancien régime*, 1885. 413—416). Сам Наполеон I. сказав: «Колиби не було Rousseau'a, Франція не малаби революції» (Holland's, *Foreign reminiscences*, 1850. 261).

Рівнож і Hettner у своїй «Geschichte der franz. Literatur im XVIII. Jahrh» стор. 482., влучно називає «Соціяльний контракт» Rousseau'a, кодексом французької революції. Едвард Engel так знова виражається: «Це діло (Contrat social), котре, якщо не на впровадження французької революції, то що найменше на її перебіг, вплинуло зі всіх книжок XVIII. віку, найсильніше — і найгірше. В цім ділі Rousseau ставить замість божого права королів — боже право товпи, — або, як по правді діється, — найбільших крикунів-демагогів; на тім полягає ціла ріжниця. Звідсі датується богохульний культ цього, що опісля конвенція називала «публичним добром», «salut public», причім горстка вибраних тиранів мала повну свободу означення, що в даній хвилі треба було розуміти під «salut public.» Горожанин, «citoyen» повинен бути сліпо послухним; менш о це, чи нині та групка малих тиранів ухвалить матеріяльність душі, чи завтра знесе свою ухвалу і скаже бубнити культ найвищої Істоти і безсмертність душі; в обох случаях мають вони слушність на основі непомильності, даній їм через «загальну волю» народу. Річ природна, що терористи покликувалися з трибуни на Rousseau'a, як творця їх теорії та практики. Навіть у подробицях держалася конвенція наук Rousseau'a, на примір, коли за кожду провину проти системи, узнаної через «volonté générale» за «salut public» постановила тільки одну кару: смерть. Хто читав бесіди провідників конвенції, а передовсім Robespierre'a, той при читанню «Contrat social» зустрінеється з тими самими провідними думками, які розвивав цей найрадикальніший представник якобінізму, це є тієї доктрини політичної, що формується в тих словах: «Коли ти не тієї самої думки що я, так заведу тебе під гільотину, коли тільки дібуся власти.» Молохови «загальної волі» видано в безмилосерну жертву всяку горожанську свободу, в життя політичнім і релігійнім.» — «Головною рисою в характері Rousseau'a є безмежний індивідуалізм, що веде до легковаження найелементарніших людських обов'язків. Мнине право одиниці до ділання, чи не ділання, що їй захочеться, ствердив Rousseau в практиці, власним життям, а теоретично виловив у своїх «Confessions.» На все находить він оправдання навіть на найтемніші плями свого приватного життя. — І річ дивна, що цей чоловік, котрий для власного поступовання не узнавав жадного вищого морального закону, крім індивідуальної самоволі, котрий про себе писав: «У всім привик я йти за хвилевою забаганкою,» той сам чоловік у своїх письмах був невмолимим тираном обов'язків. З кожним твором, що виходив з під його пера, змагалася жажда гноблення одиниці в користь так званого «загального добра.» Він, що без надуми, зміняв свої релігійні поняття, поручав у своїй «Соціяльній умові» обов'язкову релігію державну, яку всі, принайменше на зверх, під загрозою тяжкої кари, визнавати повинні. Та суперечність між непогамованою індивідуальністю і тиранським нівелюванням становить тло всіх філософійних творів Rousseau'a. (E. Engel, Geschichte der franz. Literatur 1882. 351 і сл.).

Діонизій Головецький

Нетактовність¹

Може бути хтось мистець у грі на скрипці, але як не має почуття такту, то не надається до оркестри. Він може вміти обходитися зі своїм інструментом по мистецьки, а мимо того справляти буде муку диригентови, що надармо вимахує навиклою володіти батutoю. — Так також буває з деякими людьми, що мимо добрих манір, мимо світлого розуму, або незвичайного знання, всіх ударяють, бо не вміють переправити кораблика своєї особистості крізь скелі й мілини товариського, або трудового життя. Їх добродушність уважають другі за неучтво, їх отвертість називають простацтвом, їх прозивають незручними, брусковатими, або також невражними, невихованими. Вони не можуть з ніким дійти свого права, счиняють тяжкі в наслідки непорозуміння, одним словом: вони є викляті кирички суспільства, а однак їм саракам нічого не бракує — хіба такту.

Скоро це є висока похвала, коли якогось чоловіка називають »дуже тактовний«, і скоро другий означення »нетактовний« для своєї особи, або своїх вчинків, або слів уважає за образливу критику — то »такт« мусить бути щось важне, й ми позволимо собі дещо ближше йому приглянутись і перевірити його етичну вартість.

Тактом звемо ніжне почуття справедливости в розважуванні взаємних обов'язків і відносин у товариському житті людей. Такт дає нам ясне розуміння ситуації й приступно вияснює, що треба сказати, або зробити, щоби, не вразивши й не підлещуючи ближньому, посадити його на належне місце. Такт є отже ніжне, тонкочутке пристосування головних засад справедливости й етики до даного випадку, а тим і важний фактор у соціальному житті. Але коби то справді завсіди й сейчас знати, що треба говорити в дану хвилю! Найбільше людей знає це доперва опісля. Французьке »Esprit de l'escalier«, по нашому: »спізнена думка«, доперва по працанню на сходах завстиджує нас немилим почуттям за невжиття належного слова, або влучної відповіді.

Усі люди хотять, щоби з ними поводитися дуже тактовно, а рідко хто вміє таким бути завсіди й зглядом кожного. Це ніжне почуття потрібне й у товаристві, як і дома, в дорозі, як і при роботі, й зглядом приятеля й ворога, щоби першого не втратити, а другого відзискати, або, щоби хоч непотрібно не огірчувати. Почуття такту захоронює від якоїбудь пересади в поважному і жарті й учить нас не брати невпору поважної річі жартівливо, а жарт зупиняти у відповідних межах, щоби з нього не вийшла гірка дійсність. Воно, гейби досвідчений провідник, товаришить нам по всіх усядах, управилює наш хід, наше поведення, міркує нас у бесіді, кладе нам відповідний вислів на язик,

¹ Автором цього нарису є відомий письменник Sebastian von Oer, який у старшій віці вступив до Венедиктинів і в тім славим »Чині вчених« продовжує свою письменницьку працю. Видав він між ин. дві книжки, в яких, як добрий знаток світа, а ще більше людської душі, психологічно розбирає хибі і чесноти нашої душі. Не є це основні, повні студії, лиш свободні, легкі начерки. Автор називає їх »Plaudereien«. Перша з них, під заг. »Unsere Schwächen« (Freiburg in Bg. 1903. 106 сл.), з якої винятій заповдаваний нами нарис про »нетактовність«, обнімає цілу групу (24) людських хиб. Їх перестудіювання може дуже много псмоти старшим, а передусім молоді, до самопізнання, до власного доповнення, до поправи й усунення многих, малих хиб характеру, а також до лагодження осуду про хибі других. Друга книжка має наголовок »Unsere Tugenden«. Обі дуже інтересні, освідомлюючі й поучуючі. (Прим. перекладача).

або велить зловіщому слову на устах замертти, воно змягчує, або скріплює тон і само надає рухам відповідний вислів. Почуття такту є для нашого ділання й бесіди правилом, яке не зводить нас так легко; воно заступає спокійну застанову, скоро, з інстинктивною певністю і без занепокоєння відгадує як слід, чого треба.

Такий дорадник це справді невинуватий провідник крізь життя, і не один давав великі суми, щоби забезпечити собі його поміч. Чи можна цей такт набути та як?

Нема питання, що є люди, які посідають з природи це громадянське право правдивої благородності. Воно лучиться з їх особою, як дідичне добро без труду з їх боку й несвідомо. Їх рухи, діла й слова кермуються тактом чутливого серця й розважного ума мимовільно й з благородною свободою. Не мігби я сказати, що вони не мають зовсім у тому заслуги; бо природний наклін потребував вироблення, не міг розвинути у непригожих обставинах, міг безперечно бути придушений грубими хибами характеру, або грішним життям. Вроджений такт, це справді цінне віно на життя, але йому треба дати розвинути ся. Тим то також і в цьому талані почуття багатого залежить від виховання, подібно як при дарованнях розуму, або серця.

Почуття також можна виховати до певного ступіня. В усякому разі треба його виробляти через виховання й то тим більше, що його діяльність не обмежується лише на ділянку природного почуття справедливості й ніжності, але також дуже часто входить у пануючі товариські звичаї й обичаї. А в деяких кругах на правила послідного роду так сильно кладеться натиск, та так дуже перецінюється їх обов'язуюче значіння, що за людину доброго тону й з тактом уважається лиш цього чоловіка або цю жінку, що добре вміє примінювати форми конвенціональної чемності. Але про цей такт, що завершується на відповідному вживанню ножа й вилок, або також на зручних формах модерної чемності, тут не говоримо. Люди тієї школи готові холоднокрівно відтрити на бік свого суперника, або ногами потратувати своїх підчинених, щоби лише здобути собі комплімент і добитись бажаного, безпечного місця. Вроджений такт отже може бути виобразований і помножений через виховання, а рівнож може бути страчений через лихе поступовання й занедбання. Але також і вихований такт — якщо не ґрунтується на глибоко в серці лежачих прикметах, є лиш зверхню політурою, яка одержуєсь лиш так довго, дана особа обертається у відповідному товаристві, а яка серед непригожих обставин, або як зайде незвичайна ситуація, дістає щілини, діри, відкрушується і накінець зовсім зникає.

Але хто зможе нам запевнити для всіх випадків і для кожного часу цього непомильного провідника і дорадника, якого користь і любовість є так очевидна на вельми крутому шляху спільного, людського життя? Тільки одна релігія.

Вроджений такт відповідає даному нам Творцем природному законови; бо навчає нас шанувати вложені кождому в серце загальнолюдські права. Він цінним даром, але не вистарчає; бо в конфлікті з егоїзмом мусить уступати. Такт вихований доповнює такт вроджений, долучивши товариські права й обов'язки, але, як бачили ми, цей також не вистарчає, або не встоюється. Щойно ніжне чувство, виплекане на головних засадах християнської релігії, що моглоби бути назване релігійним, або християнським тактом, убагороднює

й поглиблює цей вроджений, чисто людський такт і виховує його до правдивої чесноти. Це ніщо інше, як практичне пристосування до кожного положення й усяких обставин щоденного життя християнського закона любови ближнього.

Ми брати і сестри в Ісусі Христі. Навіть більше. Ми члени одного тіла. Глядімо на членів свого тіла: їм не треба батути, вони порушуються зовсім мимовільно, невимушено, працюють у повній гармонії, а до цього нема там і окалічення, або вивихнення. Ми є в правдивому змислі членами Ісуса Христа, тож маємо після Його волі й наказу спільно один одного доповняти, один за одного обставити, один одного підпомагати, та дбайливо уникати всяких неприязних притиків, а надто ображення.

Скоро таке християнське пониження наших взаємних відносин — стане нам вповні питома і скоро одушевляти нас буде в зносинах із ближніми — то виросте воно до несумнівного почуття того, що слушне, стане християнським почуттям такту. А щоби воно стало нам питома і рівночасно перейшло в природу та без довшої застанови, й як хвилеве натхнення могло нас у даний момент провадити, то треба його наперед виобразувати й скріпити через ряд чеснотливих актів.

Воно видається тяжше, чим є дійсно. Найпростіші люди мають повне почуття такту в тому, що правда, що чисте, що добре, якщо вони справді побожні. Родичами християнського такту є покора й любов. Бо інакше було б і не зрозуміле, чому святі й найнижшого роду, які жили постійно серед найсмирніших кругів і серед найубогіших відносин, мали так ніжний і певний такт. От напр. достойна Анна Марія Taigi, римська жінка з низького стану, перед котрої вбогим домом задержувались повізки можних цього світа, вміла без усякого заклопотання приставати з кардиналами й князями.

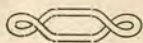
Головне правило для набуття такту є, все перед мовою, осудом, або вчинком перенестися думкою в положення другого, отже разом з ним, з його душею почувати. Це ніщо інше, як лиш пристосування євангельського висказу: «Що хочете, щоби робили вам люди, і ви їм робіть» (по Мат. 7, 12.) У висшій іще мірі жадає того від своїх членів св. Отець Венедикт, кажучи: «Ніхто не повинен шукати того, що для нього самого корисне, але радше того, що приносить користь братям» (Heilige Regel, 72 кар.).

Правдивість і красу цих засад мусить одобрити і похвалити кождий, але дане це лиш декому їх стало виконувати й в усьому до них приміюватись. До цього треба самовідречення, а навіть безінтересовності.

В очах світа »нетактовність« є гіршим злочином, чим немилосерність, але світ забуває, що одним допускається другого. А всеж могли би ми ущасливити себе й других і могли би стати ввічливими по правді, а не лиш видаватись такими, як то часто ми про це стараємось.

Досконала гармонія може утворитись лиш там, де однаково настроєні душі співділають по дусі Ісуса Христа по законови Його любови й під такт Його ласки.

Переклав Й Л—ський.

На маргінесі призвання

Ніхто не заперечить, що учительське звання вимагає багато більше самоперемоги й розважного погляду на світ, ніж усяке інше світське призвання. Коли взяти під розвагу ту обставину, що формування діточих душ побіч родини й Церкви залежне в великій мірі і від учителя, то годі не пройтися жахом перед одвічальністю учительського уряду. І тому саме молодь учительських семінарій повинна з подвоєним зусиллям намагатися здати собі ясно справу з того, які труднощі покладе на їх рамена будуче становище і яке завдання їх жде між народом. Та глянувши на ряди майбутніх світильників народа (маю ту на увазі майже виключно семінаристок) — тремтінь проймає душу. Побачите між ними таких, що їм учительська праця ніколи й не снилася і вони її просто не терплять. А семінарію кінчать тому, щоби дістати диплом освіченої людини. Почуєте не раз з їх уст слова погорди на учительський стан, а коли спитати їх про привід ходження до учит. семінарій, то вони вам зовсім щиро вкажуть його в бажанні здобути собі яке таке образування. Багато з них мріє про доповнення гімназійної матури та про медичні факультети за границею. Розмірно невеликий їх процент ставиться до розгадки своєї прийдешності поважно і з повною свідомістю ваги учительського звання.

Ця прова є загально відома. На це, які погубні наслідки має такий

стан річи між семінарійною молоддю — думаю, не треба й доказу. Я бажаю тільки піддати під розвагу нашому студентству оці три замітки:

1) Як хтось кінчить учит. семінарію тільки тому, що бажає здобути собі середнє образування, то хай хоч не забірає місця в держ. семінаріях другим, які колись могли би дійсно працювати на педагогічному полі, а задля обмеженого числа кандидатів не можуть бути прийнятими. Таке саме образування можна дістати сливе й у приватних семінаріях.

2) До «взяття в жени» теж не конешний диплом з держ. семінарії, а вистарчить із приватних шкіл, або й сама лиш чотиролітна наука в них.

3) Що шкоди з такого стану річи є кольосальні, годі цього не бачити. От хочби й ці: а) Вироблюється між співтовариством у школі певнородне легковаження учительського стану і знеохочується одиниць із чистими намірами.

б) Розцвітає в школі нещирість і недоцінювання правдивих вартостей життя, до яких належить і вибір стану.

в) Ростуть вже й так великі ряди молодих дилетантів-плазунів.

г) Забірається по держ. сем. місце для тих, що колись дійсно могли би принести народови велику користь і вміли би солідно берегти скарбів життя душі. —

В. Небилівський

Зажди, зажди!...

В кєрвавих росах, на покосах
Купався гомін боїв;
Стелився дим грїзної жертви
По болотах вибоїв.

А небо багром румяніло
І сяйвом сліз горіло...

Стікала кров по всіх дорогах...
Лицарство німувало,
В розхитаних наметах ночі
На когось тихо ждало!

В завіси неба розпростерті
Понісся присуд смерти...

Могильні савани топтало
Лицарство що найдуше
Й шаблями з гробу розкопало
Завзяття невіруще!

З блакитів золото розлилось,
По гробі простелилось...

Та ще раз плитами забито
Сяйливе розвесілля!
Зажди, зажди! — трівке лицарство,
Вже йде свята Неділя!!
Займилися блакитні шати,
Запахли аромати...

Надійде мент! — в нім нашу землю
 Прошибне блиск зоріння;
 Й на махових стихії крилах
 Надлине Воскресіння!
 На облаки райдуга вийде,
 До нас Весілля прийде...

Василь Лімниченко

Свят-вечір

Снігові завії засипали білінню всі дороги, крутілля коло хати вються. Морозними цвітками мережають вікна моєї кімнати і сріблом ллються з криші. Зірчає небо вічну думу шепче, благословить потомлене лицарство духа на землі.

Над ялинкою повисло сяйво благовісти. По країні спалахнули радощі великі... Бо луною вечіркових дзвонів людям небо сповіщає, що:

»Христос родився!«

Богаті тай убогі засядуть до святої вечері, друг друга обніме й забудеться за спільне лихо. Згадають тихими словами всіх, що лягли на вічний сон, усіх, що впали в боротьбі з життям. Отинить їх розуміння долі цього світу, пізнають радощі життя. І скажуть до душі, що щастя там цвіте, де тишина царює... Що не там шукать розради на землі, де гомони клеочуть, де вир судьби піною в очі сипле...

Лиш я з ніким до святої вечері не сяду, нікому серця не розтворю... Як чужа чужениця на білі скатерті стола самотником головоньку склоню, сльозами заллюся... І скажу до душі, що щастя там вітає, де люде живуть, бо на безлюдді пустар душу точить.

Бо тишина життя не те саме, що мертвецька тиша...

* * *

Давні літа, далекі спогади дитинства... Безмежному радінню моєї дитячої душі в свят-вечір не було стриму. З самого ранку ввижувався мені вівсянний дід в углі хати, вишивані скатерті по столах, горіючі свічі на хлібах... Я тихо коло мамочки крутився, глядів у поналивані горшки і скаржився, що мене щось у грудях скобоче. А ненечка ніжно гладила мене по головці і з усмішкою на лиці вговорювала, що в свят-вечір не годиться кушати

святочних потрав, хіба аж при засвічених свічках...

І колисав я гойданкову колиску, в котрій лежала моя манісенька сестричка. І думав про те, як то гарно буде, коли до стола засяде вся родина, а тато першу ложку куті розсипле по повалах і заголосить:

»Сійся, родися

Жито-пшениця!«...

А як на обрях зорі змерехтіли й по білих паполомах світу згатували барвисті мережева сяйвів, на пригорі обзивалася вівчарська тримбіта. Захована дружина пастушого скитання тужно лебеділа й здавалося, що від її жалібної нуги на сумежних кичерах здригалася скалиста опока.

Мойому серцеві тоді чогось так сумно ставало, що я й за свято забував, а впяливши очі в сині тафлі шибів — вслухувався в тонливі акорди пастушого гимну.

І сам не знаю як — опинювався я при грудях могойого доброго батька й благав його розповісти про те, чому то вівчарі в свят-вечір так тужно грають на тримбіті?

А мій сердешний батько клав тоді свою рапаву, мозолисту руку на мої розчесані кучері й починав казати свою сумну казку.

По білих городах пурхало вороння, на замерзлій річці тріщали криги, а над селом леготіла приглушена арія колядних пісень. Та я вже цього не слухав, мене займала татова казка...

* * *

»За сивими кучерями хмар, що осінню порою звисають над верхами наших рідних гір, простелилися зелені полонини. На них колись опришки розводились, готувалися на випадок... Браталися вони з мавками, ховалися в їхніх печерах. В самотні, тихі заломі гористих хребтів приносили вони зі собою бурливе життя!

»Одного літа післав був батько
свогого сина з вівцями в полонину.
І дав йому тримбіту, щоби нею
знад обломів гірної країни давав
про себе вісти...

»І пігнав син вівці в полонину
й у ряди-годи з верхів сугіря гран
ням на тримбіті давав знати своєму
батькові про своє пробування. А
батько з низовиння вслухувався
в синові сигнали і ждав вітрів по
кровних.

»Та одної зоряної ночі напали на
сина опришки, забрали з загороди
стрівжені вівці, а його самого звя
зали й узяли зі собою. Запустила
зелена плахта міжгірної поляни, по
гасла ватра під колибою... Крізь за
рослі чагарники, по ірхастих мохах
опришки повели вівчаря зі собою.

»А коли проходили найвищий кич
ер, просив вівчар, щоб можна було
йому ще раз, ув останнє, заграти
на тримбіті. І на самому вершкови
розв'язали опришки вівчареви руки...
І заграв вівчар, заграв сердега, так
смутно й жалібливо, що серце в ньому
завмірало...

»Ой тату, тату! —
прийшли забірці,
забрали вівці...
Мене зв'язали,
з собою взяли...

»І чули його пісню всі ліси, тай
гори, провалля й долини, чув її і си
вий батько... Битими й небитими
стежками побіг він синові нести ря
тунок. На колючках тернини ранив
свої рапаві ноги, а все ще мав на
дію... Колюче хворостиння подря
пало старече тіло, та він без впину
гнався... А як дійшов на те ігровище,
де син благав о поміч — найшов
розбиту, поломану тримбіту і слід
кервавий...

»На ту памятку — кінчив мій
батько казку — що року на свят
вечір грають на тримбіті...

»Бо й Божого Сина лихі люди
вели за собою, взяли в Нього вівці...
У Гетсиманському саді і Він бла
гав у свогого Отця порятунку...

Й по Ньому на Голготі остав по
ломаний хрест і слід кервавий...

* * *
Давно вже минули такі свят-ве
чері. Богато літ пройшло з тієї
хвили, як батько в останній раз роз
казував мені цю казку. І багато
вже всяких казок розказували мені
люде, та я їх призабув, не всіх уже
пригадаю...

Але спомин цієї батькової казки
відживає в моїй душі в кожде на
вечір'я Христового Різдва й вору
шить серце заклятою нуткою пісні:

»Ой тату, тату!
Прийшли забірці,
забрали вівці...
Мене зв'язали,
з собою взяли...«

І сьогодні весь день звенить вона
в моїх ухах. При її леготах пере
живаю ще раз минулі радощі могого
дитинства — і так мені їх жаль,
так невимовно жаль...

Забрали мене від тебе, мій ба
течку, забрали...

Дивлюся на сніжисті килими у
чистому полі і здається мені, що
такою білою була й моя душа при
тобі...

Стоптали її лихі люди!

Стопилася ледова крига над дже
релом життя й закаламутилися його
кристалні води. А на дні уклалися
болотні поклади матерії, землі... За
глохло плесо моїх днів...

Я тужу за людьми, що дня за
ними плачу, хоч день у день їх
виджу тисячами... Самотником живу
між ними!

Гляджу на них і торкаю руками,
а здається мені, що між мною, а
ними існує непробитий, гранітний
мур.

Як об скелю відбивається їх слово
від моєї душі, бо воно нещире...

Ножами ріжуть мою душу їх по
гляди, — лукаві, демонічні...

Каменем падають у глибину могого
духа їх діла зі знаменем гордині
й самолюбства...

І гірко мені, тужно!

За Тобою тужу, мій Батечку, прагну Твоїї казки!

Якби Ти так ще хоч раз поклав свою мозольну руку на мою голову і почав казати казку, може я вслухався б у неї раз на все й повіривби, що Твоє добре серце так само до мене бється, як колись... Повіривби, що я ще не самотний!

І з верхів мого життя натугою всіх сил душі благовби помочи-рятунку. І скаржився б Тобі, а в тій скарзі з великого жалю пуклоб моє серце...

А Ти прибігби мене рятувати й найшовби розбите життя і слід кєрвавий...

В. Лімниченко

П р и с т у п

(Нарис)

Тихо... Ніч темна, страшно... Чути лиш скрипіт сосон і шум вітру.

Під лісом лежать в окопах жовніри і в напруженні слухають найменшого шелесту в природі. Бояться. Якийсь неприродний жаж налягає душу. І я глибоко задумавсь. Пригадується мені рідне село, хата, рідня...

І на хвилю я забув про все, де я, що роблю, але це лиш на маленьку хвилину. Пробудив мене голос товариша, котрий шепнув мені в ухо: «Четар Н. на праве крило!» Майже несвідомо подав я приказ лівому товаришеві і знов думки мої відвернулись від того, що діялось коло мене, але не думав я про дім; слова товариша пригадали мені моє завдання, мою роль і мені уявились вороги. Страшні, на лиці оброслі, в великих чорних шапках з червоною рогою на переді; саме подібні до цих розбійників, про яких оповідала мені моя небіжка баба, як я ще маленьким був. Всі на маленьких, а скорих кониках летять на нас. А я?? Не знаю що робивби я тоді; і дрож перебігла по тілі.

Повзаючий старшина, що скоро на колінах ставивсь на приказ сотника, перервав мої думки. Нараз чути тупіт кінських копит. Стежа. Всі в напруженні ждуть. Десятник, котрий. вів стежу, щось на боці тихо розказує сотникові, а потім зі своїми відїзджає позад нас. Я додумуюсь. Коротка нарада старшин і команда: «Готов до приступу!» У кожного студена кров перейшла по жилах. Я прийняв це на позір рівнодушно; я чув багато про наступ, але в нім ніколи не брав участі. Нараз стріли зі сторони неприятелів. Наші не відповідають; не було ще жадного приказу. Один з моїх товаришів починає молитись. Я дивлюсь на нього. Він вже старший чоловік, може лишив дома жінку і незаосмотрені дрібні діти... І мені жалко його стало і я застановивсь над собою; я нічого не трачу, але сама думка про смерть видається мені страшною. Між тим думки взнеслися високо, там, де є вічний спокій, а уста мої шептали: «Под Твою милость!»

Команди не чути. Гук стрілів крісових і гарматніх все приглушує. Пекло. Люди дуріють, кричать і виють мов льви на римській арені. Кожний приладжується до оборони, скидає наплечник, ховається один за другого, людина тепер стає пошкою на звірину. Якийсь жаж обгорнув мене. Всюди вогонь, аж очі сліпить, а кулі свищують гірше вихру. Страшно. Я забув про все, нічого вже не думаю, а роблю все

несвідомо, інстинктивно. Стріли падають уже з віддалі кількадесять метрів; видно навіть чорні статті людей, від котрих час від часу мигне огник. Нараз якесь дике виття наповнило воздух. Я здеревів; кріс стиснув сильно обома руками і стою мов в землю вритий. Товариші наступають, я з ними стріляючи, біжу. Вже бачу, як люди нашої сотні з зойком валяться на землю. Крик наповнив ще більше ціле поле. Ліс не шумів. Місяць на хвилю виринув був ізза хмар і при світлі його можна було бачити, як ціле поле рухалось, хвилювало, неначе колосся підчас бурі. Я вже нічого не тямив. Пригадую собі лишень, що якийсь чорний чоловік крикнув до мене: »Скинь верйовку« і якийсь твердий предмет упав мені на голову.

— — — — —

Я пробудився. Голова мене болить і чую, що не маю навіть сили підвестися. Лежу на якомось возі, а коло мене стоїть жовнір з червоною перепаскою на рукаві. Поволи приходжу до пам'яті і пригадую собі, що я був у приступі... війна... стріли... удар в голову... Сила волі і цікавість перемогла. Я зі всім зусиллям піднявся і... Смерть і Гроза. Біля мого воза і по цілім полі вбиті. Люди з викривленими лицами лежать у крові, один побіч одного... Всі жовті, як віск. Якесь немиле вражіння перебігло по моїм тілі.

Сонце сходило і при його світлі я побачив людей, котрі зносили на вози моїх товаришів, що були в такому положенню, як я, були ранені. Я задумався. Жовніри, котрі вештались по побоєвищі, були з нашої сотні; я їх пізнавав. Щось прикре, а zarazом радісне, прийшло мені на думку:

Смерть... побіда... життя...

І з моїх приснажених уст полинула в дальні віддалі молитва дяки...

М. Яремчишин

Звени, моя пісню!

Лунай, моя пісню тужлива, звени
І серце зболіле лелій;
Весняними чарами душу навій,
Втиши жаль безмежний, спокій мій верни!

Позволь хоч на хвилю забути на біль,
Що груди всю стрясає риданням без сліз,
Що душу вагою оковів-заліз
Давить, побиває мов град зелень піль.

Звени, моя пісню, цим звуком ніжним,
Що спомини будить із днів,
Які я у сяєві щастя провів,
Прожив, перемеряв мов сном чарівним.

В. Я. Італія 13. II 1920

Криваві саява — VIII.

Заходить сонце — червені хвилі
плахами стелють небозвід —
багряться стіни, хитку мережку
поклало саяво в хатний під...
Стоять покірно сумні тополі,
дрожить, зітхає листя звій —
килим шовковий квітчають трави,
танок заводить злотистий рій.

Десь чутно пісню дичку, рвучу,
при ній акорди — грім та тріск.
Схилились трави, біля стін хати
піднявся тьмавий обеліск...
Червений вихор зав'язав з низу
й оставив жаркозлотий слід;
— заходить сонце, червені хвилі
плахами стелють небозвід.

С. Семчук

Спізнений гість

Хтось застукав в браму тихо,
Увічливо...

— Ти це, щастя?
. Пізно линеш
Вже в гостину.

Були в нас вчасніші гості.

Були... повні всі кімнати...

Чорний Смуток, вбога Доля,

Бажання простору, поля,

Їхні рідні, друзі, свати

Прийшли в мене гостювати.

Пізно, щастя, ти приходиш...

Пізно... Гості тут уже панами...

...Сіли... Знали так багато...

Підхмелився я їх словами,

А тоді, тоді забрали

Вони душу мою, хату...

І тепер собі снуються,

Походжають по кімнатах,

Бенкетують, напивають...

(Вже й мене не добачають...)

... Деж прийму тебе, мій брате,

В моїй хаті небагатій?...

*
Хтось застукав в браму тихо,
Увічливо...

— Ти це, щастя?
. Пізно линеш
Вже в гостину...

Р. Ска-ський

Як я гори прашав...

Як я гори прашав, похилялись поклоном ліси,
І срібlistий ручай безупинно журчав-щебетав;
Посумніли яри, в полонині заграли вітри,
Похилялись поклоном ліси...

Як я гори прашав!

Як я гори кидав, небо вкрилося безлічю хмар,
Задрожали верхи і ручай із жалю зарідав;
В полонинах заграв так тужливо в топilку вівчар,
Небо вкрилося безлічю хмар...

Як я гори кидав!

Як я гори минав, в тихих горах завмерло життя,
Вмовк сопілочки спів — білий сніг полонини покрив;
Онiмiли ліси — зціпенілий ручай не журчав,
В тихих горах завмерло життя...

Як я гори лишив!

Ромі Шопин

Море

Плеще море, грає море,
Хвиля хвилю навздогін
Гонить, ловить і летить
Ген далеко в далечинь.
Буря стогне, вітер квилить,
Чайка плаче у горі,
А далеко горді скелі,
Злого демона дарі.

З стоном болю котить хвиля
Ген туди, до скель стремить,
Затріщало. Темно... Сіро...
Хвиля збита пада вмиль.

В бурю моря горді скелі
Під напором дужих хвиль
Все стоять і хвилю нищать,
Затаївши в грудях біль.

Яшка

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Галичина.

Тюремне лихоліття. Велика чашитна українського студентства у Львові і в цілому краю сиділа по тюрмах. Чаша страждання для молодого покоління ще не була завершена, треба було проте її вщерть налити молодю кровю... Та по словам нашого незабутнього Маркіяна »в огні нещастя твердне криця душ тугих«... І тому не зневіру, а віру в перемогу слушної справи винесло воно з тюремних казематів...

Англія.

Студентство в Англії. »Англійська католицька молодь, згуртована в одній великій федерації всіх католицьких організацій студентства, є свідомою того, що вносить у життя нові, здорові й сильні вартості і має почуття начеби зібрання всіх сил в одну трівку й велику цілість.

А тією, федеративною організацією, що згуртовує в собі майже всі круги англійського католицького студентства є »Federation of Catholic Societies in the universities of Great Britain« зі своїм органом »The Inter-University Magazine«.

Зі статей і заваг оцього органу видно потужне намагання католицького студентства в Англії позбутися квітчастої фразеології в світі ідей, а голошеним гаслам надати ясний і живловий зміст. Англійське кат. студентство в цілій повні живе католицькою ідеологією й розуміє¹, що всі народности, беззатрачання почуття своєї народної приналежности, повинні вважати себе братами по

Христі. Є це єдиний шлях до зреалізування мети, що її має перед очима молоде кат. студентство всіх країв:

»Відродження світа в Христі«.

(Prąd)

Бельгія.

Змагання бельгійського студентства.

Останні роки воєнного лихоліття розбудили між бельгійським студентством всупереч усім сьогочасним кличам матеріалізму й життєвого декадентизму — невсипуще змагання на ясні шляхи релігійного життя. Розклад усіх верстов суспільности дав йому ясно до пізнання, що підйом і розвій здегенерованого людства під теперішню хвилю можливий тільки на основах релігійного світогляду й під прапором Христової єдиної Церкви.

Тому то повстали між ним різні товариства, що мають за ціль, на засадах кат. Церкви, розвивати силу духа й готовити між собою відродження в Христі. Таких товариств між бельгійськими студентами є девять. Є вони такі:

- 1) »Fédération Wallonne de Louvain«.
- 2) »L' Amicale de Louvain«.
- 3) »La Cénérale Louvaniste«.
- 4) »La Trinitaire«.
- 5) »L' Union de Liège«.
- 6) »La Générale des Étudiants catholiques de Bruxelles«.
- 7) »La Générale des Étudiants catholiques de Malines«.
- 8) »L' Association des Étudiants catholiques de l' Institut N. - D. de la Paix, à Namur«.
- 9) »L' Union des Étudiants catholiques de Mons«.

¹ Пропускаємо одно втручене речення, котре опирається на мильнім поняттю кат. Інтернаціоналу. (Редакція).

Ті всі товариства входять у склад «Бельгійської Федерації католицьких студентів», яка об'єднує собою більш 3.500 членів. Першим завданням цієї федерації є затіснення тих зв'язків, що лучать бельгійських студентів-католиків зі собою. Але статут ще додає, що її ціллю є також: «зєдинення їх діяльности в спільному намаганню до обнови духа віри й до створення живого католицького інтелекту і взяття на себе тієї відповідальности, що на нас спочиває». Бельгійська Федерація кат. студентів сміло виступає проти релігійного й суспільного індиферентизму серед студентських й громадянських кругів, а боронить католицьких засад в тому святому переконанню, що вони одні спроможні запевнити світові правдивий поступ і мир. Рівночасно по своїй змозі докладає вона всіх старань, щоб у студентських і нестудентських середовищах піднести віру і правдиву побожність. Вона звертає велику увагу й на суспільні питання сьогочасного світа, але притім бережеться перед усяким горячковим життям політики, знаючи, що думкою Христової науки всі проблеми суспільного характеру дадуться легко й ясно розв'язати. Вона ширить засади католицької науки по всіх доступних її середовищах, а головню серед середнешкільників і робітничих кругів.

Ця прекрасна організація являється примірним зразком, і для нас, українських катол. студентів і тому я й закінчу короткий реферат словами її презеса, Марцелля де Мерре:

»Наша Вітчизна, що для неї тільки зпосеред нас оддало своє життя, для котрої й ми, коли зайде потреба, готові принести в жертву свою кров — вона надіється від нас чогось більшого, ніж плятонічних окликів і патріотичного акту віри. Вона надіється від нас розбудження почуття народньої чести,

і борні на смерть і життя з ворогами ладу.

Тому сміло вперед!

Повільніші підуть за нами за хвилику нашого нестримного розгону і таким робом станемося живим і чарівним щаблем тієї драбини, що йде здобути світ, розвиваючи сміло прапор католицизму, як знамя зєдинення всіх людей доброї волі». —

(Реф. Л)

Італія.

Організації католицького студентства. На основі дописи римського прихильника нашого часопису, д. Павла Т., позволимо собі заподати декілька вісток про італійські кат. студентські організації. Що правда, вже не раз згадували ми про них на цих сторінках і давали признання їх ідейній праці, однак робили ми це принагідно й способом більше хронікарським. Цей звіт нехай буде доповненням і заокругленням усіх дотеперішних.

Чужинець, проживаючи в Італії, в Римі, мимоволі стає захоплений незвичайним католицьким рухом і молодечими організаціями, котрі мають уже свою світову славу. Що до організацій, то передусім дві річі в них дивують і захоплюють: їх всесторонність та великість, при поєдинчості й одності, — і їхня життєвість та сила в тім, що якраз винно бути і життям і плодом і вінцем організаційної праці, цебто в свідомім, цвітучім, смілім, діяльнім життю християнсько-католицьким. На першій місці стоїть Società della Gioventù Cattolica Italiana, зорганізована для самих молодців. Кількість її членів, доходить до 300.000 душ. Їй відповідає для жіночої молоді La Gioventù femminile Cattolica Italiana з 228.475 членів. Згадане товариство обіймає всі галузи життя молоді, всі стани, в яких вона на-ходиться: молодь шкільну, народних

і середних шкіл, рільників, робітників, — не поминає війська на суші й маринарки, а свою одність з прочим всеіталійським рухом осягає через приналежність своєї верховної Управи до заряду *Unione Popolare*.

Крім програми і правильника спільного цілий організації, поодинокі станова кружки мають свій правильник, а ціла організація територіально ділиться після церковного поділу Італії на дієцезії. Всі кружки даної дієцезії творять дієцезальну федерацію зі своєю федеративною радою, управою, секретаріатом, скарбом, архівом і т. д.; федераціїж дієцезальні зєднуються у всенародній Союз: *Società della Gioventù Cattolica*. В усім слідна охоча, спільна праця як чинників церковних (які не добровільно, але урядово, з назначення і волі церковної влади стають до організаційної роботи), так і бодрої та свідомої католицької інтелігенції з кругів світських. До своїх цілий зміряє організація орудниками докладно продуманими і дійсно успішними, будьто на полі релігійно-морального виховання, будьто вишколу і становаї допомоги.

Іншим осередком суспільно-католицького життя є *Federazione Universitaria Cattolica Italiana (FUCI)*, що має 12 секретаріатів і 46 кружків. Секретаріати становлять місцеві організації університетської молоді, що знаходяться поза осередками університетського життя, кружки зноваж творять місцеві організації в університетських центрах, або також секретаріати, котрих піднесено до цієї гідності. Начальна Управа федерації рівнож належить до найвищого заряду *Unione Popolare*.

Безперечно, з так зорганізованим методом покоління можна сміло зачати яку небудь акцію, а народ, котрий його має, може бути безпечний за свою будучність.

Німеччина.

Загальні збори Спілки укр. студентів. В днях 5. та 12. листопада 1922 відбулися в Берліні в салі »*Frauenklub-u*« при Гентінерштрассе чергові Загальні Збори Спілки Українських Студентів в Німеччині. На внесення уступаючого голови тов. Батиря вислано привіт усім студентам, що караються під цю пору в польських тюрмах в Галічині. По уділенню абсолюторії давній Управі Спілки вибрано нову Управу, в склад якої увійшли тт.: С. Тичмук, студ. торг. акад., голова; О. Федак-Шепаровичева, студ. унів., містоголова та економічний референт; І. Недільський, студ. філ'оз. і муз., секретар; П. Базилевич, студ. агр., скарбник; А. Ластовецький, студ. унів., бібліотекар та пресовий референт; Р. Сімович, студ. унів., господар.

Управа Спілки звертається з проханням до усіх українських видавництв та часописів надсилати до бібліотеки Спілки свої видання.

Адреса Спілки: *Berlin-Charlottenburg, Goethe-Str. 67a bei Fechner, Verein ukr. Studenten in Deutschland, E. V.*

Росія.

З життя студентів у Росії. Річ сама собою зрозуміла, що відносини студентського життя в Росії в послідних роках большевицької влади улягли основній зміні.

В першій мірі слід зазначити, що в області вищих наукових заведень зайшла велика зміна. Майже до усіх університетів увійшли т. зв. »рабфаки« (рабочие факультеты:) цеб то робітничі виділи, що їх ціллю є влекшення студій для робітників (-ниць) і червоноармейців, делегованих до вищих наукових заведень партійними організаціями. Вони одначе становлять осібну групу, стоять осторонь життя справжнього

студентства і бувають з ним у частих конфліктах.

Матеріальне забезпечення російського студентства в нинішню пору важке. Хто не належить до групи упривілейованих через большевицьку владу, не може числити на ніяку зверхню підмогу і є лишений на свої власні сили. У виду того при всяких вищих научних інституціях потворилися організації самопомочи, які звичайно мають свою кооперативу й усякородні кооперативні гурти, що мають на меті через приватні заробітки й т. п. уможливити студентам їхнє матеріальне буття.

Духове життя російських студентів марне. Під ошоломлюючою хвилею большевицьких кличів у многих ослабла всяка енергія до борні за ідеали людства, чи народу. У них існує тепер одна мета: плюнути на бороду всій громаді й ужити світа. Деяка горстка російських студентів з замилюванням студіює філософію старовини й середновіччя й цікавиться релігійними й суспільними справами, але це тільки в теорії,

а в практиці ступає втертою дорогою плиткости та іронії життя.

Смутне життя...

Чехія.

Новий ректор укр. універс. в Празі.

В салях Карлового університету в Празі відбулось урочисте назначення нового ректора укр. вільного університету, проф. Дністрянського. В урочистому святі взяли участь чеські професори з ректором чеського університету Горачеком на чолі. Попередний ректор українського університету проф. Олександр Колесса зложив звіт із діяльності університету за минулий рік.

Всеславянський студентський конгрес. В днях 16—21. грудня відбувся в Празі Всеславянський студентський конгрес. На конгресі були репрезентовані славянські народи, між ними й Україна. Метою конгресу є зближення й порозуміння всіх Славян.

У світлий успіх конгресу можна дуже сумніватися, бо Поляки в »Кур'єрі Львовськiм« вже заздалегідь заявили, що участі в тому конгресі не візьмуть. —

З І С В І Т А

Як виглядають „безвіроісповідні“ школи в чехословацькій республіці?

Чеський уряд, одним почерком пера, викинув зі своїх шкіл навчання релігії. Не викинув однак релігійної приналежності учеників. Як подає урядова статистика, то ця приналежність учеників представляється так: 73% учеників визнають католицьку віру, 8.1% жидівську, 7.9% протестантську, 5.5% жадну, 5.2% належать до чесько-національної секти. Знаменний прояв, що на 5521 безвіроісповідних учнів, є тільки 6 Німців; всі прочі це Чехи.

Кількість золота. На всій землі може бути тепер около 3.500 мільярдів фунтів золота готівкою, в монеті й дорогоцінних річах. Десята часть цієї вартости, то є 327 мільярдів знаходиться в Індіях. Пропорціонально до великого числа населення випадає там на кожду голову округло один фунт згаданої вартости, коли в Англії випадає на кожду голову три фунти. Ще багатші від Англії є Сполучені Держави в півн. Америці; там на кожду голову припадає 10 фунт. штерлінгів золота.

Волосся в людей. Барва людського волосся залежить від його внутрішніх прикмет. Темне волосся є міцніше і відпорніше, чим ясне, та зате росте рідше й коротше, чим ясне. Також і сила волосся залежить від барви. Доказано, що на одному волоску темної барви можна повісити тягар до 113 грамів, а ясно-білявий і ясно-червоний волосок рветься вже під тягаром 68 до 70 гр. Усе волосся в жінки білявої може осягнути довгість 135 klm., а в чорнявої лише 70 klm.

Льондонови грозить небезпека від мурашок. Аргентинські мурашки, привезені з Мадейри з товарами до Англії наслідком гарячого літа і сьогорічної спеки, дуже розрослися й численними громадами облягають помешкання Лондону. Ця аргентинська мурашка пожирає все, що попаде; вона забиває навіть дітей. Влазить в ухо сплячої дитини, перегризає ушну болонку та добравшись до мозку, спричинює смерть. В Америці померло вже так много дітей. Це пажирливе звіратко, що походить із Аргентини, вже давніше розмножилось у Мексиці, у Сполучених Державах і на Мадейрі, перевезене сюди з товарами, ширить у тих краях страшне спустошення. Цього року множитья в тривожливий спосіб в Англії.

Поверхня і число жителів Австрії. Нинішня Австрія, враз із краєм Бурген¹ обнімає простір 83.901 квадратних кільометрів. Самий край Бурген виносить 4.107 klm². (Давна Австрія занимала без Боснії й Герцеговини 620.330 klm², шіснайцяту часть усеї Європи). З поверхні австрійської держави 75.176 klm² або 89,5% йде під сільське й лісове господарство, а 8.815 klm² або 10,5% це пустарі, скелі, води, леди. 58% усеї землі занимає сільське господарство (27% ріля, 1% городовина, 0,68% винниці, 12% луги, 17% пасовиська); 42% занимає ліс. З жителями краю Бургену, яких є 296.891, числить Австрія 6,428.500 мешканців.

Катедра історії війни. В париському університеті відкрито нову катедру історії всесвітньої війни 1914—1918рр. Викладає проф. Петро Рінево, котрому уряд передав усі державні архіви, що торкаються тоїж війни.

Статистика — говорить. Після статистики, яку подав недавно в пруським соймі міністер віроісповідань Boelitz у справі навчання релігії в народних школах — число учителів, які заявили, що не будуть учити релігії в школах, зменшилося з 663 на 625. Прочі, с. є. 115.271 уділяють науку релігії.

Релігійний стан у Хінах. З почином цього року було в Хінах 2,056.000 католиків, не вчисляючи оглашених. Духовенства є 1,416 з європейського клиру, а 998 своєрідних. Єпископів є о 4 більше як у минулім році. Урядовий звіт заповідає як найкращі вигляди для кат. Церкви в Хінах.

Скільки книжок вийшло 1920 р. В «Українським Книгознавстві» ч. 2. читаємо: Часопис „Le Droit d' auteur” подає відомости про розмір книжної продукції в 1920 р. Після нього найбільше книжок видано в Німеччині — 33.335, Англії — 11.004, Сполучених Державах Америки — 8.504, Франції — 6.351, Італії — 6.230 і т. д.

¹ Так називається західно-мадярська окраїна, признана St. Germain'ським договором Австрії. Давніше творила вона комітати Oedenburg і Wieselburg. Австрійська установча конституція з р. 1920 робить з неї звязковий край (Bundesland). Розговірна мова її населення — німецька.

РУХАНКОВО-СПОРТОВИЙ ВІСНИК

Спорт і пласт на Волині

(Дискусійна стаття)

Сумні і неприємні картини на нашій Волині в усіх відношеннях національного українського життя, а найбільше під оглядом спорту і пласту. На ці сторони життя молоді українське громадянство Волині не звертає ніякої уваги, неначе на річі, що не мають ніякого значіння для укр. народа. Зі жалем приходится про це все говорити, та дійсність — дійсною. Українське громадянство забуває на це, що крім фізично-виховуючого значіння спорт і пласт має ще і національно-виховуюче значіння для нашої молоді. Навіть з однієї цієї причини слід булоб українському громадянству звернути на спорт і пласт належну увагу. Українських спортових товариств і пластових дружин на Волині, можна сказати: нема — тоді, як по всіх містах і багатьох містечках Волині, а рівнож і Холмщини є польські і жидівські спортові товариства й клуби, польські і жидівські скавтові дружини, хоч нечисленні, значить небогаті в членів, але всеж такі є. Видавалося з цього, що української молоді тут зівсім немає, в дійсності одначе є її більше, чим молоді в обох національних меншостий разом. Була, що правда, в минулому році одна одніська на цілу Волинь пластова дружина при українській гімназії в м. Луцьку, тай та завмерла. А тимчасом молодь українська з великою охотою горнулася у пластові дружини і спортові товариства, та на жаль немає кому зайнятися блище цією справою та пожити основи під того рода товариства для молоді української на Волині. Грунт отже є добрий, лиш ініціятиви не достає до того. Учителство й культурно-освітні організації не дбають про це зівсім, хоч засновання спортових товариств і пластових дружин не є річчю надзвичайно трудною.

Галицьким Українцям тому конче необхідно вжити відповідних заходів до того, щоби справу українського спорту й пласту на Волині рушити з мертвої точки. В тій цілі відповідні організації повинні звернутися з відповідним закликом до українського громадянства й укр. молоді на Волині. Треба як найчастіше обговорювати цю справу на сторінках укр. преси. Нашому громадянству необхідно зясувати вагу пласту й спорту взагалі, а для українського народу з окрема. Відповідні українські організації в Галичині повинні звернутися в тій справі з окремим закликом до українського вчительства тутешніх середніх і виділових шкіл і до культурно-освітніх організацій на Волині, бо вони єдино зможуть це перевести як слід в діло. Я певен, що зробивши ці пропозиції — наслідки будуть, відай у м. Кремінці, Луцьку і Острозі. А коли буде засновано кілька спортових товариств і пластових дружин, то дальше поширення і збільшення їх запевнене.

Лише скоро до діла, бо час не жде.

Я. Вербицький

Звіти-рецензії

Огляд міжнародного скавтового (пластового) життя

Вісник міжнародного скавтового руху — «The Jamboree». Скавтинг на університетах. Зїзд студентів ольдскавтів. Школа скавтових інструкторів у Манчестері. Скавтинг в Америці. Скавтинг у Німеччині. Скавтинг на Підкарпатській Україні. Подорож скавта до південного бігуна. Зїзд чеських скавтів в Olomouc'i.

— Вийшло чотири числа трьох місячної часописі «The Jamboree» вісника міжнародного скавтового руху, який друкується мовою англійською, французькою, еспанською та італійською. Перше число містить статтю сіра Баден Пауеля „Міжнародне завдання скавтингу“, вступне слово керівника міжнародної скавтової канцелярії містера Гертауб Мартіна, привітання англійського та еспанського короля, привітання шефів італійських, еспанських, сербських, люксембурських, австрійських, данських і норвежських скавтів та статті різних авторів. Адреса цієї часописі така: «The Jamboree», Boy Scouts International Bureau, 25, Buckingham Palace Road, London S. W. 1.

— За зразком Оксфордського університета, де існує сила студентських скавтових гуртків, скавтинг почав шириться і на других університетах Великої Британії. Високошкільський скавтинг дуже корисний для вирішення багатьох теоретичних питань пластового виховання і присвячує їм головну свою увагу, не цураючись однак і практичної праці для розвою і поширення скавтингу. За зразком Англіїців пішло студентство інших народів. Українці засну-

вали аналогічну скавтову студентську організацію в Празі, яка складається з членів місцевої академічної громади.

— В році 1922. має відбутися в Парижі всефранцузький зїзд скавтів при якому буде працювати філія студентів-скавтів.

— В Манчестері засновано школу скавтових інструкторів, яка студіює також справу виховання скавтмайстрів. Зв'язок між ріжними університетами тримає часопись „The Boy“, яку видає скавтовий клуб Оксфордського університету.

— 26. квітня 1921. р. загальна кількість скавтів в Америці виносила 528. 119 чл., з котрих звичайних скавтів було 407.824 і 16.361 скавтмайстрів (ватажків.) Вся ця величезна організація мала лише 569 платних працівників, що складає 0,1% (організатори таборів і виконавчі робітники), рештаж працювало добровільно.

— Нині, завмерле підчас світової війни, скавтове життя в Німеччині почало відроджуватись. Берлінська скавтова організація „Neupfadfinder“ нараховує тепер 1.000 членів і 38 скавтмайстрів. Шефом німецьких скавтів (Reichfeldmeister'ом) замість засипаного землею підчас минулої війни на французькім фронті майора Bayer'a обрано майора Freiherr'a von Sechendorff'a.

— В Мукачеві на Підкарпатській Україні працює під керівництвом проф. Čermák'a скавтовий відділ з 40 хлопців: 25 Українців (учні місцевої реальної гімназії) і 15 Чехів. Нинішнім літом влаштовано на березі річки Латоріци скавтовий табір.

— Сір Ernst Shackelton влаштовує нову експедицію в антарктичні країни. Він оголосив, що возьме зі собою одного зі скавтів, які репре-

зентують дух піонірства й мандрівництва і попрохав льондонську скавтову організацію, аби вона запропонувала йому кандидатів, з яких він вибере одного, котрого одягне відповідно, дасть потрібні для подорожі речі і платню матроса. „Яка казкова можливість“, пише Баден Пауель в „The Scout“ „прикласти свої знання та здібности для Sea-scout'a (морського скавта)! Якби Shackelton не обмежив свій вибір на хлопця від 17 до 19 років, то я зголосився би на кандидата сам.“

— 3 27. на 29. серпня відбувся зїзд чеських скавтів в Olomouc'i, на який зїхалися скавти з цілої Морави і Шлеска, а також гості з Праги та Словаччини і Підкарпатської України. Підчас зїзду було влаштовано пропагандаційний скавтовий табір та виставку скавтових виробів.

Алексій Яремченко.

Галичина. Львів. — Українське студентське спортове товариство «Аматори».

У. С. С. Т. «Аматори» засновано зимою 1921 р. при Українській Академічній Гімназії у Львові. Товариство складалося початково майже з учнів VII. кл. і їм то головню завдячують «Аматори» своє існування. Т-во, вступає в лютім ц. р. до «Союза Українських Спортових Гуртків Середніх Шкіл.» Тов-о називає ближчі зносини з другими того рода кружками («Ясний Тризуб»)

Особливіші товариські зносини навіязує тов-о зі спортовим Кружком Акад. Гімн. «Льотос» і стає з ним до перших мячевих змагань у квітні тогож року з вислідом 2:3 (1:3) у користь останнього. Під кінець квітня «Аматори» об'єднуютьсяз «Льотосом» і творять із себе Тім «Академічна Гімназія». Так об'єднані в «Тім» стають дня 30/IV. до змагань з П. С. К. «Ясний Тризуб» і відносять перемогу в відношенні 3:1 (1:1). Дня 25/V. стає «Тім» до відплатних змагань

із «Ясним Тризубом»; вислід 2:2 (1:1). До слідуючих змагань з П. С. К. «Ясний Тризуб» станули «Аматори» дня 15/VI., і вийшли з них переможеними в відношенні 2:1 (2:0). Ще одні (відплатні) змагання розіграні з «Ясним Тризубом» дня 17/IX. з нагоди спортового попису львівського пластокаш тим разом нерозіграні 4:4 (3:0) й цегорічний сезон копаного мяча кінчиться приятельськими змаганнями із У. С. С. К. «Беркут» із Перемишля в дни 24/IX. уневажненими через це, що тревали коротше, чим приписаний час, а то ізза несподіваного приїзду «Скали» зі Стрия. Весь цей час тов-о плекало майже виключно лиш одну галузь спорту, а саме: копаній мяч.

На II-гих загальних сходах, дня 12.IX. 1922. р. рішено плекати ще оці галузи спорту: а) легку атлетику, б) плавання і в) зимовий спорт. Вже 17. цего самого місяця, станули «Аматори» до легкоатлетичних змагань із «Ясним Тризубом» добуваючи для себе зі шістьох оці чотири точки: 1. Біг на 100m у 13³/₁₀, 2. Мет диском (15·20m). 3. Мет списом (16·80m). 4. Скок в гору з розбігом (1·40m). Мячеві змагання того дня скінчилися нерозіграною 4:4 (3:0). Стрій «Аматорів» складався з чорних штаня, білої сорочки з буквою «А» у чорному колесі. За весь час, від початку існування, цебто від лютого 1921. р. — по вересень 1922. р., це є за більш чим 1½ року діяльності, тов-о відбуло двацять кілька вправ (трєнінгів) коп. мяча та 6 прилюдних змагань (одні уневажнені). Членів тов-а 27.

Реф. Карпа Ілля

Львів. — Український Студ. Спорт. Кружок «Зоря».

Дня 29. жовтня 1921. р. заходами т. т. Мігаса В., Білецького Степана і Бялостоцького Я. засновується при філії акад. гімн. у Львові вище наведена спортова дружина. На перших загальних зборах вибрано стар

шину. Головою кружка і zarazом секретарем стає Стан. Білецький, скарбником, господарем Мігас В., містоголовою вибраний Бялостоцький Я. По довгих стараннях кружка вдається вкінці купити м'яч і деякі прибори. До кінця грудня 1921. р. було лишень 8 членів, а по Новім році почалися вписувати щораз то нові члени, так що до 1-ого квітня 1922. р. було вже 15 членів.

У веснянім сезоні розіграв Спорт. Кружок «Зоря» двічі змагання з тут. гімн. кружком «Гамалія» з вислідом 1:0 на користь «Зорі» і 3:1 на користь «Гамалії».

Перед феріями скликає Сп. Кр. «Зоря» загальні збори, на котрих вибирають нову старшину і так тов. Бялостоцький Я. стає головою, Лопушанський В. містогол., Білоцький Ст. секретарем, Мігас В. скарбником, а Тріль Михайло господарем. На тих зборах постановлено 2 рази в тиждень відбувати вправи на площі Сокола-Батька. По феріях отвирається осінній сезон м'ячевими змаганнями з Клепарівським Спорт. Гуртком «Сокіл II», в яких «Зоря» виходить побідно 3:1 (2:0).

У. С. С. К. «Зоря» стає тепер репрезентативною дружиною Філії акад. гімн. у Львові.

Львів, дня 27. X. 1922.

За Виділ Товариства:

Я. Бялостоцький
голова.

Ст. Білецький
секретар

Львів. — Український Студентський Спортовий Кружок (У. С. С. К.) «Гамалія»

Рік, минає як за ініціативою кількох учнів VI. тепер VII. кл. Філії Акад. гімназії у Львові, заснувався спортовий гурток під назвою У.С.С.К. «Гамалія». На перших загальних сходах явилось початково 10 членів; з поміж них вибрано виділ і йому то в першій мірі завдячує кружок своє існування й розвиток. З членських вкладок куплено м'яч і від тоді почалися вправи, а зати́м і змагання. Весною ц. р. кружок

вступає до Союзу Спортових Гуртків Студентів Середніх Шкіл. Тут навязує Кружок товариські зносини з другими Кружками Акад. Гімн. та її Філії і з одним з них, а це із «Зорею» стає дня 29/V. ц. р. до перших м'ячевих змаган. Вислід 1:0 (1:0), Дня 12/VI. ц. р. виступив кружок до відплатних змагань зі «Зорею», та вийшов побідно з вислідом 3:1 (0:1).

Реф. Е. Жарський
Голова У. С. С. К. «Гамалія»

НОВИНКИ

В Стрию, в клясі V. Б. української гімназії засновано клясовий кружок (покищо без назви) під проводом Вп. п. проф. Чесака. Метою поклав собі кружок всестороннє плекання гігієни життя студента (тки), а при тім спорту й руханки, щоби тим робом причинитися до духового відродження та фізичного і етичного виховання й видосконалення молоді при відповідних, до того дібраних орудниках.

В неділю, дня 26/XI. 1922 р. відбувся у Філії акад. гімназії у Львові виклад для учнів вищих кляс на тему мандрівництва (туристики). Виклад цей дуже цікавий, мав служити до розбудження плекання того спорту серед нашої спортової і пластової молоді. Щоби однак заінтересувати до цього спорту ширші круги нашої молоді. Вп. п. проф. Ст. Гайдучок на прохання редакції Р. С. В. згодився подати свій виклад в цілості до друку й він увійде до слідуячого числа Рух.-Спортового Вісника.

— Заходом «Сокола-Батька» відбувся в неділю дня 10. грудня 1922 р. о год. 4 попол. в домівці Т-ва прилюдний відчит Вп. п. професора Ст. Гайдучка на тему: «Фізичне виховання і український нарід», Блище обговорення цього відчиту лишаємо до слідуячих чисел.

Нові укр. спортові товариства й кружки

Львів. — Акад. гімназ.: «С і ч». Філія Акад. гімназії: 1) «Чорно-

гора», 2) «Вихор», 3) «Русалка». — Заснувалось також Українське Ловецьке Тов-о «Тур».

Сокаль. Український Спортовий Клуб (У. С. К.).

Стрий. Український Спортовий Клуб.

Дрогобич. 1) Українське туристично-спортове тов-о «Підгірє» 2) Пластовий Спортозій Клуб (П. С. К.) «Підгірє».

Підкарпатська Україна. Ужгород. Українське руханкове тов-о «Підкарпатський Орел».

Спортова хроніка

Від початку весняного сезону до 25. XI.

Стрий. 25.V. «Спортовий Клуб кл. IV. Б.» — «Січ» 2:1. 18.IX. «Український Студ. Спорт. Клуб» — «Скала I. Б.» (0:0). 19.IX. «Скала I. Б.» — «Скала II. А.» 0:0. 21.IX. «Укр.

Студ. Спорт. Клуб» (У. С. С. К.) — «Скала I. Б.» (відплатні змагання) — 3:0. 25.IX. «Скала I. Б.» — «Скала II. А.» (відплатні змагання) 2:0.

До пластових спортивних кружків звертається редакція спортивного вісника з проханням о звістки про діяльність в літній сезоні і зимовій сезоні б. р. —

Всі спортивні кружки і поодинокі наших спортсменів закликаємо улагоджувати спільні прогульки на санчатах, які дають не лише змогу провести приємно час у своїй товаристстві, але також і опіку для молодших наших спортсменів.

Просимо о надсилання звітів із таких прогульок з поданням місця, числа осіб та санчат.

Редакція Руханково-Спортивного Вісника засилає на цьому місці усім своїм співробітникам, читачам й прихильникам з нагоди Різдва Христового Веселих Свят й щасливого Нового року.

Надіслано до Редакції „Поступу“:

Заввага. Реєструючи надіслані твори і часописи, тим самим не займаємо ще супроти них ніякого становища. Їх обговорення наступить в нашому часописі в міру можності. (Редакція).

Іван Котляревський. Твори. Том I. Енеїда. З передмовою й поясненням Богдана Лепкого. Берлін, 1922. стор. XVI+208.

Іван Герасимович. Життя й відносини на Радянській Україні. Берлін, 1922. стор. 164.

Усі наведені книжки видання Бібліотеки „Українського Слова“ сп. з огр. пор. в Берліні.

Левицький Василь. Пасхальна драма. Великодний образ у 4-ох діях з прологом. Бережани, (рік?). Видавництво „Спілка“ ч. 2.

Др. Г. Костельник. Пісня Богів. Львів, 1922. стор. 205.

О. Др. Йсафат Маркевич ЧСВВ. Християнська організація шкільної молоді. Львів, 1922. стор. 68.

А. Бекієр. Малий Петрусь. Львів, 1923. стор. 36.

Сельма Лягерлеф. Легенди. Бібліотека Меріама 2. Львів, 1922. стор. 76.

Стерні. Місячник літератури, мистецтва, науки та студентського життя. Ч. 1. Прага, 1922.

Веселка. Літературний місячник. Ч. 1 і 2. Каліш, 1922.

Młody Robotnik. Czasopismo polskiej młodzieży pracującej. Ч. 1—7. Warszawa, 1922. (Місячник).

Наш Шлях. Штомесячник беларускага студэнцтва. Ч. 1. 2. 3. Вільня 1922.

Др В. Ферстер. Як вести життя. Переклав Юрій Кміт. Київ-Львів, 1922.

І. Мазепа. Большевизм і окупація України. Львів-Київ, 1922. стор. 156.

Різдвяний дарунок. Жовква, 1922. стор. 208.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Нашим довжникам виписуємо їхню залежність червоним олівцем на обгортці часопису і залучаємо для вигоди (платні) чеки.

Вже вийшов: I. і II. річник „Поступу“ в оправі $\frac{1}{2}$ полотно з золот. витиском на хребті. Ціна виносить (у січні 1923 р.) 5.000 мп. + 500 порто. За кордоном 20 ч. кор.; 2 долляри; 4 франки шв.; 5 мільр.

Можемо відступити поодинокі числа „Поступу“ з р. 1921. (крім 5-го), в ціні по 200 мп. зі зв. портом. Також поодинокі числа з р. 1922. в ціні по 200 мп. з портом.

Відкупимо, (або виміняємо за сьогорічні випуски:) число 5. з р. 1921. і число 1–2 з р. 1922. Оферти просяться надсилати по адресі Експедиції (Жовква).

ОГОЛОШЕННЯ

За цю частину редакція не відповідає

Важне для студентства і для кожної інтелігентної людини
М. Мешлера

БОЖЕСТВЕННИЙ СПАСИТЕЛЬ НАРИС ЖИТТЯ

присвячений студентській молодіжі

В цій біографії першої Особистости у всесвітній історії людства узглядив автор, світової слави письменник усі здобутки різнородних наук: історії, археології, скриптуристики, філософії, богослов'я і т. і. та начеркнув твір „аеге регенніус“, який стає окрасою кожної літератури.

Ні в одній інтелігентній укр. хаті, і ні в одній студентській бібліотеці не повинно цього твору забракнути.

Лектура критичної біографії розширює та поглиблює, як релігійні, так не менше історичні та інші відомости й убагороднює серце.

Ціна (в січні 1923 р.): 4.000 мп. поштове: 300.

Набувається: у Видавництві ОО. Василян у Жовкві.

Вже вийшов

Студентський календарець

ІДЕЯ

Повне календаріум на 1923. рік. Практичні записники — показик вибраних книжок для самоосвіти — важні для студентства інформації — адреси студентських товариств і т. д. Календарець Т-ва „Спорт“, а врешті найприступніша ціна, це деякі практичні сторони цього студентського календаря.

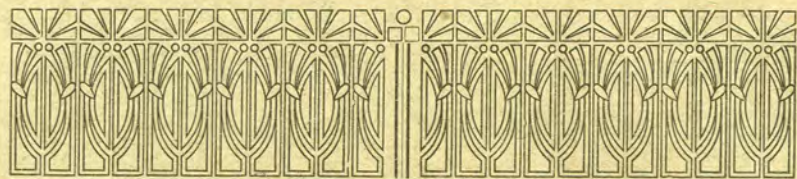
ПІДРУЧНИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ ДЛЯ ІНТЕЛІГЕНТІВ.

Можна набути по адресі:

Книгарня ОО. Василян, Жовква.

Ціна 350 мп.; порто 150.

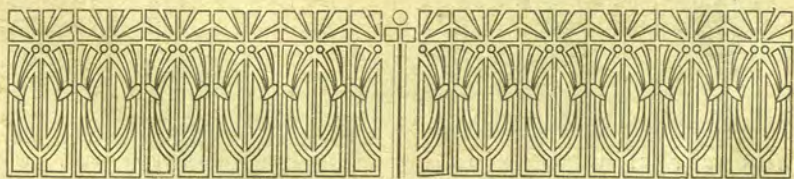
МАЛИЙ ПЕТРУСЬ, глибоко зворушаюча автобіографія молоденької, школярської, душі. Надається до масового поширення межи шкільною молоддю всякого віку. Можна набути у Видавн. ОО. Василян у Жовкві. Ціна 400 мп. поштове 150 мп.

Загальне зібрання української емігрантської Кольонії, яке відбулось у Варшаві при Дирекції Українського Центрального Комітету в Польщі 1.XI. 1922 р., звертається до Українського громадянства, перебуваючого поза кордоном України на еміграції, з закликом і проською прикласти всіх зусиль для переведення збірки на Різдвяний подарунок інтернованим у Польщі козакам і старшинам Української Армії, памятаючи, що майже вся інтернована в Польщі армія У. Н. Р., не дивлячись на тяжке своє життя в стані інтернації, — вже два роки, — героїчно несе свій хрест моральних страждань і матеріальних недостатків і непохитно стоїть за ту саму ідею, за яку боролася з початку російської революції.

Отже, загальне Зібрання Української Кольонії у Варшаві розсилаючи до Українського Громадянства окрему відозву, просить звернути пильну увагу на потреби інтернованих козаків і старшин, а в міру сил і можливости офірувати чи гроші, чи річі особливож одіж, білизну і взуття.

Збірковою акцією керує Жіноча Підсекція при Українському Центральному Комітеті, на чолі якої стоїть п. Олена Івановна ЛУКАСЕВИЧ, котра ласкаво взяла на себе всю організаційну і виконавчу роботу в цій справі і до котрої належить надсилати всі пожертви на адресу: Warszawa, ulica Miedziana, N. 10. m. Nr. 17. —

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК „ЛОСТУЛ“

Великого бажаєте!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ

РІК III

Ч. 2
1923

ЛЮТИЙ

ЗМІСТ:

Нова Молодь
Над могилою широкого друга (М.М.)
Молодечий, кат. Інтернаціонал
(Й. Скрутень)
Іван Филипович (М. Голубець)
Український театр
Мандрівник (Р. Н. Benson)
Кіноматограф і Жиди
Вже йде Сніжна (О. Леськів)

Під фронтом (Р. Ска-ський)
На вихор розвіяні (Р. Завадович)
Два хрести (В. Мельник)
Небо в ночі (J. Schlaf — І. Л-о)
У гаї (І. Звенигородський)
Молитва (М. Liesegang - С. Ратич)
Зі студентського життя
Бібліографія
Рухан.-спортовий вісник

Ціна: 600 мп.

Передплата в р. 1923

Цілорічну передплату можемо назначити тільки в золотій валюті.

І так виносить цілорічна передплата 2 корони 40 сотиків у золоті, що рівняється в січні ц. р. 10.000 мп.

Хто пришле цю суму ще в лютім, цей не потребуватиме опісля доплачувати.

По крайній мірі належить прислати як за вдаток, що найменше 2.000 мп.

Цілорічна передплата за кордоном виносить: На Чехословаччині: 24 кор.; в Америці й Канаді 1 дол.; в Бразилії 4 мільр; деїноді 4 фр. швайц.

Передплату посилається по адресі Експедиції:

Часопис «Поступ», Жовква.

Адреса Редакції й Адм.:

Львів, Домініканська, 11.

Від Редакції

Дуже просимо о скорі й точне надсилання передплати. Всім відома річ, що гроші що 2—3 тижні тратять на вартости.

Наслідком опізнь у надсилці передплати і наслідком поважних у цілости довгів, які нам намінені післяплатники, видавання нашого органу є поважно загрожене.

Подаючи це до відома й поновлюючи нашу просьбу, сподіємося, що наша молода й старша суспільність не відмовить нам цього рода співділання для високих цілей, яким служимо нашим часописом.

Побираючих ласкаво часопис у роз продаж, чемно просимо відступати примірники тільки за готівку і прислати належитість кожного місяця залученим до посилки чеком.

Нова Молодь

У важкий час, у великій мінуті цілого українського народу, око кожного Українця клониться в той бік, де скривається його безсмертна сила, його безперечна надія — молодь. Із неї зачерпує кождий Українець, ціла Україна цієї віри, котра підтримує українське ділання, це українське буденне, сіре, але войовниче ділання; з неї черпає Українець різького, бадьорого духа, котрий, як той вічний революціонер, жене українську думку в світ майбутній, у царство кращого українського завтра; — нею український народ певний, нею дужий, нею він невмірущий. І те, що українська нація досі існує, в першій мірі маємо завдячувати українській молоді.

Так буде і на будуче.

Одначе нема сумніву, що при збільшеній вартості нашої молоді, рівномірно збільшується теж вартість цілого народу. Кождий степень нової, цілющої ідеології в думках і світогляді молодих голов, степенує або придбає ясніших і нових всенародних орієнтацій. Кождий приріст у живім, молодечім організмі, кріпить zarazом і життєвість цілого народу. А коли цей молодий організм стане повним, зрілим життям, тоді і цілий народ заживе мірою завершеною і трівкою.

Про це всі переконані. Тим теж пояснюється те повсякчасне, живе заінтересовання нашої суспільности молодечим життям, його рухом, його культурою. Ту також причина цієї жертвенности і вкладу, який подивляємо в чужих націях, до якого самі прикладаємо руку, коли йде справа молоді. Котруж бо галузь звання назвемо, що не бажалаби молоді такого повного і зрілого життя? Котра педагогіка людини не ставить його своїм зенітом, метою, ідеалом? Котра партія, котрий стан не визнають цього? Котрий час, котрі люди не силкувалися тогож життя перещипити в молодечий організм? А вжеж за всіх наш вік, наше десятиліття ясно поставило ціллю своїх змагань: Обновити молодь, подати їй нове життя, котре зродилоби нову молодь!

О, так! Нова Молодь — і тільки вона — є безсмертною силою, безперечною надією нації. Тільки нова молодь дає народови віру і настроєє його всерухливим, боевим духом, тільки нова молодь є певною, дужою основою народнього існування, тільки нова молодь подає завершене і трівке життя народови, через яке стає він безсмертний та невмірущий!

Але не будьмо голослові. Спробуймо точніше означити це поняття: нова молодь. Щож вона таке? Нова Молодь — як молодь. Вона живе, студіює, ділає, хоч тим не реклямує себе. Вона навчається, займається научними питаннями, хоч не є ні школою, ні теж ніяким научним кружком. Вона вправляє спорт, красне письменство, мистецтво, хоч не становить спортивного клубу, ні літераського чи мистецького заведення. Вона веселиться, співає, бавиться, гуляє, хоч не признається до ніякої театральнo-забавової трупи. Вона з великого гуртка, з мас узята, але маси коряться перед її висшістю, якої не розуміють, перед її красою, яку тільки відчують... Вона вся і кожний її член — людиною, нічим більше як молодою людиною. Але ця людина наскрізь — скажімо: душею і тілом — благородною, свіжою, веселою, ідейною людиною.

В неї дух і матерія на належнім місці; дух панує, а матерія кориться, низше підпорядковане висшому. Тим-то всьо в неї вносится над це, що минає, а прямує до того, що требає.

Вона ціле своє ество спрямувала до цієї ціли, котра є єдиною і найвисшою ціллю розумної людини й її життя. Тій ціли вона служить, перемагаючи для неї цілу буденщину, всі життєві злидні.

Вона завсіди наступає, бореться, бо свідома, що нема компромісу між добром і злом, між совістю і безхарактерністю. Ніколи не ставить чортові свічку і Богови огарок, а в боротьбі за найвисше Добро, навіть смерть їй не страшна.

Вона кожної днини творить, але не щось з нічого творить, але це, що живе в нутрі, виводить на верх. Зверхні форми, це тільки вияви душі. Тому в усім, що має жити, мусить бути душа, ціла душа в своїй красі і величі. Тимто нова молодь не оглядається на нетикальні «старі» передання, які накликують творити, але — на жаль — по мертвому шабльонові, котрий ніколи не дає життя, саме тому що не дає духа. Для неї ворожою рецепта: «так завсіди бувало,» «так кажуть корифеї і світочі науки, мистецтва...» В своїй основі нова молодь ставиться непримиримо і революційно до всього, що «старе» старістю бездушности, мертвоти.

Нова молодь це ті, що й кругом себе сіють життя, життя єдиної ціли, котра вповні вдовольє і заспокоює ціле людське ество. Сіють життя людським умам, які прагнуть правди, даючи їм саму Правду. Сіють життя людським серцям, які хочать любити — безмежно і завсіди хочать любити, даючи їм саму вічну Любов. Сіють життя людським совістям, які бажають добра, даючи їм найвисше Добро. Сіють життя людському духови, що то від колиски аж до гробу гонить за ідеалом, вказуючи йому дійсний, достроений до безмежного духа, безсмертний Ідеал.

Нова молодь це ті, що вливають духа у зматеріялізований світ, щоб не панувала буква, котра вбиває, форма, котра переводиться, машина, котра ржавіє і псується, але дух, що всеоживлює, не вмирає і не змінюється.

Це ті, що своїм зором обіймають дочасність і вічність одиниці і загалу, бажаючи на всіх ділянках подати всім повне життя. Це ті, що весь свій віруючий запал, всі здобутки об'явлення, розуму і науки пучать разом на святу службу нації і загалу, що палять себе і других навчають спалахкотити в жертвенній любови за народ, вітчину, за світ цілий, побиваючись за правду і їх спасення.

Чезь отже не люди цього світу? — Не надземські це істоти, тому що в тім усім вони природні і природно почувають. Вони зрослися з повітрям, лісом, звірятами, землею. Вони живуть і ділають із нахилу, з хисту. Ними ворухать людські почування, людські потреби і недомагання їм долягають. Тільки са м о п о б і д а ними кермує і зроджує цю гармонію, котра робить їх новими, але природними людьми.

Не будемо замічувати, що український народ, опертий на такий новий молоді, може бути спокійний за свою теперішність, а ще більше за свою будучність. Минуться разячі партійні тертя, не буде тільки явних і підозрілих осібняків, згине грубий, примітивний матеріалізм український на ділі і в ідеології, який спричинює справжню «вічну трагедію України»¹. День, у якому народиться між нами українська нова молодь, буде епохальний у нашій історії. Ми станемо на шляху, що поведе нас до основних перемін, до нового ладу між нами.

Покищо над нашою країною шумлять воєнні оклики з часів французького, новопоганського божевілля, перемагаються духи *Savour'ів*, *Kulturkämpfer'ів*, але заждіть! Лискавкою перейшли вони Францію, Бельгію, Голяндію, Італію, Німеччину, а перейшли тільки на те, щоби на своїх звалищах зродити свідому, многонадійну нову молодь, котра сьогодні з узнанням панує в цих західних краях. Так й у нас миттю перешумить це давне, западне блимання, а його місце займе нове покоління. З малого гуртка нашої свідомішої молоді, зробиться велитень нової молоді, котра не думає з острахом, начеб по забобонному, коритися перед «позірними», «окликаними» божищами науки, мистецтва і літератури. Ясно й високо підніме вона свій прапор, на якому блиститиме напись: за Бога, за народ і вітчину!

¹ Так назвав свою статтю Ів. Крип'якевич (гл. «Гром. Вістник» ч. 17 ц. р.) у якій п'ятує цей матеріалізм. Із поглядами автора погодиться кожний, хто спокійно розважає укр. історію й укр. справу.

Над могилою щирого друга.

Роман Курило, студ. богословія помер 28.X. м. р. у Комарні, проживши 22 роки.

Покійник родився в Комарні 1900 року, родичі були заможніші міщани. Скінчивши народню школу, вступив до укр. гімназії у Львові. Тут уже з найнищих кляс почала проявлятися у нього гарна, тверда для себе вдача, тверезої, солідної людини. Улюбленим його предметом була хемія, опсляж фізика — яких студіям оддавався ще й на смертному ложі. Побіч науки — матуру здаз із відзначенням — прикладався щиро до кружкової праці. Вже в другій гімн. кл. належав до всяких гуртків. Завсіди виступав будьто в імени кляси, будьто якогось гуртка; і до нині тямлю ще цей вечір, де нас трійох »мікрусів« з II. кл. уклададо промову на імянини господаря кляси.

Праця в гуртках і погані умовини життя »на станції«, (які відай були головною причиною його пізнішої недуги), стали мабуть причиною, що покійник занедбався в деяких предметах (клясичних мов.) у третій (чи IV.) клясі. Отже його солідна вдача не змогла цього стерпіти. Ще й нині бачу, як він цим гризся і як »кув« усякі ортатив'и та прочі клясичні мудрощі. І справді — у вищих клясах, став він уже один із кращих »фільольогів«, хоч рівночасно не кидав раз вибраного: дальше »товк« фізику і щиро прикладався до кружкової праці.

Спершу не мав між нами великої поваги: здержувала нас від того його трохи на зверх холодна вдача; але вже в п'ятій-шестій клясі виробив собі між гімн. братією такі великі впливи, що в VII. кл. вибрано його головою кружка »Відродження«. Щире зазнакшення з ідеями кружка, студії над економічним положенням укр. народа, праця, реферати, дискусії в кружку — все те було львиною частю заслуг небіщика. Це й надало його особі якось німбу поваги так, що в 1917—18 р. вибрано його вдруге головою »Відродження« — тим разом уже обох гімназій. Хоч і як Курило не любив духа »міл таризму«, що запанував тоді у »Відродженню«, то проте як »сотник« щиро займався військовими вправами й переробленням спокійних гімназистів на »козаків«.

Дух раціоналізму, яким у нас переняті загально сливе всі кружки, якого не бракувало й у »Відродженню«, припадав може до вподоби тверезій, холодній вдачі Ромка. Але велика праця покладена в діло з одного, а марні її висліди з другого боку — дуже дивували покійника. Його здисциплінована воля, послужна катгоричному імперативу переконань — дивувала всіх, але в душі менче сильних од нього, за те більш почуттєвих одиниць, мим хіть будилася думка: »а чому я маю бути чесний, характерний, коли на світі чеснота валяється на кожнім місці, коли на світі розпаношилось зло?« Була у »Відродженню« етика, та не було догматів, що пояснилиб її повстання, що далиб одвіт на питання клясичне в усякім молодім умі, для чого? Автоматизація добра здетермінованого

для ділань тіла, та погубна для справ свободної душі, душі, для свободи якої пішов Христос на розп'яття.

Ромко був релігійний; та його релігійність була — сказатиб — традиційна радше, а не йшла з переконання серця. А й цю релігійність підкопувала автоматизація етики у «Відродженню». Але була в покійникови шира любов до свого народу і всна, в зеднанню з тверезостю його вдачі, казала йому дошукуватись до того питання «чому». «Чому я працюю, а вислідів сливе жадних не має? Чому рівень характеру в товаришів — мимо безустанних проповідий — не висший, як був?» Щире зацікавлення Божою правдою, до якої спершу відносився він трохи з резервою — схожою на раціоналістичну суворість протестантизму — щире шукання Правди в загалі, привело його до пізнання «утвердження істини» католицької Церкви й її сокровища — Божих Завітів. І вони розгадали йому тяжкий проблем «чому». Не вистарчить бути етичним, треба знати, чому маю ним бути. Не вистарчить бути безкорисним, не мати абсолютно жадної нагороди за добрі діла — ні в сьому, ні в тому життю — бо така «безкорисність» не чеснота, а наївність; бо на таку «чесноту» зловиться хіба мало молодонаївних, а й ті, постарівшись, кинуть її, як це було хочби з Ренаном.

Розгадавши оте «чому» пішов Ромко новим шляхом, пішов за Христом, що є одинокою розгадкою нашого життя і його проблемів. Вступив у маю 1918 року до Марійського Т-ва Молоді — прийнявши в серце причастя Правди, котра є рівночасно і найвищим Добром. Удався під опіку Божої Матінки, що заступила йому місце покійної земної матери.

Його релігійність набрала теплішого характеру; самопобіда збільшилася і він ішов вже тепер в Майбутнє з вірою в краще Завтра, бачив уже перед собою Мету¹.

Склавши з відзначенням матуральний іспит, вступив Роман на богослов'є у Львові. Вже з початку заявив охоту висвятитися в безженстві; дав отже доказ, що вміє перемогти в собі людину тіла, вміє кинути світ для Бога. Перед смертю проказав, що жив не для світа, а для Христа; — сповідь рідка в ХХ. столітті. І справді мав право таке сказати. Вйна 1918 року загорнула й його. По облозі Львова втік Роман до Борислава, де працював як урядовець ЗОУНР. Опісля вступив до укр. війська, де пробував кілька місяців при технічній відділі. Підчас одного з відворотів Армії відтягли Ромка вороги від рідного війська, так, що він мусів полишитися вже до кінця війни на поневоленім боці. Тоді то він був уже сильно простудився. З підтоптаним здоров'ям вступив він знов на бог. відділ, де здав з відзначенням іспит з перш. року. — По феріях, більш для ідеї, як для якогонебудь інтересу, поїхав він до Унеза, щоби там вести науку сиріт зі Захисту ОО. Студитів. Тяжка праця

¹ Для деякої цілості цього спомину мусимо додати, що релігійність покійника не обмежувалась до деяких практик і тільки до свого приватного життя. Знайшовши Правду, став її апостолом; світло та вогонь, що в його нутрі горіли, проміннювали й на зверх. В Комарні оснував покійник новий кружок «Ліги укр. студентів», якого був сам духовним провідником, передплачував кількадесять примірників часопису «Н. Приятель», поширюючи його між молоддю; замовляв теж чимало релігійної літератури для поширення між-народом; одним словом: був модерним католицьким студентом-апостолом. (Реф. Ос. С.)

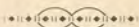
континування богосл. студій та важка простуда — все те причинилося до розвитку грудної недуги, яку Ромко унаслідив уже по батьках. Захорівши тяжко, переїздить Курило 1920 р. до рідної хати, де перебував, з малими виїмками, аж до смерти.

Пізнання і праця скінчилися; почався третій період його життя, період терпіння. Страшні муки фізичні, три роки дрібничкового лікування — все те зносив Р.мко з правдивим, тихим підданням Божій волі. Спокійно, «солідно» сповняв прикази свого лікаря, але й також само спокійно приймав терпіння й готов був кожної хвилини віддати своє життя Богови. До останньої хвилини студіював христ. філософію, цікавився й фізикою, не покидав думок і про «Мар. Т-во» і «Поступ», для якого майже перед самою смертю виготовив статтю про Сковороду — і писав про теорію Айштайна, та не скінчив). Скільки разів заїхав у Львів до лікаря, то все перш усього вступав до ОО. Василян, щоби там висповідатись і прийняти св. Причастя. Три тижні перед смертю був у мене; спокійно розказував, що збирається на другий світ; а проте з захопленням говорив про свій намір написати розвідку на тему «як погодити зло на світі з Божою добротою». Відїхав, кажучи, що вже відай не побачимось на цьому світі, і я мимоволі згадав одного зі святих, який сказав, що не кине свого діла, хочби й знав, що має за хвилину вмерти.

Вмирав серед страшних мук (не міг кілька тижнів майже нічого їсти), а проте з підданням Божій волі. Серед ночі земного життя — всміхався йому ранок приреченого, Ясного Дня Вічності. Знав, що смерти немає; ніщо не розлучить його з любов'ю Христа і всепрощаюче ясніло йому обличчя Всечистої Матері Діви. Служив їй до кінця життя, як лицар, поручився їй у годині смерті*, то й міг сподіватися всепрощення в Її Сина, вінця слави.

Не був генієм, не був таланом навіть, але був людиною по приміру Христа. І як характер ученика може послужити всякому своїм приміром.

М. М.

Молодечий, католицький Інтернаціонал

Світова війна викликала всюди невимовно важкі обставини. Своїми придавляючими умовами грозять вони застановити всякий поступ і змагання людського роду, на які спромоглася передвоєнна доба. Свідомі цієї грози поодинокі верстви суспільності пильно заходяться біля припинення і заради навісному лиху, наважуючи між и. і затісняючи свої національні й інтернаціональні звязи.

Між загальними спробами цієї відпорності одно з перших місць займає небувалий досі молодечий, з окрема католицький, рух. На широкому небозводі цього життя, зарисовуються щораз то нові прояви, з новими назвами і новими стремліннями. Для прикладу згадаю «Апостольську Лігу», «Католицький Всесвітний Союз», «Католицький Інтернаціонал» і и. Я далекий від цього, щоб уважати їх тільки за відрухові явища юнацької душі, котра повсякчасно

* Останні слова Ромка були: «Мати Божа, рятуй мене».

змагається ділати і творити щонебудь в обсягу новості і сенсації. Для мене кождий такий прояв, це рух із молодечого нутра, це життя, що продирається на денне світло, щоби не тільки не дати себе придавити гнітучим умовинам, але радше, щоб доцільно існувати і бути. Кождий член молодой суспільности почувається природно членом одного тіла, часткою спільного життя, якого не сміють лучити тільки зовнішні лучники, як спільні матеріальні користи, дешево приміщення, можливість осідку в тім чи іншій місці, вигляди на грошеву підмогу, бо кождий з них завмерби, якщо не булоб між ними доцільного, зрілого і спільного життя і спільної свідомости. Тож, річ ясна, що тільки тіснійша, внутрішня звязь і спільне стремління до одной, великой ціли, належно пояснюють існування таких проявів. За осягненням ціли, зникають й прояви. І нераз зникають вони на десятки і сотки літ, поки знова нові часи не викрешуть нової іскри, яка наново запалить старі, забуті форми, але вже в новім виді.

Зовсім природно тіж перемінні прояви відбуваються також і в лоні католицькой молоді. Вонаж належить до жиучої католицькой Церкви, котра, одна з поміж усіх тзв. церков, зберігає черти і прикмети вічно молодого організму. Цеж бо є те вічно молоде життя нашої св. Церкви, що вона вже близько два тисячі літ завсіди живе новими соками, завсіди пускає нові парости, завсіди пробивається крізь ніч і крізь кожду пільму до світла і дня. Кожда організація, отже і молодеча, в її очах тільки формою і зверхною поволокою, котру в свій час покидається, щоби заступити іншою. І не добром віщувалоби це, колиб у часах народних рухів, скорого розвою історичних подій, колиб серед основних суспільних, політичних і освітних перемін, у нутрі Церкви, в її організаціях не показувалися ніякі нові життєві наклони, ніякі нові зразки і зерна¹.

Виразницею цієї тісної, живучої звязи і взаємної організаційної свідомости католицькой молоді являється плян засновання молодечого, католицького Інтернаціоналу. Його ціллю є зібрати разом, під один провід, усі місцеві, частинні, національні і державні молодечі організації, щоби тим успішнійше перевести в діло свою католицьку програму, а також, щоби утворити одноцільний боєвий ряд проти такогож ворожого фронту.

Знаменний найперше факт, що молодечий рух так далеко поступає, що важиться закинути своє око на цілу земську кулю і, може навіть насильно, задумує оповити її своєю організацією. Ще недавні ті літа, в яких ніхто не чував про щось подібне. Перед війною студентські, чи взагалі молодечі, організації належали до виїмків, а їхня «сила» нікого не страхала. Воєнні літа чейже їх не скріпили, навпаки розбили їх більше, як кождий інший організм. Тимчасом повоєнні дні, недовгі дні зглядного спокою, поставили нас перед дивним, але довершеним фактом: Молодь — і то католицька! — реорганізується до тої степені, що заповідає свій Інтернаціонал. Чиж не чудне, нове явище в історії католицькой історії?

¹ Гл. St. der Zeit. CII. 165 сл.

Значить: Католицька молодь чується в силі. Ні, не точно сказав я. Вона за собою, в своїх католицьких душах почуває силу. Так, це знаменне. Завдяки цій силі її ціхує той розгін до діла і самодійності, який усім впадає в очи. Досі тільки вмовлювано в неї, каже автор молодечого руху¹, що вона є «будучністю» народу, тепер пізнала, що так є в дійсности, овшім, що можуть бути хвилі, в яких навіть теперішність много матиме їй завдячити. Показала вона це як на полю битви, так і в краю, не лише геройськими ділами і пролятою кровю, але також ентузіазмом, який вміла вляти в омліваючі серця ветеранів війни. Навіть жіноча молодь, хоча ніхто від неї цього не жадав, не дала себе в тім згляді випередити, і добре знаємо, в як многих випадках кермував нею найчистіший ідеалізм і самопосвята для вітчизни.

Скінчилися криваві змагання, молоді витязі повернули домів, а враз із ними вернула потуга, почуття сили і козацький дух, що їх набули в окопах. Із психологічної точки бачення було неможливе, щоби ті люди змінилися в покірні ягнята, свідомість власної кріпости мусіла найти виладовання в цій чи іншій формі. Хвиля була грізна і небезпечна. Неодного попхнула вона зовсім на ліво, але загал молоді, завдяки її ідеалізови, всюди звертав на право, до ліпшого. Колиж до цього розгону прилучився висший чинник, котрий відразу опанував пориви молодечого серця і звернув їх до єдиної цілі, тоді ця молодь мусіла статися двигарем суспільности й її відродженням.

Тим чинником для цієї молоді — католицька віра. Це друге, що так вдаряє в пляні молодечого Інтернаціоналу. Яка сміливість і отвертість — представити себе перед цілим світом як католиків і апостолів католицизму! Ніщо інше тільки глибоке, нічим непоколебиме переконання про правдивість, значіння і необхідність католицизму для належної, основної і тревалої обнови одиниці і людства, спонукали їх таке а не інше «Вірую» виписати на своїй програмі. Ті, що мали щастя, бути прийнятими на котрім небудь молодечім, міжнароднім зїзді, не находять слів, якими змалюватиби це серййозне і глибоке зрозуміння кат. релігії і кат. чину, що його виявляли молоді речники зїздів².

Щиро говорячи інакше навіть не може бути. Католицизм прецінь так зі своєї природи достроений до молодечої душі (про неї тільки бесіда), що вона раз порозумівши його й його собі присвоївши, мусить себе дати пірвати його живому гонови, щоб не спочати, хиба аж в хвилі повного розцвіту. Католицизм бо ставить їй перед очи сам ідеал, не вимріяний, але дійсний, а рівночасно дає силу і неошибочні орудники до прямовання й осягнення його. Далі, католицизм жадає найбільшої самодійности й жививання всіх своїх сил на шляху до цілі. На місце поборюваного зла і всього низького, подає найвисше добро і красу, які обіймають цілий світ матерії і духа. Вкінці, католицизм пропагує і захищає найблагородніший патріотизм посунений аж до героїства і навчає правдивого поступу на всіх областях людської думки і життя.

¹ Гл. Przegl. powsz. CLV—CLVI. 127 сл.

² Гл. між и. »Das Neue Reich«. V. Nr. 2. 34 сл.

Трете знаменне явище в пляні молодечого, кат. Інтернаціоналу, це бажання статися одноцільним, боевим рядом. На цій точці поняття тогоже Інтернаціоналу дізнає найбільшої труднощі¹. Бо говорить воно про громаду в громаді, про свій полк у полку, яким є сама кат. Церква. Одначе це сповидна трудність, про яку низше буде мова.

Менше про це, якого характеру буде цей боевий ряд: наступового, пробоевого чи видержливого. Досить, що має статися він зрівноважуючою силою супроти ворожих рядів. А таких є досить. Так пр., залишаючи на боці масонські ряди, існують уже всесвітні організації протестантської молоді, ліберально-соціялістичної, а від 1921 р. маємо інтернаціонал комуністичної молоді, зі своїм постійним секретаріатом в Амстердамі.

Але не загибав ворогів стає ціллю бойовиків католицького Інтернаціоналу. Ворожий світогляд має упасти. А на його підбій витягнений світогляд католицький, в цілій своїй розтягlosti і має-статі. І так: віра в Бога і в Його слово, відтак приналежність до Христової Церкви і послух Христовому намісникови, вкінці життя з віри, оце підстава цілої акції і ціль змагань. За тим іде індивідуальне і суспільне виробнення одиниць в дусі католицьким і національним, щоби через них обновили суспільність. Політику, передусім партійну, виключається, хоч шанується кожде політичне переко-нання, котре не противиться католицьким засадам. По змозі дбається також про матеріальне добро одиниць.

Організаційне зєднання в с і х молодечих верстов належить вправді до пляну Інтернаціоналу, одначе не є воно його властивою метою. Вистарчить приналежність ідейна, то значить така, котре ґрунтується на тім самім католицьким світогляді. Але вже тим самим осягається певного рода зближення, котре не багато потребує, щоби прибрати форму організації.

(Докінчення буде)

Й. Скрутень

Іван Филипович

(Сторінка давно забутої трагедії)

Ціла низка основних питань з обсягу історії нашої мистецької культури жде нетерпляче своїх дослідників і коментаторів. А тим часом рік за роком проминає даремне — одні скарби ли-няють і пропадають, а другі закріплюються за нашими більш мет-кими сусідами. А треба знати, що якраз в області археологіч-них та архивальних відкрить, немаловажну роль грає щаслива випадковість, якої результатів ніяк не можна легковажити, а тим менше полишити невикористаними аж до повного прояснення припадково видвигнутої проблеми.

Одним з таких щасливих випадків, де даному дослідникови довелося порушити проблему, якої вияснення його зовсім не тур-бувало, я вважаю статтю д-ра М. Балабана п. з. «Авто-да-фе

¹ Гл. Hochland. XIX. 544. — Prąd. III. 217. — Rivista dei giovani. III. 26. сл., 206.

у Львові», поміщену в львівській «Хвілі» з 1920 р¹. В даному випадку ходило дослідникови о сторінку з історії жидівської мартирології, без думки про те, що ця сторінка може набрати важности для одної з дуже інтересних, а досі іще невирішених, проблем нашого минулого.

А цею проблемою є багатомовне назвище львівського гравера і печатника XVIII. ст. Івана Филиповича, окутане до тепер імлюю загадковости. Покищо знаємо певне одно, що протягом майже цілого XVIII ст. виступає це назвище в звязку з долею львівського друкарства і гравюри, тоді як питання національного походження цього інтересного чоловіка чи кількох людей одного імені, а далі остаточне усталення його чи їх мистецького дорітку остає невирішеним. А вирішити це питання треба в інтересі нашої мистецької культури хочби тому, що Іван Филипович, абстрагуючи від свого невиясненого походження як і національного самоозначення, працює в рівній мірі для культури обох народів замешкуючих край і в атмосфері обох середовищ почуває себе добре. Явище, як на ті часи, доволі рідке і хочби тільки тому заслугує на увагу.

Та поки мені чи другому з дослідників вдасться відповісти на ряд повищих питань з непохитною певністю, я не вважаю зайвим, навіязуючи до даних опублікованих д-ром Балабаном, подати до загального відома ті асоціації і домисли, які визвало в моїй уяві трагічне «Авто-да-фе» у Львові. Думці читача полишаю вже рішення справи чи і в якій-мірі подія, яку понизше опишу, звязана з мистецькою культурою українського Львова.

А було це 1728 року у Львові. Вихрещений перед кількома місяцями у св. Юра Жид Іван Филипович проживав у святоюрського маляра «славегно» Луки Вісьньовського², який втаємничував його в тайники малярського куншту. Одначе чи грижа совісті чи намови колишніх одновірців спричинили, що наш неофіт кинув новоприйняту віру, втік зі Львова і дорогою через Добромилі і Дрогобич дістався до Струсова, де його на донос якогось Яцка, шевця з Яричева, арештовано і відставлено до Унева. Відсіля перевезено його до Львова і посаджено в городську тюрму. Під загрозою кари і тортур Филипович знова «навернувся» та показав на цілий ряд своїх старобродних одновірців як на винників сього «відступства». На основі його зізнань видано наказ арештування — львівського, перемиського, дрогобицького і стрийського рабів. Коли двох з них спаслося утечею, арештовано цілий ряд других Жидів запідозрених в афері. В підземеллях св. Юра просиділи нещасні Жиди 40 днів, але помимо тортур, які примінювано до них зі середньовічною жорстокістю, не можна було дізнатися хто з них намовив Филиповича до повороту на лоно предківської віри. Кінець кінців «iudicium compositum» засудило Филиповича на кару смерти через повішення, по чім його трупа мали спалити на кострі.

«Berlinische privilegierte Zeitung» (ч. 68. з 1728.) доносить про виконання екзекуції словами: «Neulich ist derjenige Jude, welcher auf Persuasion hiesiger Rabiner das Christentum verlassen, gerichtet worden».

Чи справді виконано екзекуцію над Филиповичем? Опис екзекуції, мимо цілої своєї точности. його не зрадує, кажучи: »Zufolge der letzt publicierten Dekrets ist hiesiger ältester Rabiner am verwieczenen Donnerstog unter dem Galgen lebendig geviertelt worden und der andere Rabiner hatte gleiche fata erwarten sollen der sich aber alsfort., den Hals abgeschnitten, daher dieser dem Pferde an den Schweif gebunden, zum Galgen geschleppt, und nebst ersteren verbrannt worden. Zwo andere Juden haben sich mit der Flucht nach Chocim reteriert«. Так само, хоч коротше доносить про це тогочасна французська часопись »Gazette de France«. Як бачимо тут мова не про самого Филиповича, а про Хаїма і Йозуе Райцесів, з яких другий поповнив самовбійство в тюрмі.

Можливо що лектура, в тій хвилі неприступного мені тексту³ судових актів, як і тогочасних газет, помоглиби мені вирішити проблему Филиповича з місця, в кожному випадку на основі того, що опублікував др Балабан родиться в мені підозрінне, що екзекуції над Филиповичем не виконано. Повна експіяція спасла йому, мабуть, життя для праці в куншті, в який увів його »славетний« Вісньовський.

Очевидно питання остає далі отворене і дуже можливо, що Іван Филипович, львівський ритівник і печатник середини XVIII. ст., якого Денис Зубрицький в своїх »Badan a-ch o drukarniach ruskosławiańskich w Galicyi« (Львів 1836. II. вид. ст. 19.) називає »польським друкарем, Русином з роду« не має нічого спільного з Жидом Іваном Филиповичем, який вихрестився у св. Юра і вчився малярства у святоюрського іконописця.

В кожному випадку »Филипович« в першу чергу як патроніміон, а згодом уже як родове назвиско, не рідко обивається о наші уха в звязку з історією нашої культури. Поминаючи уже міщан і духовників так світських як черців того імені, зверну тут увагу на львівського маляра Українця Лаврентія Филиповича⁴, що працював на переломі XVI і XVII. ст.

З актів опублікованих Лозиньским, Бостелем і Криловським довідчуємося, що він мешкав у Львові на краківському передмістї, де разом з жінкою Катериною мав дім чи дворище, на якому записав 400 зол. Жив у близьких взаєминах зі шляхтичем Чайковським та відомим львівським золотником Станиславом Гіллером. Мав двох синів Івана й Олександра, які 1586 р. учились в братській школі при Успенській церкві, а потім оба були малярами. Зразу належав до цеху, але був одним з тих »шизматиків«, яких виключено з цеху після відомої пресії біскупa Соликовського. Належав до братства при Миколаївській церкві, відкіля був делегатом до Ставропігії, а в потребах »нації і віри руської« навіть вислаником до Варшави. По його смерті 1610 р. видала його жінка, inventarium rerum, з якого довідчуємося, що по небіжчику »ніякої малярської роботи ані теж готового до ремесла матеріялу, за виїмкою малярських причандалів не остало«. З вірительностей згадує вдова по ньому 125 зол. у »ясне вельможного пана Мнішха« за копії. З його робітні вийшов відомий маляр, столяр і ритівник Хрін Іванович⁵, та кількох других малярів відомих нам тільки по імені.

Я, очевидно, не хочу насильно вязати нашого Филиповича з XVIII. ст. з Филиповичами XVI. і XVII. століття, алеж при звичаєві в ті часи переході майстерства з батька на сина, не виключена правдоподібність такого звязку.

Не без інтересу для генеалогії наших Филиповичів остає і акт з 1735 р., яким потверджено впис до сяніцьких городських актів документу з 2. падолиста 1608 р. виданого польським королем Жигмонтом III. закріплюючого при греко-католицькій парохії духовників — Теодора, Филипа і Івана Филиповичів на доживіття⁶.

Коли в першому випадку з Лаврентієм Филиповичем мали ми до діла з патроніміон-ом, тут уже Филипович виступає, як родове назвиско.

Під 1633 р. згадує Лозинський золотника Івана Филиповича не подаючи одначе крім імени і дати ніяких ближших пояснень⁷.

Більш менш о ціле століття пізнішого львівського золотника Івана Филиповича згадує Яворскі⁸ під 1739 р. де говорить, що він належав до оціночної комісії зложеної з «цехмістра» золотників Матвія Козловського і «клеїноцара» Яна Філіповіча.

Коли перший з тих золотників може бути для нашого питання байдужим, то другий о стільки ні, що, як відомо, золотарство в ті часи стояло так близько граверства, що ідентичність особи дуже правдоподібна.

Очевидно, при поглибленню дослідів в даному напрямі генеалогія і характеристика нашого Филиповича як людини й артиста дасться з можливою правдоподібністю усталити. Покищо можемо прийняти за факт, що публична діяльність Івана Филиповича ритівника і печатника виповняє цілих три десятиліття середини XVIII. ст. то є від 1742 року, тогдаж його першої гравюри до 1770 р. коли довідуємося про його смерть.

Колиб ми прийняли за правдоподібне, що вихреста Івана Филиповича не повішено 1728 р., що він остався далі на науці у Вісьньовського чи другого маляра, а згодом печатника, то до першої його датованої гравюри проминуло би 14 літ науки. Зваживши, що вихреститися і поступити на науку міг він дуже молодим, наліть 15 літним хлопцем, то вмираючи міг мати около 60 літ. Після такого рахунку ідентичність обох Филиповичів далабся управдоподібнити. Промовляє за тим обставина, якої не можна легковажити — вихрестився у св. Юра, вчився у святоюрського іконописця, а потім, коли не працював для Єзуїтів, працював для св. Юра.

Підписувався на своїх гравюрах латинкою, що було тоді звичаєм, найчастіше монограмою »I. F.«, часом повним іменем або початковою буквою імени і повним назвиском.

Не знаю на якому тлі повстала легенда про ритівника »Йосифа Филиповича«, якого вважає дехто окремою особою від Івана, а дехто ідентичною, називаючи його »Йосифом Іваном«. На мою думку в означеному нами часі працював на львівському ґрунті тільки один Іван Филипович; що не було Йосифа вказує цілковитий брак гравюр з таким підписом і факт, що колиб такий існував, Іван підписував би се заєдно повним іменем; що Іван не мав

другого імені, на те вказує теж брак гравюр з подвійним іменем і назвищем. Думаю, що легенду про двох Филиповичів ритівників сотворила неточність дослідників, з яких такий прим. Ровінський уже в 1713 р. бачить в львівському »Евхологоні« латинську монограму »I. F.« тоді, коли це була монограма »Івана Глинського« писана кирилицею.

Так чи сьак перші датовані гравюри Івана Филиповича походять з 1742 р. коли він перебував в Любліні. Є це образки ікон Богородиці, які від того часу аж до кінця його життя чергуються з ритовинами гербів, символічних ілюстрацій та портретів. Ікони, герби і портрети були дійсною спеціальністю Филиповича й їх сотворив Филипович кольосальне число. З того, що мені довелося бачити і прирівняти до тогочасної української і польської гравюри виніс я вражіння, що Филипович був вірним відзеркаленням упадаючого мистецтва своєї епохи. Брак оригінальності, тяжка неповоротна композиція, примітивний рисунок і сухість черткової сітки, це прикмети не тільки його гравюр, але усіх його місцевих сучасників. І коли на тлі історії української графіки, яка видала Тарасевичів, гравюри Филиповича здаються сірими і бездушними, то на тлі своєї епохи маюється його постать як артиста серед ляків. Особливо коли візьмемо під увагу місцеві сили, з яких жадна не поважилася на портрет, трактований Филиповичем схематично, але не без певної дози реалізму і змагання до характеристики. Не можна вже цього сказати про ритовані Филиповичем герби, яких орнаментику уміли його попередники використати для деколи чарівних, стилізованих композицій.

Зараз я працюю над вилученням і зінвентаризуванням усіх праць сигнованих його іменем і признаюся, що з досьогочасних інвентаризацій Раставецького, Ровінського й Естрайхера доводиться мені користати дуже обережно. Зіставлення списків, зладжених тими трьома дослідниками, натрапило в мене на труднощі, які без автопсії ніяк не дадуться усунути. Тому покищо зверну увагу на важніші з праць Филиповича.

На перше місце мусимо поставити портрети, з яких найраньші — кн. Януша Любартовича Сангушка і Атаназія Шептицького датуються 1747 р. Вслід за ними йдуть портрети — Льва Шептицького, Степана Студзінського, Казимира Денгофа, Анни Вельгорської та Рафаїла Хилинського.

Рідко коли зважувався Филипович на більшу композицію, а коли взявся ілюструвати львівське видання »Итіки і грополітики« з 1760 р., то міг тільки зварваризувати і так уже невибагливі гравюри Зубрицького київського видання цієї книжки з 1712 р. З огляду на впровадження нових бароково-рококових мотивів в графіку української книжки, слід звернути увагу на ілюстрований Филиповичем ставропигійський »Літургікон« з 1759 р.

Филипович, якого ми на одному місці запідозрили о причастність до золотництва, був крім цього печатником і то одним з краших у Львові, коли вдалося йому добути королівський привілей на друкарню у Львові. Привілей польського короля

Августа III., виданий 14 вересня 1752 р. у Варшаві зове його «nobilis». Чи був це тільки епітет чи справді Филипович думав позискати шляхоцтво, не вдалося мені справдити. В кожному випадку той умірений ритовник свого часу мусів виявити немало проворности, щоб як «optime recommendatus» узискати монополі на друк латинських і польських книжок і гравюр у Львові в парі з титулом королівського печатника і гравера.

Невдоволений монополем на друк латинських і польських книжок Филипович якимсь, як каже Зубрицький, підступним способом¹¹ добув 20 цвітня 1757 р. королівський привілей на друкування русько-славянських книг і дав собі відлїть черенки в Сокали, але як тільки ставропигійська конфратернія про це довідалась, пізвала його перед суд. Бачучи, що справа немає виглядів, зрікся Филипович привілею, зложивши його до братського архиву (фасц кул 141).

Від тоді не чуємо уже про його спори з братством, що більше він виконує гравюри для братських друків.

Около 1770 р. Филиповича не стає в живих. Свідчить про це привілей польського короля Станислава Августа з 7. листопада 1770 р., який передає по смерті Филиповича його друкарню монастиреви львівських Францисканів. (Ierr. Leor. т. 129. ст. 364—5).

Отже бувби ряд фактів і даних, які мені вдалося звязати з іменем Івана Филиповича, як львівського печатника і гравера XVIII. ст. Уже з того бачимо, що той чоловік, хтоб він не був з походження — Українець, Жид чи Поляк, заслугує на увагу і скорше чи пізніше діждеться своєї монографії. Всеж таки, з огляду на його очевидний зв'язок з мистецькою культурою українського Львова, можна побажати, щоб автором тої, під кожним оглядом вичерпуючої, монографії був український дослідник...

П р и м і т к и:

¹ Dr Maier Balaban — Auto-da-fe we Lwowie — «Chwila». Львів 1920. чч. 476 — 487.

² Е. Раставецькі пише про нього в III томі свого «Słownik-a malarzów polskich» (Варшава 1857) так: «Львівський маляр початку 18 ст. Згадку про нього вислідив І. І. Крашевські (Listy do Gazety Warszawskiej р. 1853 ч. 70) в декреті виданому у Львові. Згадується він там як славетни. Одначе до тепер не маємо иншої відомости про нього».

Др В. Щурат згадав ім'я цього маляра в рефераті читаному на засіданні Комісії для історії мистецтва при Наук. Тов. ім Шевченка у Львові, з дня 16 лютого 1917 р. Тамжеж говорив він про Филиповича, як вихреста.

³ Akta grodzkie. 17:8. Dekrety. Дещо світла на умови того часу кидають студії: Jeske-Choński «Neofici polscy» та Kraushar «Frank i Frankisci polscy».

⁴ Про нього диві мою розвідку: «Українське малярство XVI — XVII. ст. під покровом Ставропигії» — ст. 71. (Львів 1920).

⁵ Ibidem ст. 16 — 17 та 74

⁶ Dodatek d. Gazety Lwowskiej. 1853 ч. 36.

⁷ W Łoziński — Złotnictwo lwowskie.

⁸ F. Jaworski — O szym Lwowie. Львів 1917. ст. 32.

⁹ Pawlikowski — Wiadomości o rytownikach Polakach i cudzoziemcach u nas śiadłych. Czasopismo Bibl. Ossolińskich 1829.

Kończakowski — Słownik rytowników polskich. Lwów 1874. ст. 21.

Rastawiecki — Słownik rytowników polskich. Poznań 1886 ст. 107—110.

Ровинський — Подробний словарь русских граверовъ. СПб. 1895. ст. 1034.

U. Thiem e — Allgem. Lexikon d. B. Künstler. Leipzig 1915. B. XI. sub voce.

¹⁰ Sprawozdania komisji dla badania historyi sztuki w Polsce. т. V. ст. LXV Реферат Ф. Бостеля.

¹¹ D. Zubrzycki Historyczne badania o drukarniach rusko słowiańskich w Galicyi. Lwów 1886. ст. 19.

Микола Голубець

Український театр

Нема сумніву, що театральне мистецтво має велике значіння для культурного розвою народів і що воно не в одному причинюється до розцвіту правдивих вартостей життя. Але щоби воно дійсно було підйомним чинником у духовому життю людей, то зі сценічної видівні мусять проноситися здорові, будуючі й гомінкі слова правдивої поезії й науки життя, а не прояви всякої гнилі та половой бабранини.

Доля українського театру у Львові в останніх роках, як знаємо, була ріжна. Треба подивляти деяких діячів укр. театального мистецтва, що з повною самопосвятою віддалися піддвигненню нашого театру. Щоби його двигнути з занепаду требаби в першу чергу проломити забору байдужности ширших кругів нашого громадянства до театр. справ, а з другого боку удосконалити самуж театр. штуку й декораційні оздобы сценерії.

В останніх часах досить згучно заговорили про цю справу деякі українські часописи, розписано театральну анкету й почато розбирати способи заради.

Є певна надія, що невдовзі львівський укр. театр ступить на нові шляхи розцвіту й обнови.

До цього в першій мірі причинився арт. Александер Загоров, реформатор укр. сцени в Галичині. В його руках спочиває артистичний провід нар. театру «Укр. Бесіди» у Львові, що на протязі останніх двох літ значно зблизився до рівнені європейських театрів. Перед півтора роками він загостив з Великої України в севедовище галицького театального мистецтва й не тільки, що своєю чарівною грою оживив його, але й умілою рукою завів його на вишини справжнього мистецтва.

Тому й 22. грудня 1922. р. коли він святкував 25-літний ювілей своєї служби мистецтву, представники всякородних укр. інституцій та мистецьких організацій зложили ювілятови щирі побажання і привіти.

Долучаючися до них — Редакція «Поступу» щиро бажає коріфеєви нашого театру многих літ та сил до праці над здвигненням ясного терему укр. театр. мистецтва.

Мандрівник¹

Дивує мене не це, що мандрівник повертає з цього захисту, а те, що повертає звітам так рідко. Дорога Богомольця.

Якось в один з цих вечерів, котрі ми проводили разом перед огнищем у сальоні, зійшла розмова на стару тему відносин науки до віри.

— Немає в тім нічого дивного — говорив священик — що висліди віри і науки видаються суперечними для тих тісних умів, котрим здається, що з цього і того боку знають останнє слово, бо наука і віра виходять з протилежних засновків. Основою науки є це, що немаєш права підвестися хочби на палець понад те, що є розумово доказане, а основою релігії є те, що, коли віра хоче прослідити річ, котру годиться пізнати — повинна завсіди випереджувати докази, які вже маємо. Впрочім, є це згідне з обітницею Спасителя: «Чиніть так, якби то було правдою, а світло буде вам дане», підчас коли вчені обстоюють гадку: «Не зважуйте нічого приймати, доки світло не буде вам дане». Ріжниця тих двох методів опирається на тім, що релігія приймає свідоцтво серця і цілого чоловіка, підчас коли знання признає тільки голову, відмовляючи довіря змислам. Докази досвіду признають право релігійній точці бачення. Всі діла дійсно великі є оживлювані серцем, а не головою, почуванням і пристрастю, а не рахунком імовірностей. І так тайни Бога відкриваються тільки тим, що їх здобувають боротьбою: «Насильники здобувають Царство Небесне».

На приклад — тягнув старушок дальше по хвилевій перерві — наукове толкування многих случаїв, яких існування доказує виключно телепатія — щось в роді читання думок. Якби ви однак могли прошибнути той круг наукових гадок, нині так поширений, переконалисьби, що в більшості случаїв — принайменше у нас — люди вірять в естествовання тих річий. Дійсно, в життєвій практиці нікого не вдовольє наукове толкування подібних случаїв.

— Чи мали отець коли нагоду провирити того рода прояви? — задав я йому своє питання.

— Певно — відповів з усмішкою. Але чи ви є зовсім певні, що не будете сміятися з могого оповідання? Дуже є поширене насмівання з того рода річий, а я сього не можу знести. Кожна подібна історія є свята, хочби лиш для одної особи, отже повинна такою полишитися для всіх ніжних душ.

Не потребував я много труда, щоби його запевнити, що з могого боку не повинен побоюватися нічого подібного.

— В такім випадку — говорив — оповім вам дуже займаючу історію. Лучилась вона мені недавно, в слідуючих обставинах.

Оден мій приятель був (і є досіль) парохом в Кент, о десять миль від Кентербурі, в парохії, котрої не назву. Ця парохія вже від ряду літ належала до католицької Церкви.

¹ «Мандрівник» це виїмок із збірки оповідань звісного англійського письменника R. H. Benson'a, яка появилася теж у польським перекладі п. з. «Światło niewidzialne» Opowiadania. Poznań-Warszawa. (Прим. Ред.)

На які два дні перед Христовим Різдом одержав я від могого приятеля телеграму. Повідомляв мене, що нечаяно тяжко занедужав на інфлюенцу та просив, щоби я — після спромоги — сейчас приїхав до нього, та заступив його підчас свят. Хоч по причині глибокої старости і слабого здоров'я я мусів виречися чинної служби, однак на це візвання годі було відповісти відмовою. Паркер спакував поспішно мою валізу і першим поїздом ми виїхали.

Мойого приятеля застав я хорого і неспосібного до всякого заняття. Тому я й запевнив його, що у всім буду його заступати та, що не потребує нічим журитися.

Слідуючого дня рано (була це середа і навечеря Різдва Христового), я пішов до малої церковці, щоби слухати сповіди. Була це дуже стара і гарна церква, а мимо малих розмірів мала в собі багато цікавих предметів. Між іншими в полудневій часті церкви найдено квадратний отвір, котрий протестанти довгий час закривали образом. Дослідник старини, що його запросив був мій приятель з Лондона для досліду церкви, заявив, що без найменшого сумніву перед реформацією це місце було призначене для слухання сповіди. Його відреставровано і віддано на попередний ужиток. Отже того дня, в навечеря Христового Різдва, при слабім світлі вівтарних свічок я сидів у сповідальниці, а каянники підходили по черзі, клякали на східцях, які там находилися, та сповідалися через той старий квадратний отвір.

Може вважатимете це за теревені, однак не можу дивитись на старі предмети без особенного дрожання на думку про множество людських зворушень і почувань, котрих даний предмет був свідком і здається мені, що під тим оглядом ні один предмет не зворушив мене так сильно, як ця сповідальниця. Думав я про це, що через цей маленький отвір переплили безчисленні міліони великих і малих гріхів, обтяжених терпінням, та що в заміну з сусідного вівтаря спливала Божа Ласка, чудесний дар Тіла і Крови нашого Господа. Цей малий отвір викликавав у мене уяву входу до Неба і зворушував мене тією дивною переміною гріха і Ласки, котра там відбувалася. O bonum commercium!

Священик мовчав через хвилинку, з очима затопленими в мрії. Опісля говорив далше:

День Христового Різдва і три слідуючі минули зовсім щасливо. В неділю вечером, по богослуженню, виходячи з церкви, побачив я малу дівчинку, що чекала на мене. На моє питання відповіла, що її батько й інші члени її родини прагнули слідуючого дня о годині шестій вечером висповідатися. В їх домі хорували на інфлюенцію і тому не могли прийти до сповіди вчасніше; однак батько хотів уже йти до роботи, бо почувався значно ліпше, і якщо згодивсяб, він прийшовби слідуючого дня вечером з дітьми до сповіди, а наступного ранку, в часі Служби Божої, приступивби до Причастя.

Слідуючого дня — в понеділок — відправив я, як звичайно, Службу Божу і решту ранку перевів з моїм приятелем, котрий міг уже розмовляти, однак не смів опускати ліжка. По сніданню вийшов я на прохід.

Цілий цей ранок ваготів якийсь гнітучий тягар на моїй душі. Кожна душа, яка старається служити Богови, о скільки це є в її

силі, знає з досвіду отсі рішайучі хвилини впадку сил, що ними Господь досвідчає і підкріплює тих, котрі Йому віддаються. Однак цим разом було це щось инше. Була тут вмішана якась причина страху, якби прочуття нещастя, котре мало слідувати.

В часі, як я проходжувався дорогою, згаданий гніт ще побільшувався, хоч не було до сього ніякої притоки. Моє здоров'я було в добрім стані й як на сю пору року, погода була гарна; однак ані воздух ані рух не помогли мені. Вкінці около пів до четвертої години дійшов я до стовпа, на котрім виднів напис: 12 миль до Кентербурі. Сівши на хвилинку в цьому місці, я побачив на дальних обріях тяжкі хмари. Відпочавши хвилинку, я встав і почав вертати до села. По дорозі почув я далекий шум, якби відгомін стріляння. Думаючи, що це гомони маневрів артилерії в котрійсь із околичних кріпостей, я йшов далше. Невдовзі однак я завважив, що гомін був неправильний і трівав за довго, щоби його можна було пояснити в подібний спосіб. З великою пільгою я набрав переконання, що це був відгомін далекої бурі: бо чув, що це атмосферичне обнатуження pomoже мені розяснити причину гніту, який ваготів надімною. Удари громів наблизилися, загомоніли три чи чотири рази і нечаяно притихли.

Я однак не відчував жадної пільги. Прийшовши до дому, випив душком склянку чаю і в фотелі, перед огнем, заснув. З тривожного і болізного сну збудив мене Паркер, приносячи мені плащ і кажучи, що вже час йти до церкви. Не тямлю, що мені снилось, але якісь страшні річи. І мабуть останки того вештання скривались іще в мойому мозгові, бо з певною боязню глядів я на Паркера, що мовчки стояв з плащем у руці біля мойого фотелю.

Церква віддалена від приходства заледви о кілька кроків, бо город стикався зі старим кладовищем. Памятаю однак, що коли я проходив через цей малий простір, держачи в руці ліхтарню, засвічену Паркером, учув я в полуденній стороні, далеко від села, глухий тупіт кінських копит, що ударили о замерзлу землю.

Здавалося мені, що кінь гнав гальопом. Втім нечаяно тупіт устав і його вже більше я не чув.

Входячи до церкви завважав я, що паламар засвічував свічки, як я його о це й просив, а zarazом побачив кілька постатий, клячучи в глибині церкви.

Як я вже приготувався, ввійшов до сповідальниці і замкнув дверці. Описля селянин та четверо його дітей по черзі підходили, щоби сповідатись. Памятаю, що подібно, як в навечеря Христового Різдва, я проймався дивним чаром цієї утечі покутників, проникнутої людськістю і божественністю та чаром червоного світла лямпки, завішеної передімною в темноті, а подібної до проміністого цвіту — якби на се, щоби пригадати мені батьківську присутність Бога посеред своїх дітей.

Не знаю, як довго я сповідав, коли втім знова дався чути тупіт кінських копит, однак вже дуже близько в селі, зараз за кладовищем. Нараз тупіт устав і сильний подув вітру отворив на розтір двері церкви, що аж полум'я свічок, уміщених при сповідальниці, замиготіло. Одна з дівчат пішла замкнути двері. Небавком хлопець, що власне клячав при сповідальниці, скінчив сповіда-

тись, одержав розрешення і відійшов у глибину церкви, а я ждав на слідуючу особу, не знаючи докладно скільки їх було.

По кількох хвилинах очидання я порушився, щоби встати, думаючи, що вже нема нікого до сповіди, коли в тімже менті почув я через отвір в сповідальниці кілька слів, висказаних дуже скоро. Не могучи розрізнити висловів, я думав, що це була звичайна формулка з просьбою о священниче благословення. Здивований нечуткою ходою покутника, я висказав благословення і очидав слів його сповіди. Тоді голос почав знов говорити...

Старий священник перервав оповідання і повів довкруги очима. Я бачив, що його ціле тіло злегка тремтіло.

— Може отець не хотять оповідати дальше? — я запитав. — Побоююсь, що цей спомин є для отця прикрий.

— Ні, ні! — заперечив священник — хочу вам всьо оповісти! Однак дійсно є це неймовірно страшна річ!

Отже голос зачав мовити скорим шепотом ба навіть голосно, найчуднішим однак є це, що я майже нічого не міг зрозуміти; заледви від часу до часу ловив якесь слово, переважно імя Бога або його Матери. Потім зрозумів кілька слів у старім французькім говорі; слово «король» все повторювалось. В першій хвилі я думав, що є це незнаний мені говір якоїсь далекої провінції; опісля я припускав, що мій покутник є цілком глухим старцем, бо коли, по кількох реченнях я пробував йому пояснити, що не можу його зрозуміти, здавався на мої слова не звертати жадної уваги і без випинку шептав дальше.

По хвилі запримітив я, що говорячий чоловік був у стані незвичайного підйому: голос його ломався і ридав, а пізніше майже кричав зі слъзами, а рівночасно чув я через стінку сповідальниці, як судорожно дрожали його пальці, якби силоміць хотіли отворити замкнені двері. Вкінці слідувала хвиля мовчанки, по котрій почув я кілька слів, виглядаючих на оконечну формулку; голос притихав поступенно і зовсім замовк.

Колиж я порушився, щоби встати і вийшовши зі сповідальниці, пояснити покутникови, що я не міг зрозуміти його сповіди, до мойого уха добігли через отвір в сповідальниці три або чотири жалісні зітхання. Скоро викиливши голову, щоби виглянути на вні, я побачив, що на східцях сповідальниці... не було нікого.

Я не в силі вам оповісти, як страшного зазнав я потрясення. Незнаю, як довго сидів я непорушно, з опертою головою й очима втяленими в східці й імовірно, вимовив я голосно кілька слів, бо учув з кінця церкви запитання:

— Чи отець мене кличуть?

Був це паламар, що стояв з ключами і ліхтарнею, щоби замкнути церкву зараз по моім виході.

Треба ще було хвилі часу, щоби зібрати сили на запитання:

— Чи нема вже нікого, Віліяме? Чи всі вийшли?

Віліям підніс свою ліхтарню і оглянув всі темні кути церкви.

— Так, прошу отця, вже нема нікого.

Проходячи через церкву, щоби удатися до за ристії, я знов почув, з посеред зовсім тихого села, сильні тупоти коня.

— Ах! кликнув я — чи нічого не чуєш?

Віліям, що гасив свічки, підбіг до мене.

— Чи отець нездужають? — запитав. — Може піти по наймита священича?

З великою напругою переміг я себе і відповів, що то ні. Він однак відвів мене до дому. Не хотів я його ще раз питати, чи чув тупіт коня, бо думав, що може нема жадної зв'язи поміж тим відгомонам і шептом, що його я в сповідальниці чув.

Був я дуже потрясений і стрівожений. Споживши самотно обід в столовій, постановив як найскорше піти на спочинок. По дорозі вступив до кімнати свого приятеля, котрий ждав, щоби сказати мені добраніч.

Він був у знаменитому гуморі, мав охоту до розмови, отже я лишився у нього довше, як мав намір. Не згадував я йому об сім, що сталося в церкві і лише слухав оповідань о людях з його села і доокресних.

В хвилі, коли я з ним уже прашався, сказав мені:

— Чи знаєте отче, що коли ви були в церкві, пригадалося мені старе оповідання літописців про нашу церкву. Вони оповідають, що того вечера, коли зістав забитий св. Тома Бекет, один з убийників прийшов тут. Як отцю відомо, нині є річниця того злочину й імовірно для того той спомин прийшов мені на думку, як поглянув я на дату в своїм календарі.

Підчас коли говорив мій приятель, старе моє серце зачало сильно битися; по хвилі однак, прийшовши до себе, попросив я могого приятеля, щоби зволив оповісти мені цілу історію.

— Історія не є довга до оповідання — говорив мій приятель. — Невідомо навіть докладно, ким був той чоловік, котрий мав аж тут прийти. Після одних був то один з чотирох лицарів, а після других, жовнір.

— Але як прибув сюди — запитав я — і пощо?

— Оповідать, що нещасний, перенятий боязню о спасення своєї душі, прибув тут, щоби одержати розрешення — чого, природно, в так короткім часі по страшеннім злочині, йому відказано.

— Але прошу мені сказати — питав я заєдно — чи сам тут прийшов і в яких обставинах?

— Певно, знаєте, що по сповненню злочину вбийники зрабували дім і стайні архієпископа. Отже оповідають, що той чоловік пірвав одного з найскорших коней і як нависний підгнав, не знаючи куди їде. Прибув до нашого села, впав до церкви, де власне находився священик, а опісля зараз відїхав гальопом. Впевняють навіть, що той священик зістав похований десь близько того місця, де є вхід до сповідальниці. Однак бачите, отче, що цього оповідання не можна брати дуже поважно; певно знаєте, як в подібний спосіб оповідають, що один з убийників цілу ніч по убийстві провів перед дверима Маллінґ!

Я нічого не відповів, але припускаю, що моє лице зрадило внутрішнє зворушення, бо мій приятель поглянув на мене зі стрівоженням і припоручив мені зараз пожитися, що я й зробив, запаливши вперід свічку.

— А тепер — додав священик, звертаючися до мене — тепер знаєте цілу історію. Не потребую вам говорити, що від того дня часто роздумував я над цією подією, і здається мені, що лише дві

теорії можуть бути примінені в цім случаю, підчас коли дві інші, подавані теж розумом, видаються мені зовсім недорічні.

Насамперед, можна сказати, що по просту всьому мені снилося. Бо дійсно з найбільшою певністю я не був того дня в нормальнім стані: мій високий стан упадку духових сил і сон в горячці не допускають під тим оглядом ніякого сумніву. Якщо хочете прийняти це пояснення, нічого не стоїть тому на перешкоді.

Опісля, враз з Товариством Психічних Дослідів, можете сказати, що ціла історія була мені піддана суггестійно через мойого приятеля, котрого думка находилася в стані «діяльним», підчас коли я був ослаблений і стався «страдальним» з причини недиспозиції, на яку терпів. Одним словом пояснення «наукове» в тій чи іншій формі.

Обі ці теорії можуть бути названі «науковими»: це значить, що не переступають вони ані на волос порядку річий, доступного розумови, котрий зрештою, навіть у високім степені розвою, є лише марним оруддям. Не потребує додати, що обі ці «наукові» теорії підносять по черзі цілу низку труднощів не до порішення.

Однак вільно також станути на тоці бачення духового світа і користати зі здібностей, які маємо від Бога для наших відносин зі світом; тоді не будете окружені щораз то новими вигадками і ваша інтелігенція не буде примушена вдовольнятися поясненням, котре їй не вистарчає. В такім случаю вибирайте межі двома слідуєчими теоріями:

Наперед можете припустити, що людські зворушення мають спосібність впливати на мертві предмети до певної міри їх оживляючи. Є це основне правило цілого сотворіння. І так нпр. вираз нашого лиця, спринчений рухами дробин, з котрих складається наше тіло, змінюється, будучи залежним від наших почувань. Можна отже сказати, що сильні почування ненависти, гніву, страху і докорів совісти, зазнавані через того нещасного чоловіка тому сімсот літ, сполучившись, витворили сильний духовий флюїд і цей розплився в так значній степені в місці, в котрім повстав, що при відповідних умовах, може виявлятися в спосіб для змислів доступний. Порівнюючи, можна сказати, що є це проява подібна до фонографу: філі голосу насамперед зарисовуються на воску і при відповідних умовах висловлюються в попередній своїй формі.

Або по просту можете прийняти це непоплутане, старе пояснення і сказати, що по причині певних прав, переходячих границі нашого пізнання, дух того чоловіка є прикований до того місця і мусить відпокутувати свій гріх з року на рік, виявляючи свій жаль і стараючись одержати прощення — без можности одержання його коли небудь.

Що до самого чоловіка — не знаю ким він був; — може один з лицарів, котрі, як знаємо, одержали пізніше прощення свого злочину. В цім случаю булоби це доказом, що розрішення не зістало Богом потверджене по причині браку відповідних почувань при його одержанню. А може був це один з уоружених, що прилучились до лицарів. Літописи говорять про них, що *sine confessione et viatico subito rapti sunt*.

Я, в кождім разі, думаю, що нема матеріалізму в віруванні, що духові ества можуть обявлятися в границях часу і простору

та, що мертва природа в рівній степені як жива, може служити за средство об'явитися на вні для »невидимого«. Всі противні міркування цієї можливості зістали засуджені на мовчанку раз на завсіди принайменше для християн — через наші науки о Вовлоченню і Тайнах, котрих головною основою є, що Безконечність і Вічність об'явилися колись і надаліше проявляються безустанно під видами мертвої природи, в границях часу і простору.

Є ще одна цікава подробиця, про котру може ви й забули: цебто, що й страшна буря зірвалася над Кентербурі в хвилі замордування святого архієпископа Томи Бекета.

Від Редакції. Щоб як слід порозуміти заподане тут оповідання, звертаємо увагу на слідує: Розмова ведеться між автором, R. H. Benson'ом а його приятелем - священиком. Цей, священик - старець, оповідає Benson'ови про свою пригоду в іншого священика, якого заступав в обов'язках. В оповіданню ні Benson, ні його старший приятель не дають в'яснення оповіданого явища.

Кінематограф і Жиди¹

Кіно... Хтож не був у нім? Хто не подивляв там сили людської творчості, яка може пірвати і перенести на екран майже ціле життя і людини і людства і природи? В кождім запавшім місточку, в нужденній, із дощок збитій буді, можна до схочу оглядати будьто найвеличавіші картини з віддалених частий світа, будьто події з давних і сучасних людських діїв, будьто вкінці цілі сценічні взірці, для котрих требаб найбільших і найбогатших театрів, якщо хотілосяб їх належно відіграти. Для фільмової штуки ніщо сьогодні не являється недоступне. Вона вдирається зі своїм фотографічним апаратом на бігуни і дикі підзворотникові країни: підглядає життя звірят і атмосферні явища; розкриває тайни історії і викликає видіння давно минулих часів; надає, начеб дійсність найсмілійшим мріям уяви.

Кіно отже є силою і нема в тім ніщо дивного, що біля кінематографічних домівок бачимо звичайно юрби людей, жадних вражіння і бажаючих поширити обсяг своїх відомостей.

Але щож? Із тим великим і гарним винаходом сталося те, що діється звичайно з кождим здобутком людського знання, цебто, що вживається його не тільки до добрих цілий, але й надуживається для злих і погубних. Кіно, котре могло і повинно було служити тільки розумній освіті і невинній розривці, сталося в переважуючій мірі оруддям зіпсуття й згіршення.

Бо й придивімся вже не так самим представленням, на які з часта чесний чоловік не може ходити, але хочаб тільки тим вивіскам-плякатам, якими кіна реклямують себе по вуглах улиць, або оголошенням, якими заповнюють щоденники. Щож там бачимо? Чи може які повчаючі, шляхотні предмети? Чи якісь картини з історії рідного краю, або гарні сценічні утвори? Чи хочби

¹ Подаємо за місячником »Głosy kat.« XXIII. сл. 36 (Прим. Ред.)

навіть картини з книги природописної історії? Ні. Такі теми належать до рідкостий. Те, що кіно передусім представляє, це звичайно образці найогидніших злочинів, скандальні історії з життя обманців і галапасів, це брудні дії людських пристрасних, найтемніші сторони цього великоміського життя, яке ведеться по заїзних домах, каварнях, домах розпусти й їм подібних домівках, а яке кінчиться звичайно в тюрмах і шпиталях. Ось це представляється, цим кормиться душі цікавої товпи, цим наноситься велику гибель серцям бідної молоді, котра в кіні шукає розривки, або поуки.

Справді тяжко сказати, кілька лиха наносять такі кінематографічні видовища. В серцю пробуджуються найгірші інстинкти, скверниться невинність, про життя й його завдання витворюються найфалшивіші поняття, вироблюється нездорова перевага уяви над розумом, навчається, передусім шкільну, незрілу молодь, найріжніших проступків і злочинів. Можна сміло сказати, що в сучасній хвилі кіно є одним із головних орудників, через які поширюється многогородне зіпсуття.

Чому це одначе приписати? Чи це діється випадково? Чи це так само сталося, що кінематограф стався розсадником зла?

О ні! Є якась рука, котра і цєю річчу нарочно так кермує, щоби вона шкодила, замість служити. Є рука, котра скоро пізналася на великанським впливі, який робить кіно і порішила цього винаходу вжити до своїх цілей, це є до ціли знищення християнської обичайности і християнської культури.

Якаж це рука? Не тяжко на ній пізнатися, як тільки зважиться, що 90% фільмових виробів знаходиться в руках Жидів. Жиди захопили під свою владу це могутнє оруддя, Жиди розливають через нього отруту, Жиди псують обичаї і підкопують віру. Цеж бо також кождий може завважати, як часто в кінових оголошеннях появляються теми просто ображуючі релігійний світогляд і релігійні почування. Жиди опанували кіно і з одної сторони тягнуть з нього мільярдові доходи, а з другої вживають його до цієї ціли, яка їм завсіди і в усім присвічує, цебто до боротьби з християнством.

Супроти цього шкідливого впливу кіна й українське студентство не може мовчати. Найкраще відповість воно своєму чесному характерови і студентській гідности, якщо зачне бойкотувати злі кіна, то значить, ніколи не поступить, хочби і на крок, до них.

ПРЕМІЯ!

Назначаємо в нагороду красну книжку великої 8^о,

24 аркуші друку, кождому, хто від тепер приєднає нам 5 нових передплатників і присле від кожного з них що найменше 3.000 мп. завдатку. Хтож приєднає 10 нових передплатників на цей рік, і надісле від них по 3.000 мп., той одержить такуж книжку і цілий рік кожде число »Поступу« даром. (Редакція)

Вже йде Сніжна

Вже йде Сніжна...

В голубо-сизих пеленках
голубить соненько маленьке —
вітри співають люлі-люлі.

На довгий вік зими
заукали дощу зазулі.

Поля німі,
вербів лиш рудокосих ряд
зимі нерад
за срібним листям заголосе
дрібним дощем —
за сонцем, літом, днем,...
і сріблоперлі роси
скуває смерти діядем...

А вітер день-у-день
дими розносить пастухів,
а гайвороння сумно кряче...
Тужний сопілки спів
викликає журу бурлачу, —
співає Requiem aeternam
усопшим збіжя стерням, — —
конає в далині — — —

і в сні неначе
здається бачить цвіт вишень,
трясне соненько тепленьке
і вічний, світлий День...

Олекса Леськів

Під Фронтом

Сутеніє. З під постелі, зза печі висувається сумерк і росте на весь ізріст, прогонюючи з кімнати днину.

При столі, закиданому паперами, сидить похилений над мапою полковник. По скорчених — здається — з болю бровах шугають настирливі думи...

Увійходить в кімнату кіннотчик-післанець.

— Маєте перевезти приказ до третьої сотні, щоби за ніяку ціну не опускала своєї позиції. На slučaj наступу, нехай борониться ножами...

— Приказ, пане полковнику.

— — —

Над селом, від східного боку, окопалася під лісом третя сотня. В селі торохкотить без кінця скоростріл. Часом у ліс, часом на самому березі ліса падає вороже стрільно, розсіваючись вокруг дощем заліза й зрушеної землі. З гуком викидає в гору білу плахту диму, що лине високо-високо, щоби злитися з саими хмарами. З нашого боку ні одного стрілу не чути. Ще сполудня не стало нашим муніції.

Тим паче лютується захід. З диким скиглінням летять раз-у-раз на наших стрільна, шугають, як пчолы в тепле полудне, крісові кулі.

І небо лютує. Немов хто наступив на нього тяжкою підошвою... Запливає на заході кривю, багром... Отот, здається, трісне налите вщерть...

— — —

Коли кіннотчик, що віз приказ полковника, віздив у ліс, ущухла з-нагла стрілянина. Ненинішній во-яка зміркував, що це значить.

— Наступають — подумав, уявив остроги в коня й понісся вихром у ліс.

— Чим скорше доїхати, завести приказ...

Нечайно скочив його кінь у бік і мало-що не викинув із сідла верховика. Одночасно зарухалося щось

у кушах. Кіннотчик скинув кріса і, згорнувши в лівій руці ховсту, хотів переїхати попри це місце.

У цій же хвилині висунувся зза куша хлопчик, десятилітний найбільше. За собою тягнув з трудом повну чогось торбину.

— А ти куди?... В таку пору?!... — суворо кинув їздець.

Хлопча був близький плачу.

— Прошу пана, я... Несу нашим »патрони...«

— То давай їх сюди! Ти де їх узяв? — додав уже приязніше верховий.

— Назбирав у полю. »Лантвіт« повідав коло керниці, що наші тому й »цофаються,« що не мають куль... Та-й я...

Хлопець підійшов уже сміливо до коня й, спинаючись на пальці, подав їздцеві торбину з кулями.

— Бувайже здоров, хлопче. Та йди скоріше домів, а то заблудиш нічю в лісі.

Хоч як цікаво було кіннотчикові побалакати з одважним хлопцем, не дозволяв йому на це обов'язок. Але ледви відіхав кілька кроків, уже забанув за ним, завернув коня й догнав хлопця.

Розв'язав борзо свою торбу й виявив мішочок піднятого іноді цукру.

— Оце тобі гостинець від мене. Який-же він однак малий супроти твого... Нашим він іздасться... Україна горда, що має таких синів...

Здивований хлопчина підняв на їздця свої сірі оченята й, червоніючи, прийняв дарунок. Але поки встиг щось одповісти, верховий уже споро відіхав був від нього.

— — —

Через годину вертав верховий цієюж дорогою — до полковника зі звітом.

Ворог здобув наші окопи. Багато вбитих і ранених, решта розбіглася по лісі, а деякі дісталися в полон. Наші боронилися завзято, але в ру-

копашній боротьбі не могли довго здержати в четверо сильнішого во-рога.

Комонник наспів пізно...

Тепер спішився з сумною вісткою, щоби в час перестерегти управу полку.

Привязана до сідла торба з ку-лями відбивалася в бігу від боку коня...

У сірій теміні узрів верховик хлопця, що йшов краєм дороги, усміхаючися вдоволено до себе... Мабуть думав, що його кулі прине-суть перемогу цим, на краю ліса...

Кіннотчик переїхав бистро побіч нього; вдав, що не помітив хлопця.

Не найшов сили стрінутися з цією дитиною...

Р. Ска-ський

На вихор розвіяні...

На вихор розвіяні гриви буйнії,
Стрілою несуться санки;
І з поревом диким сніжної завії
Дзвінкі зіллялись дзвінки.

І тиху дорогу санки розкро-їли,

Лиш коний чорніється слід,
А гори, що нині далеко синіли
Вже гнуться під громом копит.

Втікають дуброви, гаї, полонини,
Нові виринають з землі,
Захоплюють око короткі хвилини
І знову зникають в імлі.

Гей, дальше, гей дальше, за поле-том мрії

Аж ген, на сніжисті верхи! —
І з поривом диким сніжної завії
Дзвінкі зіллялись дзвінки.

Роман Завадович

Два хрести

З голубих, величніх блакитів спли-вли на мене свіжі роси...

В заграві буйного життя моє тривожне серце людські кігті рвуть...

А я жахливу душу в росах уми-ваю! В перлистих росах зі зоряного царства, з підніжжя Вічності. В пре-чистих сльозах Діви життя...

І шлю пісню розбілля на привіт золотим арфам, що на самотніх вер-хах злеbedили.

І шлю пісню Туги...

... за скарбом вічного життя душі...

*

Появляю цвіття моїх намагань...
Насолоду буття з моєї груді ссе вампір самотности.

На очі смута пустарів лягла.

На мої тихі очі...

Гляджу на шлях моєї молодости: терниною поріс!

Каплями гарячої крові зпід ши-рого серця покроплений...

Імлю випарів полумінної душі покрився!

Самотній, сірий шлях юного життя...

*

При шляхові два хрести видніють.

Під ними, під тими хрестами, я ваготу життя на терези клав.

І видихався з перетоми.

І скаржився благальними словами сповіді.

І ждав, котра терезка переважить: чи вагота життя, чи радощі віку-вання?

*

Під перший хрест я прибився на двацяті весну.

За смутливими очима, за виразом смаглявого обличчя я приніс зі собою Біль.

І первоцвіт бурливого життя я поклав на терези Судьби...

Асфальт моєї Ясности без молота тріснув, од жагучих променів при-видного світанку...

А з його щілин дихнула жага роз-
дмуханих, розогрітих гейзірів печалі.

І перший раз у життю я од-
чайно розридався... Перший раз...

Зігнутий у двоє, припавши до
землі, я тремтів.

А тереза журби життя до долу
упадала.

І Розпятий з хреста на мої ра-
мена клав мій хрест!

Заломилося мое чуття — як ло-
миться сніп світла...

Веселощі й розкішя моїх юних
днів я заховав на спомин.

На тихий спомин...

Й зі скаргою в найглибших гли-
бинах зібрався я верстати даліше
шлях життя. А скарга ця жемчу-
жилась іще проблісками віри та
надії. Вони створили сімфонію зма-
гань...

Пішов...

*

На другому хресті у двацять-
третю весну мене розпинали...

До того хреста, що його Бог
вложив на мої рамена, прибивали
мою душу люди вістрам злоби.

Крізь мої засвяглі губи тремтінь
проходила. Кидали вони в дальні
простори мое ридання.

І шепотіли несказано болюче
слово: Жажду!

Життя, а не животіння!
Мельодій, а не диссонансів!
Світил, а не каганців!
Горіння, а не блимань!
Дружби, а не обману!
Людей, а не недолюдків!
Жажду!

*

Розпiali мою душу, ой — роз-
пiali лихі люди...

Покривавили мої чуття, мої цін-
нощі неоціннітні...

Жагою нестриманої лявіни гніву
виснажили її, припекли...

А я її у росах умиваю! В перли-
стих росах зі зоряного царства,
з підніжжя Вічності!

В пречистих сльозах Діви життя!

І шлю пісню розбілля на привіт
золотим арфам, що на незайманих
верхах злебеділи!

І шлю пісню Туги...

... за скарбом вічного життя душі.

В. Мельник

Johannes Schlaf

Небо в ночі

На висотах

далеко понад нічнокручі

шепітливі сади

жаріє все сузір'я.

Любови,

діла відвічної Любови

тихий час!

Поможіть,

поможіте світам осипатись!

І тону я цілий,

дивуюсь,

у таїнах грози

безмежної відради!

З німецького переклав *І. Л-о.*

У гаї

... Шу ... шу ... шу ...

Тайну збережу

не розкажу людям.

— Осока в темнім гаї.

В темнім гаї смерть —

смерть гуляла:...

Землю криву напувала,

Кістками вовців годувала...

(-гай-розмай зелений

в віттях скервлених

усе заховав).

... шу ... шу ... шу ...

шушу ... шушу ... шу ...

Сховав муки,

Тоски згуки,

Чорних круків,

що подохли,

пючи людський мозок

Гей! теж поховав...

»... Шу ... шу ... шу ...

все мовчати му —

так гай наказав.

»Хай буря полине світами,

»Громи покотить горами,

»Мене вирве — понесе ярами

»Я мовчати му!»

»Не скажу нікому

про ці болі

людей в полі

в бої...»

...»Шу ... шу ... шу ...

Тайну збережу,

все мовчати му.»

В чорнім гаї шелестіла осока...

Іван Звенигородський

Mara Liesegang

Молитва

Світло, що в серця гориш глибині,

нічим не розлучаєме від мене, —

пробий личину тьми нужденну,

встань, як мотиль по довгім сні!

Моря глибинами серця мого

світ пропливає сльозами тяжкий.

Я, що від Тебе, а не від кого,

молю: встань, Світло, і мряки пробий!

З німецького переклав *С. Ратич*

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Галичина.

Львів. — „Студентська Самопоміч“ (Кооператива) у Львові отворила в себе з днем 1-го грудня 1922 р. лекційне бюро в цілі посередництва між тов. Студентами і Громадянством. На це звертається увагу інтересованих і проситься Шановне Громадянство звертатися в справі всяких лекцій тільки на адресу: »Студ. Самопоміч«, Львів, вул. Зіморовича ч. 20/І. в годинах 10-1. — Організація бере на себе гарантію за добір сил.

„Основа“. Дня 10.XII. 1922 р. відбулися загальні збори Т-ва правників »Основа«, на яких вибрано слідуєчий виділ: голова: т. Рондяк Богдан, містоголово: т. Глібовицький Богдан, секретар: т. Кушко Лев Мирослав, скарбник: т. Візцюра Микола, бібліотекар: т. Олійник Андрій. — Вид.: т. Конашевич Степан, Чорник Михайло, Стецура Осип і Козак Маріян.

„Бандурист“. Дня 23.XII. 1922 р. відбулися загальні збори Т-ва Академічного хору »Бандурист«. По перегляді праці за час од останніх зборів та по зложенню звітів старого Виділу — вибрано новий, в якого склад увійшли: голова: Мучій Федір, містоголово: Миськів Семен, дірігент: Д-р Неділка Волод., заст. дір.: Конашевич Володимир, секретар: Лазорко Дмитро, скарбник: Дромчук Гриць, бібліотекар: Яримович Ярослав. Вид.: Савочка Степан і Федьків Роман; контр. комісія: Попель Зенон, Новіцький Юліян і Баранецький Богдан.

До університетської справи

З кермуючих кол Українського Студентства у Львові одержано отсей комунікат:

Супроти численних сплетень, поширюваних у краю, про мнимі переговори з Поляками в справі українського університету у Львові, подається до відома:

На черговім засіданню Міжпартійної Ради з кінцем грудня 1922, на якій був присутній делегат-гість У. К. С. Р., після представлення університетської справи референтом з рамени нашого політичного проводу в краю — обговорювано її обширно по лінії культурно-визвольних змагань цілого українського громадянства, а з окрема укр. студентства в краю.

Дискусію покінчено тим, що вибрано комісію, в яку, крім 2-ох представників політичного проводу, входить один член Сенату й один репрезентант студентства. Комісія має передовсім взяти під увагу матеріяльне забезпечення університету і доцентів та видавничий фонд університету.

Австрія.

Відень. — Т-во „Січ“. Річні загальні збори Т-ва »Січ« відбулися протягом двох недільних днів: 28.X. і 5.XI. 1922 р. Першого дня після звітів уступаючого виділу та контрольної комісії, по уділенню абсолютної старій управі, вибрано новий виділ у такому складі: Голово: Марітчак Т., містоголово: Козак С., секретарі: Огоновський В. і Сальків І., скарбник: Демидчук, бібліотек.: Кисілівська Й. та Жук А., пресовий реф.: Крайківський Кл. (з причини відізду його 5.XI. вибрано Крушельницького Івана), економ. реф.: Пришляк, господар: Вандера, архівар: Ступницький, заст. вид.: Залізник Гр., Гайдиш Роман та Паліброда Іван.

Засідання з 5.XI. 1922 р. майже ціле було присвячене звітowi т. Ігоря Федіва з пражського конгресу У. С. З. З. У. та Е. По звіті винесено резолюцію-ухвалу діяльності делегації і прийнято рішення вступити до обидвох централъ ЦЕДУС-а і ЦЕСУС-а.

Університет. Німецькі студенти оноді счинили бучу проти жидівських студентів, домагаючись, щоби Жидів допущено до вищих шкіл тільки десяту часть загального числа 10%. В тій ціли внесли письмо до університетського сенату. Однак сенат не прихилився до бажання німецького студентства. Українські студенти на віденському університеті в часі німецько-жидівського спору поводитися здержливо, за що Жиди, зовсім неслухно, обурювалися на них.

Грац. — **Т-во „Січ“.** Звіт із діяльності студ. тов. »Січ« в Грацу. Дня 24/X. скликав містоголова т. е тов. В. Воробець надзвичайні загальні збори, де прийнято нових членів в числі сорок і вибрано новий виділ в котрого склад увійшли: тт. О. Савицький — голова (мед.), Полюга — містоголова (філос.), Шлемкевич — секр. (філос.), Самбірський — бібліот. (мед.), Лаврівський — скарбник (мед.), Подюк — заст. виділового (мед.). До контрольної комісії ввійшли: тт. О. Тарашук і В. Шкварок. Новий виділ забрався інтензивно до праці. Винаймлено домівку й завдяки невсипущим трудам Д-р Пастушика, через котрого, всіх Українців, коли приїхали, прийнято без ніяких труднощів на університет і котрий своїм власним поступованням виробив Українцям опінію працюючих і совісних людей, та завдяки т. Савицькому, укр. студ. одержали місце в німецькій мензі (ніхто з чужинців — тільки Укр.). Директор унів. канцелярії Др Вольдман живо заінтересувався нашою справою і зажадав брошур, що трактують про укр. справу, зорганізовано відчити (напр. Др Пастущин:

Роман в грецькій літературі) й булаб почата акція дальше поступала, якби т. Савицький не подобавсь особисто кільком одиницям, котрі так довго »займалися« цією справою, аж поки на II. над. заг. збор. 9.XII. 1922 цілий виділ не уступив. Абсолюторіом уділено вісьмома (!) голосами (учасників було 33-бох), решта здержалась. Приступлено до вибору, три години вибрано, врешті не назначаючи вибрано чоловік пять, котрі щойно пізніше розділили між собою праці. Діяльності нового виділу ми ще не бачили, може справді зрозуміє ситуацію, в котрій його вибрано — зрозуміє, що товариство на чужині повинно бути поміччу для своїх членів а не сценою лайок!

М—м.

Інформації. Для українських студентів, які бажалиби студіювати в Грацу, обізнані з тамошнім життям подають слідуочі інформації. Що до условин прийяття особливих труднощів нема. До впису треба предложити метрику, свідоцтво зрілости, індекс, свідоцтво приналежности — усе в легалізованім німецькім перекладі — 2 світлини. Колегіяльна оплата виносить покищо около 400.000 корон. (Відповідно до вписаних годин). Удержання виносить місячно около 600.000 корон, або 8 долларів американських. У все потрібне (убрання, біля, обув) найкраще завестися дома.

Бельгія.

Тамошне шкільництво. Справа бельгійського шкільництва представляється досить цікаво. Є там три роди шкіл: державні, вільні — цебто приватні католицькі і приватні ліберальні. Наука в народній школі триває 4 роки, після цього ученик переходить до шкіл середніх. Між ними може вибрати або державні, або ліберальні, або вкінці тзв. колегії (6 літ науки), ведені в катол. дусі. Школи католицькі і ліберальні мають право прилюдности. — В ці-

лій Бельгії є чотири університети: два державні ц. є в Gand і Liège, один католицький у Louvain і один ліберально-масонський у Bruxelles. Вільні школи й університети удержуються з оплат учеників і з публичних складок, колегії удержують єпископи. Вільне шкільництво має більше прихильників, тому й вільні школи багатші в учеників, підчас коли державні світять пусткою. Але найчисленнішою фреквенцією тішаються католицькі школи. Тож і не дивно, що завдяки католическим школам і католическим університетам — Бельгія стала взором католицизму.

Італія.

Рим. — Папське послухання для професорів і студентів Університету *Gregorianum*. День 21.XI. 1922 р. позістане милим спомином у серцях професорів, а передусім у серцях усіх студентів того університету. Спільний Батько всіх католиків, перший Учитель найвисшої науки, папа Пій XI. прийняв їх ласкаво на довшім послуханні. Студенти зібрались під проводом своїх професорів в тронній салі, а лица тих молодих вибранців поодиноких і так різноманітних народів палені радістю, «що знаходяться біля вибраної громади, котра посвячує свої уми науковим студіям і обороні правди, дякуючи їй за все добро, якого вона доконала, якого доконує й якого доконає в будучности» (*Civ. Catt. IV [1922] 470*). Появу папи прийнято гримкими оплесками, а коли він засів на троні в беатифікаційній авлі, промовив ректор унів. Карло Місцині в імені 40 професорів і понад 1000 учеників, пояснюючи цілі і значіння послухання. Папа відповів довшою промовою (около 20 мінут), в якій майже виключно мав на оці студентів, їх справи і бажання. «Ваша присутність, говорив папа, каже Нам, що вашим найвищим бажанням, як теж бажанням ваших наставників, які вас сюди привели,

є ваше римське виховання-освіта (*formazione romana*). Нехай ця римскість, яку ви прийшли знайти в тім вічнім Римі..., станеться панею вашого серця, як Христос є його паном. Нехай ця римскість вас опанує, вас і ваші діла, щоби повернувши до своїх країв, ви могли бути її вчителями й апостолами... Після зворушаючої промови завідив папа апост. благословення і відійшов шпаліром, приготованим усіма учасниками.

Медиолян. — Інавгурація академічного року на кат. університеті. Друге з черги інавгураційне торжество обходив 3. грудня 1922 р. медиолянський кат. університет. Перед численно зібраною публікою, перед високими достойниками Церкви в уряді, промовляв ректор унів. Р. Gemelli, Францісканець, даючи точний звіт із дотеперішньої праці і заповідаючи широко закросений плян науки на рік 1922/23. В щирорелігійнім тоні його слів брало верх, як вміло достроєний акорд, ніжне, патріотичне почування, котре, вбране в слова, засвідчувало всім присутнім, цілій Італії, що «медиолянський кат. університет нікому не уступить місця в тих справах, які зміряють оновити велич Італії».

Хрест і образ короля по школах. Письмом підсекретаря публичної освіти привернено в цілій Італії звичай прикрашувати шкільні салі знаменем Розп'ятого Спасителя світа і королівським портретом. Християнська суспільність прийняла цей розпорядок із великим одушевленням, а висловом її узнання була подяка, яку зложила окрема депутація в уряді публичної освіти.

Німеччина.

Берлін. — Спілка укр. студентів. Правною обороною українських студентів у Німеччині, забезпеченням їхнього матеріального положення, старанням о дозвіл на науку і т. д.

займається «Спілка Студ. Українців у Німеччині» з місцем осідку в Берліні. «Спілка» має 84 членів і підчинюється центральній організації нашого студентства за кордоном: «Центральному Союзови Укр. Студентства» в Празі. До «Спілки» належать і Галичане і Наддніпрянці майже в рівному числі. Підтримує вона дружні зв'язки з чужоземними студентами (з виїмкою московських, до яких ставиться цілком ворожо). «Спілка» має виразно національний характер. Підчас непорозумінь на ідеологічному ґрунті в минулому році, зі «Спілки» виступила соціалістична молодь, яка заснувала «Академічну Громаду». Сьогодні йдуть переговори поміж обома цими організаціями про злиття в одно товариство. Є це проявом національної реакції соціалістичної молоді проти впливу жмінки комуністів на «Академічну Громаду».

Інформації. Управа Спілки Студентів-Українців повідомляє: Всім студентам, що бажають студіювати на університетах та вищих школах Німеччини, подається отсим до відома, що вписи на зимовий семестр 1922/23 вже покінчилися та подань о вступ на сей семестр вже не приймають. Інформації що до вписів на літний семестр 1923 р. подається в найблищім часі.

(Свобода — 12.XII. 1922).

Польща.

Укр. студентство в Польщі. Минулого літа відбулась укр. студ. конф-ія, яка обговорювала своє відношення до Студ-их Централь, але остаточне рішення відклала до зїзду 29/X. — Майже 90% укр. студ. в Польщі виїхало до Німеччини та Чехословаччини. Число середньошкільников збільшилось. Вже було кілька випусків матурантів, які або залишаються в таборах, або записуються до варшавського університету. Число студентів у Вар-

шаві не змінилось в порівнанні з минулим роком. З краківською громадою зірвано і рішено завізвати їх. — В Познані є 2 укр. студ., у Люблині — 6. У Вильнянському унів. студентів-емігрантів нема, а помічається великий приплив із Волиня та Полісся. — По таборах студентства майже нема, а в університетах вони так-сяк забезпечені.

Numerus clausus для Жидів на унів. Дня 23.XI. 1922 р. у Варшаві відбулося віче польських студентів університету в справі «numerus clausus» для Жидів на вищих научних заведеннях. В тій самій справі відбулися віча польського студентства в Кракові і Львові. На всіх трьох вічах великою більшістю голосів ухвалено резолюції, що домагаються обмеження числа студентів-Жидів до 11%, як процентового рівноважника. — одвітно загальній кількості жид. населення в Польщі.

Конгрес польського студентства. Дня 8, 9, 10 грудня 1922 р. у Варшаві відбувся перший конгрес польських студентів з академічних організацій «Odrodzenie». Ці організації, що на протязі останніх трьох літ проймали широкі круги польського студентства, стоячи на яскравому національному й католицькому ґрунті, являються бути чи не найзавзятішими противниками наших змагань до створення рідної святині наук. Варта булоб вглянути в те, чи можна їхні поступки погодити з наукою Христа...

Чехословаччина.

Прага. — Конгрес славянського студентства. В Празі розпочався був, як ми вже згадали (гл. Поступ III. 22), 16.XII. 1922 р. конгрес славянського студентства. Заступлені були на ньому всі студентські центральні орган. славянських народів. Були там делегати: білоруського, болгарського, лужицько-сербського, московського, українського, польського

чехословацького й югославянського студентства. Українське студентство заступлене було шістьома делегатами, а то: Макарушка, Мухин, Нижанківський Степан, Олексюк, Орлецький і Палій.

Дня 17.XII. 1922 р. (в неділю) відбулося святочне відкриття конгресу. Довершив його мініст. закр. справ ЧСР. др Бенеш річевим введенням у програму. Витали конгрес посадник м. Праги, ректор Карлов. унів., ректор техніки, представник мін. освіти ЧСР. та всі делегації по порядку. В імени українського студентства конгрес привітав делегат студ. Олексюк Тиміш.

Настрій конгресу зразуж таки не дуже то був корисний. Чулося мимоволі напруження і взаїмне холодне відношення деяких делегацій. Бачилось його в першу чергу у відношеннях делегацій української до польської й московської. Другу групу непримиримих в опінії станонили Сербі і Болгари. Чесько-словацька делегація весь час старалась їх примирити.

З нагоди відкриття всеславянського студ. конгресу в Празі, що мав розпочати акцію над зближенням славянських народів — чеська преса висловила надію, що конгрес принесе бажані успіхи й причиниться до помирнення славянських народів.

Останнього дня конгресу обмірковано справу болгарсько-югославянського конфлікту. В четвер представники конгресу були на прийомі в мініст. Бенеша. В п'ятницю на внесок предсідника усунено з конгресу всі політичні справи. Конгрес закінчився промовами поодиноких делегатів на тему об'єднання славянського студентства. —

Допись. На сторінках нашого щоденника «Свобода» (ч. 48, 49 і 50) появилася була довша допись студента техніки в Празі Богдана Лучаковського п. з. «Українські сту-

денти в Чехословаччині». Щирими та теплими словами змалював автор цієї дописі життя тієї частини нашого студентства, що її воєнна завірюха викинула з рідної країни на чужину. Хотілосьби тільки впевнитися, що поза тими сумними, а інколи й відрадними хвилинами студентської долі — на вогнищі всяких духових намагань укр. студ. в Чехословаччині, не пригасає спомин про тих, що в вітчизні остали і що тернистими шляхами простують на верхи духового життя — до здвигнення рідної святині наук.

„Союз укр. студ. з півн. зах. земель України“. Дня 10. груд. м. р. зорганізувався в Празі «Союз укр. студ. з пів. зах. земель України» (Волині Холмщини й Підляша), який поставив собі метою поширення академічних кадр, органічний зв'язок з краєм, всесторонню інформацію чужинців про положення в краю та моральну й матеріальну піддержку у визвольній боротьбі Нації. На конститууючих зборах ухвалено в першу чергу вислати привіт «Українській Парляментарній Репрезентації», який довелось заступати згадані в горі території в польському соймі.

Берно. — Загальні збори У. Г. А. 17-ого жовтня відбулися Заг. Збори місцевої У. Г. А. — Новий виділ вибрано в такому складі: Голова: Базар А., містогол.: Михаськів С., секр.: Ольшевський О., скарб.: Несторович І., бібл.: Шкварович А., виділові: Кубів О. та Дараган М., Контр. ком.: Тарас І., Ярославич М., Будник Д. Фінансово осв. ком.: Левецький І., Церковний О., Зільник І. Суд: Дереш М., Коробейко І., Комарівський Т., Крутий Г., Бойко М. Число членів громади: 98; бібліотека має 135 н-ів; в касі: 1,807.51 ч. к.

Пшібрам. — „Каменярі“. Не тільки наше студентство в краю, яке виказало таку гідну подиву видержку і впертість у своїх змаганнях здобути право до науки, але й сту-

дентство на еміграції своєю організацією честь приносить своїй нації. Ще в осені 1920 р. українські гірничі студенти в Пшібрамі заснували кружок «Каменярі». Початки «Каменярів» були скромні: всего 13 членів, у більшості стрільців і старшив У. Г. А. З початком 1921 р. кружок мав 27 членів, а в осені т. р. вже 56, з них 52 Галичан, 1 Наддніпрянця, а 3 Чехів. Тепер «Каменярі» начислюють 68 членів: 62 Галичан, 4 Наддніпрянців і 2 Чехів.

Кружок має вже значну бібліотеку й архів. Завданням його матеріально забезпечити студентів і всебічно познайомлювати Чехів із українським народом. Початок інформативної діяльності зроблено ще в 1921 р. одним концертом. Мав він незвичайний успіх: селя переповнена в щерть, чеська публіка мовчарована красою нашої пісні. Це була анавурація праці «Каменярів» між

Чехами. З того часу Кружок дав ряд викладів про Україну в різних чеських товариствах і ряд концертів. Енергійною працею «Каменярі» дуже швидко здобувають пошану між чужинцями. Їх ставлять на взір іншим студентським організаціям, хоч Чехи, як відомо, славляться своїми організаційними здібностями.

Разом із тим прегарно розвивається наукова праця кружка. Кружок далі комплетує вже тепер дуже поважну свою власну мінералогічну колекцію, дає ряд наукових викладів для своїх членів про земні багатства України і т. д. підготовляючи їх до одвічної праці для народу в майбутньому. Кружок отримує ряд часописей політичних і фахових. Не забуває теж про вітчизну і в червні 1921 р. тільки поміж своїми членами зібрав 1.000 ч. к. на голодуючих на Україні. На цю ціль є від того часу постійно оподаткований кожний член.

Бібліографія

Др Йосафат Маркевич ЧСВВ. Християнська організація шкільної молоді. (Видавництво «Добра Книжка») Львів, 1922. Ст. 1 – 68, 8^о.

Якщо якась думка відповідає потребам епохи й суспільности, рідко лучається, щоби вона рівночасно не виявилася в многих умах. Та майже завсіди буває одна людина, яка розуміє її яснійше, яка її означає й виражає. І в такої то людини стається вона надівсь живим чувством та позитивним ділом. Скоро така людина зачне говорити, сейчас розуміють її всі, що повторювали собі по тихо це, що вона голосно висказує. — Такою людиною виявив себе Др Маркевич у своїй книжечці, про яку саме бесіда.

Справді сумні сьогоднішні явища, суспільні, політичні, релігійні на які дивимося й справдішна руїна внутрішньої культури людства, яку переживаємо. Конечні нові шляхи, що певно та успішно ведуть до відродження. Одним з таких шляхів то християнська організація.

І коли всім верствам народа потреба вступити на нові шляхи — каже автор — то ця потреба тим більша в цих, що як майбутні провідники вестимуть нарід, або простим шляхом до світла й поступу, або бездорожжами та манівцями до темряви та гибелі. Цей простий та певний шлях, що веде до світла й поступу, є Христос, котрий кожій

людині й усьому людству є й буде »дорогою, правдою й життям.« І цей релігійний елемент вводить автор в організацію шкільної молоді.

На цілість книжечки складаються отсі частини: I. про основні вимоги всякої молодечої організації; II. про християнську організацію в середній школі; III. про християнську організацію в народній школі. Невеликий, але добірний, практичний показчик найконечнішої літератури з області філософії, апології, соціології, етики й споріднених областей заокруглює цілість.

Книжечка написана річево і психологічно. Вона порушить мотивами і навчить своєю ядерністю, прозорістю й солідністю засад випробуваних досвідом.

Всім провідникам, бажаючим згуртувати нашу молодь й цілий наш український народ під ясным Прапором Христа, цю книжечку горячо поручаємо.

Й. З.

Jan Łoś. **Gramatyka starosławiańska.** Głosownia — Morfologia — Składnia. Lwów Warszawa-Kraków 1922. 8°. XVI + 223.

Граматика тоді відповідає своєму завданню, як легким способом подає ключ розкривати не так зверхні, структурні тайни незнаної мови, але передусім, коли при помочи зложених в ній правил, зможе розумна людина проникнути крізь структуру і зустрінути поза нею її внутрішній скарб думку. Більше від граматики годі домагатися, виходячи з тої точки бачення, що першою є мова, а відтак граматика, котра аналізує ту мову і з неї бере правила та примінення.

З. звісних причин у більшій мірі теєж треба прикласти до граматики старославянської мови. Цим вимогам належне відповів автор, у своїм роді, доброї граматики, про котру складаю цих кілька стрічок. Зокрема методичний розклад матерії, ясність вислову, багатство примірів, занехання теоретизування — це головніші черти, які моволі кидаються в очі, навіть коли нефаховий вчитується в неї. Тільки денеде замітні загальники, передусім у тих місцях, де автор мусить зустрічатися зі староукраїнською мовою. Безперечно, автор найшовби вихід, якщо прослідивби докладніше старе укр. письменство. Видиться, що авторови незнані солідні праці Ом. Огоновського, А. Перетца, незнана навіть Й. Мільницького »Граматика церковно-словенського языка« Львів 1900.

Книжка вийшла майже без ошибок, старанно печатана, не на лихим папері, через що тільки збільшується її вартість.

Й. Скр.

Ар. К. Дойль. **Пропавший світ.** Роман для молоді і старших. Переклад з англ. мови Софії Вольської. Львів 1922. 16° 244.

Літературу »свого типу« дають нам всілякі оповідання про подорожі в незнані країни світа, до бігунів, у глибину моря, до осередка землі, на місяць і т. и. Хтож ними не захоплювався в літах молодечої фантазії? Але Конанови Дойльози, в його »Пропавшим світі«, удалося завести читача ще далше як до осередка землі чи на місяць, бо аж в країну якогось передпотопового світа, давно-давно »пропащого,« але відшуканого Дойльовими авантюристами. Інвенція справді не тільки оригінальна, але й вповні містерно переведена. Очевидно, не шукати нам у Конана Дойля ні якихсь наукових тез, чи хоч би гіпотез, бо не така ціль того типу »літератури«. Захопити зручно уяву читача і все но-

вими та новими сензаціями, підтримувати її аж до послідньої картки книжки, вимотуючись на прикінці спритним якимсь викрутом з лябіринту, в який нас введено і тримано, — ось, здається, всьо, чого автор хоче (крім очевидно доброго зарібку за свою роботу). Мабуть чого третього не хотять і ті, що те дільце для нашої молоді переклали. Можна сподіватися, що осягнуть і одно і друге, бо й переклад удатний і технічне видання гарне.

Чотирох авантюриків доходить до країни, в якій заховалося ще ціле множество сотворінь із пропавшого передпотопового світа. Сьої країни, очевидно, на ніякім атласі не відшукаєш. І той, що її перший відкрив, учений-оригінал і дивак і три інші, котрих комісія вчених висилає на справдження сензаційного відкриття, мають свою амбіцію і свою рацію нікому її положення не зрадити. Впрост не в тім річ, де та країна, а в тім, що в ній наші подорожні віднайшли. А воно не аби-як інтересне. Самі страховища і чудасії, про які наші вчені тільки догадуються з викопаних де кістяків, або якої-такої рештки зуба, чи дзьоба, костей, чи хвостів, тут виходить жива, як і страшна потвора з лісів, озер, печер, з вигаслих вульканічних кратерів. Скрізь грозить нашим смільчакам смерть, але від чогож стрільба, ну і той розум, який зі собою привезли, передусім оба »представники науки«. Вправді, що перший з них твердить, то другий звичайно перечить, але це якраз свідчить, що вони мужі »науки«. Не брак отже книжці і гумору, особливе, як нашим ученим приходить порішити питання, до якого типу сотворінь причислити потворів, з котрими наші смільці сточують на прикінці кроваву війну. Чи то малпи, чи люди, чи таки малполюди, себ-то може якраз рештки тих праптародичів, з котрого теперішній рід людський мавби був витворитися? Щастє, що не було між ними Дарвіна, або хоч якого нашого »вченого натураліста«. Спір бувби пере-хилився на сторону тих послідних, але тоді булаби для Дойлього вийшла немила конечність, інакше з малполюдами розправитися, як йому треба було. Годіж було так немилосердно казати всіх їх вистріляти до послідньої лаби, колиб це були хоч і не цілі люди, але всеж таки чесна порода наших праптралюдів. А так, хоч і названо тих страшних тварюків малполюдами, однак спір остав непорішеним, що воно таке. Так і годилося »правдивим вченим«. — Учені повернули з богатими результатами перед »комісією учених«. Але в їх розкази ніхто-б не був пові-рив, колиб не були привезли зі собою бодай одного оказу стра-ховища. Та коли його видобули зі скрині, а воно вирвалося з їх рук і зачало кружити понад головами зібраної комісії і гостей, з пере-страху зачали мліти або втікати доки страховище і собі не втікло і про-пало десь у безвістях. Оба вчені професори повернули до своїх наукових праць дальше, а два другі авантюрики вибралися в друге в чарівну країну, тим разом шукати діяментів у вигаслих кратерах. Як Дойль про них звістить, то може і в нашім перекладі про них почуємо, особливе, як »Пропавший світ« скорше розійдеться.

П. Ф.

Едгар Алєн По. **Червона смерть** й ин. опов. На укр. мову переклав Меріям. Бібліотека Меріяма 1. Англійський цикль 1. ст. 64. VIII⁰.

Сельма Лягерлеф. **Лєгєнди**. I том. На укр. мову переклав Андрій Садевич. Бібліотека Меріяма 2. Шведський цикль 1. с. 76. VIII.

Бібліотека Меріяма даватимє українській перекладній літературі переклади найчільніших творів світового письменства в гарній все-

українській мові, дбаючи зокрема про красу зверхнього вигляду кожного випуска — оце мета видавництва «Бібліотека Меріама,» намічена в проспекті. Думка — без сумніву — здорова й гарна, викликана прямо необхідністю такого видавництва.

Аже-ж виконання цієї ідеї? Оба томики не дають відповіді, рівної, на це питання. Перший випуск, «Червона смерть» Е. По, грішить дещо дефектами в мові і стилі перекладу (треба однак підчеркнути труднощі, що їх мусить побороти перекладчик у віддані оригінальних одтінків стилю Е. По), другий за те робить зівсім корисне враження звінкою, перекладною мовою та консеквентним добром новель. Але оба вони дають українському читачеві модерні твори Заходу, змістом багаті й по мистецьки виконані. Едгар Аллен По — незрівняний поет психології жаху й мистець в аналізі думки людини — й Сельма Лягерлеф — поетка чаруючих ситуацій, у яких ломиться залізний панцир ненависти, злоби й егоїзму під ударами вічноживого, людського серця — це мистці, з котрими знакомить нас Бібл. Меріама досіль. Українська суспільність привітає радо ці переклади, а дехто з молодих «модерних» письменників знайдеться віч-на-віч з розумною модерністю в штуці. На кінець ще одна прикмета: кожний випуск попереджує вступ про автора, писаний знавцем даної літератури.

Р. Ска-ський.

Louis Leger. *Les Anciennes Civilisations Slaves.* Paris 1921. 16°. 124.

Маленька книжечка, про «старинні славянські цивілізації», нічим не зверталиби на себе нашої уваги, колиб не узгляднити її призначення. Має вона, як і решта з тзв. «Collection Payot,» становити лектуру пересічного інтелігента, котрий бажає здобути собі назву людини зі всестороннім формуванням. Цікаве отже як вона «всесторонно образує» в тих справах, що відносяться до нас Українців і нашої минувшини.

З болем серця треба сказати, що так визначна і заслужена особистість як д. Leger досі не знає, що Українці становлять окрему націю, зовсім відрубну від Росіян і у великій славянській сім'ї стоять на передовім місці. Тож це всьо, що розказує він своїм землякам про Росіян, відноситься до нашої укр. минувшини, а про самих Росіян властиво ніщо не сказав. Не хочеться повірити, щоби людина, котра від давна займається Славянами, котра володіє кількома слав. мовами, котра часто перебувала в слав. центрах, навіть у Києві, на Україні, котра вкінці совісно використовує інші (чеські, польські) джерела, щоби та, кажу, людина, не мала смілости змінити своє фальшиве «Credo» при тих точках, котрі ідентифікують Українців із Росіянами. Якщо це наступилоби, так згадана книжочка стає цінною лектурою й вірною інформацією про славянські звичаї й обичаї, культуру і святощі, політику і штуку, словом про старинну слав. цивілізацію.

Й. Скр.

РУХАНКОВО-СПОРТОВИЙ ВІСНИК

Спорт і пласт на Волині

(Відповідь на статтю п. Я. Вербицького поміщену у 8 ч. Руханково-спортового Вісника (1. III., ч. П-пу) під таким заголовком).

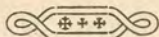
І кому на ум прийде
На желудок пийть голодний?
Російська бійка. ?

Спортовий запал був мабуть причиною того дивного однобічного погляду, який висловив п. Я. В. у своїй дописі. Причину застою спортового життя на Волині бачить автор у недостатці ініціативи, поминаючи всі інші причини, о много важніші, що спричинили цей застій і котрі довгий час не дадуть спроби розвинути як слід укр. спортові на Волині. Спроби організації були, але ніяких реальних вислідів вони не дали і дати не можуть. Причини ці — се ті ненормальні умови життя, що від кількох літ на Волині панують.

Кожний мусить признати, що сільська молодь, яка цілий день проводить у фізичній праці, до спорту не піде. Він їй зівсім непотрібний. Ліпше дайте їй духову працю; дайте працю для розуму; ратуйте сільську молодь від цієї страшної деморалізації, яка панує у волинському селі. Поширюйте освіту, але не спорт, який може лиш підорвати ще фізичну силу людини, а займайте її чим більше реальним, більш потрібним! Мійська українська молодь, чи то ремісничая, чи міщанська знаходиться у ще гіршому положенні. Більшість із них тяжкою фізичною працею разом з батьками заробляє на кусок хліба і до жадної організації, яка буде вимагати ще від неї фізичної праці і грошей, яких знову нема — нізащо не піде. Меншість забезпеченої молоді дійсно могла б і повинна зайнятися спортом і пластом, але ріжні, незалежні від неї причини не дають їй цього зробити. Менша частина цієї молоді учиться в польських школах і через це не має права брати участі в яких небудь польських організаціях. Друга, не значно більша частина, яка становить ледви 0.05 — 0.75% всієї укр. молоді з інших незалежних від неї причин, як прим. розв'язання українсько-російської пластової організації в Острозі без ніяких до того причин і т. п. вчинки польської влади — лишена можливости працювати на-тому полі.

Ніякий заклик, ніяка відозва нічого не зможе зробити доти, поки не будуть усунуті ці ненормальні умовини життя укр. молоді тут на Волині. Усунути їх знова — не в наших силах, а тому слід звернути увагу на більш хосенні і більш потрібні справи, як виховання кадрів укр. інтелігенції, якої на Волині не має, на освіту народу й інші справи, яких на сторінках Руханково-Спортового Вісника обговорювати не місце.

Вронський Богдан

Звіти і рецензії

З укр. рух.-спортового руху в Галичині за 1922 р. Нище подаємо декілька вісток, що наспіли до редакції у місяці грудні вже по зложенні новорічного числа й тому подаємо їх з деяким опізненням у цьому числі.

Дрогобич. Весною 1922 р. основано тут туристично-спортове т-во «Підгірє». Товариство це складалося початково з акад. молоді, а згодом вступили до нього середнешкільники й утворили тут II-гу дружину. Обидва гуртки розвивались самостійно, так що виглядало, що у Дрогобичі є, із пластовим, 3 укр. спорт. т-ва. Усі ці вище згадані гуртки плекали м.р. майже виключно копаний мяч, бо на плекання інших галузей спорту не було ні змоги ні гроша ні приладдя. Перший гурток розіграв 5 мячевих змагань, а це: двічі мячеві змагання з другим гуртком Р. К. С. «Grażyna» в Дрогобичі, оба рази з вислідом 2:1 у користь «Grażyny». Про другі із тих змагань, з дня 24 вер. м. р., згадає у 77 числі «Tygodnik Sportowy». Попри це розіграв перший гурток «Підгірє» ще три змагання з другим гуртком Підгірє з оцими вислідами: 1:1 (1:0), 4:0 (1:0), 4:0 (4:0). Другий гурток розіграв у цілому сезоні 30 мячевих змагань. Найбільше змагань розіграно з Р. К. С. «Siła» — Дрогобич. Висліди змагань зрівноважені майже з легкою перевагою «Sił-i-». Крім цього другий гурток «Підгірє» розіграв кілька змагань із К. К. С. «Kolejarz I.», Р. К. С. «Wulkan I.», Р. К. С. «Pogoń I.», Ж. К. С. «Naokoah III.», Р. К. С. «Polmin I.» та з Пластовим Спортовим Клубом (П. К. С.) «Підгірє», усі з Дрогобича. Згадаю ще про Пласт. Спорт. Клуб «Підгірє». Це молоде т-во, попри кілька мячевих змагань, уладило ще ряд прогульок у гори та дало кілька аматорських представлень на різні, м. и. і спор-ві ціли. — Так пред-

ставляється коротко огляд життя укр. спор-вих тов-ств у Дрогобичі.

Реф. К. В.
Член Т. С. Т. «Підгірє».

Самбір. Український Спортовий Клуб (У. С. К.)

На весні минулого року утворився у нас український спортовий кружок гімназійної молоді У. С. К. Вже перед феріями числив він понад 20 членів, та ділився на два гуртки. Взагалі цей кружок збудив в нашій українській молодіжці велике зацікавлення. З початком ферій життя у нашому кружку дещо притихло, а це тому, що багато членів виїхало на село. Дперва по феріях кружок знова віджив. Число членів постійно збільшалося так, що по утворенню повних двох кружків (I. — II.) рішено ограничити скількість членів, бо на утворення третього гуртка не зіставляли обставини (в першій мірі брак власної площі). Від ферій до кінця сезону наш кружок розвивався досить гарно так, що кінець сезону застав його у повному розгоні праці. Тому, що до тепер у нас укр. молодіж мало займалася спортом, наш кружок, перший того рода в Самборі, не має ще знатніших, фахових сил. За час літнього сезону, крім численних вправ, та згромаджень членів, відбув він лише декілька дрібних мячевих змагань. Із більших є мячеві змагання між «Унією» а нашим кружком (з початком червня) з вислідом 1:0 на нашу користь; два змагання між нашим першим кружком, а клясою IV. I. гімназії (у червні), раз з вислідом 1:0 на нашу користь, другий раз противно, та у вересні між «Грунвальдом» I. Б, та нашим першим кружком з вислідом 2:0 на нашу користь. Мимо сего, що наш кружок вже дещо зріс у сили, не міг однак сего року ще як слід розвинутися, бо на перешкоді стояло багато обставин. В першій мірі кружок наш тяжко відчував брак догідної власної

площі на вправи. Мимо найбільших зусиль, кружок не зміг дістати площі, та через цілий час сезону мусів скитатися з одної площі на другу. Наколи ще згадаємо, що кружок жив о власних силах, бо наше старше громадянство являється до його вповні байдужнім, то буде ясным, чому він не міг як слід розвиватися. Здається, що наш кружок, коли поборов перші труднощі що до свого існування, ще з більшим, як того року завзяттям, буде боротись за себе, та працювати над собою на другий рік.

Управа У. С. К.

Самбір, дня 1. падолиста 1922.

Стрий. Відновлено тут укр. студ. спорт. т-во «Січ». Його основано при укр. гімн. в Стрию на феріях 1922 р. Т во начисляє під цю пору 2 гуртки, а це I. і II. «Січ» в силі 40 членів разом. Розвиток т-ва заповідається на найблищий сезон як найкраще.

Стрий, 25. XI. 1922. Рак Богдан

Львів. — З поміж усіх львівських укр. спорт. товариств одні лиш «Аматори» (Акад. гімн.) відновили діяльність у тому році й утворили зимовий сезон на лещети, санки і совги.

Ширший огляд діяльності товариства за зиму подамо иншим разом.

Львів, у грудні 1922 р. Кость Косар
предсідник УОСТ. „Аматори“

На докінчення спортової хроніки за 1922 р. слід згадати за «Молодим Життям», ще одні події зі життя укр. Пласту в Галичині: (хронолог. порядок). Дня 27.V. відлулися у Сокалі мячеві змагання між «П. С. К.» IX. пл. полку, а «Шомрами» (жид. пласт. спорт. Клюб) з вислідом 2:2. Тамже дия 14.X. відбулися другі мячеві змагання між П. С. К. а «Маккабі І.» з вислідом 4:0 у користь П. С. К. З окрема відбулися 2 руханкові пластові пописи, один дня 15.VI. у Перемишлі (VI і X полк), а один у Сокалі дня 25. VI. (IX. полк).

ОПОВІСТКИ.

Сокіл Батько прохає всіх, хто має зайві світлини зі сокільського, або спорт. життя буде ласкавий передати їх Т-ву С.-Б. для скомплектування архівального альбому. Кошти усі будуть власникам звернені.

Т-во С.-Б. прохає теж донести йому кожодчасне про всякі надужиття властей супроти укр. рух. і спорт. т-риств, подаючи факти підписані старшиною дотичного т-ва і свідків.

Це є конечно, коли хочемо боронитися.

Адреса С.-Б. є: Львів, ул. Руська ч. 20 партер.

Змагання в скоці у височинь відбудуться в «Сок.-Батьку» дня 5. лют. 1923 р. в рухівні «С. Б». Допущені лише члени (учасники) спорт. і рухан. товариств. Нагорода одна відзнака.

Сокільський зїзд відбудеться з початком лют. 1923 р., щоб обговорити важні справи сокільської організації і плян дальшої роботи. Перед зїздом відбудеться руханковий попис «Сокола Батька».

Кружок шахістів звязується при спорт. т-ві «Україна» у Львові й улаштує незабаром змагання о мистецтво галицької волости. Булиб це перші такі змагання у нас. Речинець мавби припасти на місяць березень 1923 р.

Спортовий альманах приготавляє вид-ча секція «Сокола-Батька». Повинні бути там знимки з життя наших спортових кружків і їх історія. Статті та знимки негайно туди надсилати! Повинні надіслати також спорт. кружки з Чехії і Буковини. Укр. середнешкільні спорт. т-ва і кружки можуть зробити це через Редак. Рух.-Спорт. Вісника, а зглядно через Укр. Студ. Спортовий Секретаріат.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Нашим довжникам виписуємо іще раз їхню за-
леглисть олівцем на обгортці часопису і залучаємо
для вигоди (платні) чеки.

Вже вийшов: I і II. річник „Поступу“ в оправі
 $\frac{1}{2}$ полотна з золот. витиском на хребті. Ціна вино-
сить (в лютні 1923 р) 5.000 мп. + 500 порто. За кордо-
ном 20 ч. кор.; 2 доляр; 4 франки шв.; 5 мільр.

Можемо відступити поодинокі числа „Поступу“
з р. 1921. (кромі 5-го), в ціні по 200 мп. зі зв. портом.

Також поодинокі числа з р. 1922. в ціні по 200
мп. з портом.

Відкупимо, (або виміняємо за сьогорічні випуски):
число 5. з р. 1921. і число 1 - 2 з р. 1922. Оферти про-
ситься надсилати по адресі Експедиції (Жовква).

ОГОЛОШЕННЯ

За цю частину Редакція не відповідає)

Важне для студентства і для кожної інтелігентної людини!

М. Мешлера

БОЖЕСТВЕННИЙ СПАСИТЕЛЬ

НАРИС ЖИТТЯ

присвячений студентській молодіжи

В цій біографії першої Особистости у всесвітній історії людства
узгляднив автор, світової слави письменник, усі здобутки різнородних наук:
історії, археології, скриптуристики, філософії, богослов'я і т. і. та начеркнув
твір „aere perennius“, який стає окрасою кожної літератури.

Ні в одній інтелігентній укр. хаті, і ні в одній студентській бібліотеці
не повинно цього твору забракнути.

Лектура критичної біографії розширює та поглиблює як релігійні, так
не менше історичні та інші відомости й убагороджує серце.

Ціна. (в лютні 1923 р): 5.000 мп. поштове: 500.

Набувається: у Видавництві ОО. Василян у Жовкві.

Можна набути

Студентський календарець

ІДЕЯ

Повне календарієм на 1923. рік. Практичні записники —
показник вибраних книжок для самоосвіти — важні для сту-
дентства інформації — адреси студентських товариств і т. д.
Календарець Т-ва „Спорт“, а врешті найприступніша ціна, це
деякі практичні сторони цього студентського календаря.

ПІДРУЧНИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ ДЛЯ ІНТЕЛІГЕНТІВ.

Можна набути по адресі:

Книгарня ОО. Василян, Жовква.

Ціна обох каледнарців по 350 мп.; порто 150.

Найбільше поширений, найдешевіший, ілюстрований часопис
для молоді і дітей

НАШ ПРИЯТЕЛЬ

виходить 15-го кожного місяця
Адреса Редакції: Львів, Коперника 36.

Передплата в Галичині: річно 1-20 кор. у золоті, платних у польськ.
марках по дневному курсі. Як завдаток посилається найменше 1000 мп.
Прикарп. Укр. річно 12 з. к. — Америка 50 центів. Бразилія 2 міль.
— Деінде 1 франк швайц.

Передплату посилається по адресі:

»Nash Priyatel« Jos. Markevych. Street Kopernyka 36. Lemberg, Galicia.
В Америці: Orphanage Book Store. 832 N 7 th. Str. Philadelphia, Pa.

П. Т. ПАРОХІЯЛЬНИМ УРЯДАМ і Впр. Пан-отцям буде на
днях розіслана поштою (пі-
сляплата мп. 2.300) книжка о. крил. Д. Бодревича п. з. »Голгофта
або хрестна дорога«. Є це підручник до відправлювання нового,
дуже спасенного набоженства »хрестної дороги«; затвердили його
Преосв. Ординаріяти, а сам Преосв. Еп. перем. Йосафат відбув
з народом це набоженство у Порохнику 1920 р. — Книжка видана
гарно, двобарвним друком — украшує її 15 ілюстрацій. До тексту
придано також страстні пісні і розважання Христових страстий.
Твір оброблений основно; надається до поширення як між народом,
так і між інтелігенцією.

Як додаток для приймаючих цю посилку придано кн. А. Бе-
сієра п. з. »Малий Петрусь — апостол св. Причастя дітей«.

Просимо ласкаво прийняти посилку і так причинитися до по-
ширення христ. книжки. З правдивим поважанням

ЛІТ. ВИД. ІНСТИТУТ „ДОБРА КНИЖКА“ ЛЬВІВ ул. СОДОВА ч. 4.

МОЛОДА УКРАЇНА

— — — Ілюстрований журнал для укр. молодіжи — — —
з додатком для дітей п. з. »Світ Дитини«

ВИХОДИТЬ

у Львові 1 і 15 кожного місяця.

Передплату приймається найменше на 10 чисел у квоті 10 000
мп., яка мусить бути зложена з гори при замовлюванню.

ДЛЯ АМЕРККИ Й КАНАДИ 1 доляр на рік.

Замовлення слати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“

Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК ПОСТУП

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

Орган присвячений правді і благородній ініціативі
Виходить що місяця

Р. III.

БЕРЕЗЕНЬ
ЦВІТЕНЬ

Ч. 3—4

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ В Р. 1923.

Передплата нормується вартостю золотої Корони.

Цілорічна передплата виносить 240 Кор.; це є в березні і цвітні 20,000 мп.

Як завдаток приймається (в березні і цвітні) 5,000 мп.

Кожде чзсло коштує тепер з (почтовим) 1300 мп.

Цілорічна передплата за кордоном виносить: На Чехословаччині: 24 кор.; в Америці й Канаді 1 дол.; в Бразилії 4 мільр.; деіноді 4 фр. швайц.

Передплату посилається по адресі Експедиції:

Частпис «Поступ», Жовква.

Адреса Редакції й Адм.:

Львів, Домініканська, 11.

ЗМІСТ:

Роля жінки

Молодечий катол. Інтернаціонал (Й. Скрутень)

На філософійні теми (Д. Головецький)

Невідрадна доля (Ор. С. Мердін)

Моя краса (В. Лімниченко)

Скажи (І. Л-о)

Орлине кохання (Гугу)

Я жду (Антін Радомський)

Душе моя (В. Верховий)

Контури століть (Степан Семчук)

Сон верховини (Р. Леськович — Гуцул)

Йди за мною (М. Ческа — Мельник)

Підслухане (Меріям)

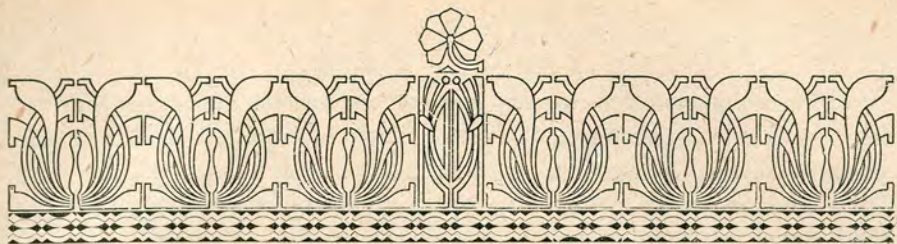
Горіюче місто (Яльмар Седерберг)

Зі студентського життя

Бібліогафія

Руханково-спортовий Вісник

ЦІНА ЦЬОГО ВИПУСКУ 1,300 Мп.

Роля жінки

Здорова людина, це рівночасно людина безжурна, якої не зневірюють людські катастрофи. »Аби руки, не буде й муки« — каже народня приповідка. Навпаки, хорий організм, це рівночасний вістун журби, клопотів для хорої істоти. Її не вистарчає самотність, своя особа, — вона оглядається за людиною, за її помічу, щоб вона подала їй свої руки, пікловання, любов.

Ідеалом, а навіть і символом цієї примірної та взірцевої людини, яка цілою своєю істотою служить хорому, була завжди жінка. Возьміть для прикладу картину взяту з родинного життя. Поки муж почуває себе на силах, поки він здоровий, то байдужа йому щоденна старанність про нього подруги, матери чи сестри. Але нехай тільки хвороба звалить його на ложе терпіння, так зараз оглядається він за ніжною та старанною рукою, котра вигідно вклалаб його голову, котра обійшлаб його криваві рани, котра своїм лагідним словом розяснилаб чорну зневіру безсонних ночий. Якжеж потрібна і дорога тоді ця жінка! Тоді вона вже не та співниця безумного і байдужного життя, але ця, яка зродила любов своїм ідеалом і злучила її з почуттям самопосвяти.

Не інакше річ мається і в життю громадянським та суспільнім. Коли суспільність хоруге, роля жінки виступає на яву. Для хорої суспільности мусить вона сповнити своє достойне післанництво. Вона мусить стати біля неї і статися цією тихою істотою, яка інстинктивно, але й розумно, відгадує забаганки і потреби хорого організму, якщо він має подужати.

За мало цього. Вона мусить стати при ньому як ця, що розуміє цілу важкість свого відвічального завдання і zarazом уміє зачерпувати сили до своєї тяжкої і жертвенної праці в постійнім вогни любови, оказуваної хорій істоті. Вкінці, мусить вона стати як ця, що не тільки на сліпо сповнює прикази сторонного лікаря, але сама відгадливо примінює такий цілющий бальзам, котрий понад усяку певність наказує їй примінювати благородне і з природи ярко обичайне жіноче серце.

Обнова української суспільности через нову молодь, про яку писали ми в останнім випуску цього вісника, виходить із заложення, що така обнова конечна, бо український організм не цей, що має бути. Він — не вповні здоровий. Цілковите подужання дасть йому Нова Молодь, котра саме на те народжується. Але хибно розумівавби нову молодь цей, хто приклавби цю знеслу назву тільки до представників мужеського роду. Бо не вони самі становлять людський рід, так і не вони самі покликані обнови́ти людство. Що більше! Принявши раз за вихідну точку факт, що людський організм хорий, так безперечною показується потреба помочи і праці жінки, якщо має наступити зворот до ліпшого. Без неї нова молодь не рушиться наперед і не здійснить своїх намірів. Підпрнята виправа до красшого, в першу міру духово-релігійного дня не одержується тільки на пробоевих наступах, які вимагають сили й відваги мужчини. Це всьо добре булоб для ісляму і протестантизму. Христова програма, за яку бореться нова молодь, подужує любовю, терпінням і героїзмом. А хтож не знає, що саме втривалість у зношенню і терпінню становить силу жінки? Хто не знає, що якраз слабший, жіночий рід показався видержливійший? Її слабість, якщо бажає хто так її назвати, є найвибірнішим оружжам. Чияж знова любов сталася майже приказкою, від якої нема більшої, нема сильнішої, нема стійнішої? А героїство? Чи не жінка веде перед у ньому?

Кажуть одначе, що мужчина кує долю світа, що він дає закони і змінює круг думки. Та це не таке знамените, щоб аж цим захоплюватися. Більшою є ця істота, що творить обичаї і дає світові сильні, духовні характери. Такою істотою, це жінка. Хто безсторонно бажає оцінити могутність і велич якогось народа, цей перш усього питає, яке становище займає в нього жінка. І слушно: Адже чим більше поважається жінку, тим глибше запустила свої коріння обичайність, ця обичайність, якою народ стоїть, якою й упадає.

І навіть тоді, коли жінка стоїть іще в боєвих рядах нової молоді, про що самотньо їй ходити, на її чолі ясніє вже знамя репрезентантки обичайности, стидливости і благородної ніжности. Вже тоді її роля так знесла, що перед нею никне і розум і сила і вплив мужчини. Молода літами, а вже відносить побіди, про які згадується на вколішках. Усіх потягає вона не так зверхними повабами, як радше дитинною боязнею Бога, простотою, щирістю і посвятою для других, а передусім чаром свого дівства. Непомітно вона панує в товаристві, надає тон на сходах, бадьорість і запал у праці.

В родиннім кружку, як добра дочка, стається потіхою опечаленої матери, осолодою знеможеного батька, підмогою віри й чесноти всіх домашніх. Слухняна й услужна помагає матері в домашніх заняттях, у вихованню молодшої рідні, а своїм приміром кидає чільні зерна під

посів будучого покоління. Як любляча сестра, не раз проливає рясні сльози неземської любови над блудним братом, а її ради, щирі перестороги і горяча молитва, аж надто часто доконують чудесної переміни. А чим буде така нова, жіноча молодь тоді, як стане подругою, як обійме її сяйво матери?...

Нема отже сумніву, що у величнім хорі до знеслих цілий нової молоді, не сміє бракувати жінки. Вона тісно належить до повного поняття: нова молодь. Жінка йде рука в руку з тими, без котрих вона сама пішлаб манівцями, а навпаки, разом з ними вона повнить післанництво, котре обновлює цілий світ. Їх двоє, жінка й мужчина йдуть спільно на підбій світа і доки треватимуть ці спільні сили, ніщо не розірве їх. »Боротьба за існування, котра мільони жінок кидає на катедри, до фабрик, робітні, на сцену й видовища, за купецькі столи, до шинків і в обійми проституції, досі є безвиглядна, доки жінки зі своїми мужеськими товаришами не зісолідаризуються до борні. І де ця боротьба за існування виступає рівночасно як конкуренційна боротьба проти мужчини, так зараз на широкому б'євімі полі вони або подадуться, як фізично слабші істоти, або тим самим пожертвують своє потомство. Але й воюючий мужчина не досягне своєї цілі, якщо не потягне зі собою жінки. Вона волочитисьме за його ногою як олов'яний тягар. Вистарчить пригадати собі, як спадають платні там, де жінки громадно тиснуться до праці! На місце боротьби против себе мусить увійти боротьба разом зі собою і спільно за себе«¹.

Молодечий, католицький Інтернаціонал

(Докінчення)

Слід нам тепер довідатися, як поступенно плян і думка кат. Інтернаціоналу, переводилися в діло.

Передусім треба зазначити, що перше, конкретне зреалізовання цього пляну, не вийшло від молоді. Його започаткували старші католики. Очевидно, в своїх намірах не мали вони цілі згуртувати тільки саму молодь і їй присвятити цілий свій запал та організаційні старання. Своїми бажаннями обіймали вони всіх католиків, старших і молодших, всі верстви кат. суспільности, католиків усіх держав і всіх частий світа. Інакше кажучи, вони переводили в діло за гальний кат. Інтернаціонал.

При цій спробі цікаве ще й це, що для своєї міжнародної організації вибрали вони спільний, міжнародний чинник, якого метою було підпомогти це міжнародне об'єднання навіть у такій річі, як спільна мова. Найкрасше надавалась сюди міжнародна мова, есперанто. Їй то отже припала честь статися цим об'єднуючим чинни-

¹ *Lily v. Głzycka, Zur Beurteilung der Frauenbewegung in England u. Deutschland. 1896. 46.*

ком при вибудові всесвітньої кат. організації. І справді, 1909. року оснований в Голляндії »Інтернаціональне кат. есперантське товаришення«, котре одначе не мало ще програмової закраски широкого Інтернаціоналу. Незалежно від згаданого товаришення повстає в році 1916. »Всесвітній мировий союз білого хреста«, маючи на цілі перевести в діло мирову акцію папи Венедикта XV. Але й він не був властивим Інтернаціоналом. Стало ь це щойно тоді, як під час загального конгресу в Газі (10 — 15. VIII) 1920. р. оба товариства получилися разом під одною назвою »Католицький Інтернаціонал« (Internacio Katolica (Ika), покликуючи рівночасно до життя міжнародну кат. централю. З цієї нагоди покійний папа виразив своє живе заінтересовання, а секретаріят стану звістив дня 5. січня 1921. р. світови виразну згоду й затвердження »Іки« напою. Дальший розвій цього загально кат. Інтернаціоналу лишаю на боці¹, тому що на першій місці ходить про молодечий Інтернаціонал.

Молодь отже мала вже перед собою дійсний взорець в Інтернаціоналі старших католиків, тож їй самій треба лише було підняти старання, щоби по цьому взірцю оснувати свій молодечий. В тім дусі завязалася в 1920. р. ліга католицької молоді світа, тзв. »Мока« (Mondjunularo Katolika), на основах чисто інтернаціональних. При ній повстав зараз генеральний секретаріят, розпочато сильну обєднуючу акцію, порішено видання свого органу (Katolica Mondo) і втягнуено до своєї праці як найширші кола молодечого світа. Ліга існує досі, одначе навіть при найліпших своїх намірах, не вдалось їй стати на шляху належного розцвіту.

Зате краще представляється справа Інтернаціоналу кат. молоді, котра відається науці. Всі її стремління і споби націховує рідкі між молодими розвага й серйозність. До наміченої собі мети йде вона смілою ходою і з молодчим запалом, одначе перед тим пробує ґрунт під ногами, щоби не провалитись. Тим пояснюються обережність і здержливість, що їх бачимо на деяких зіздах. І так: Фрибурський зїзд відпоручників 22 країв, який відбувся на днях 19—21. VII. 1921. р., розглянув розважно далекосяглий плян все-світньої організації і порішив, щоб не братися до цього діла завчасно, бо його треба найперше підготувати. Тому порішено одоголосно оснувати наразі міжнародний секретаріят, а в найближшій будучности його завершенням має бути властивий Інтернаціонал. Своім кличем ставить він слова: Pax Romana.

Незабаром, бо вже 9. IX. 1921 р., послїдував новий зїзд у Римі, на яким недавнє здержливе становище перейшло у виразнійшу дійсність. Заступлених були тоді 28 націй, між ними й Українці, через своїх 86-тьох студентських відпоручників, які прибули до Вічного Міста, щоби тут, у серцю католицького світа покласти основи під правильні пробоеві ряди для оборони й боротьби за католицькі святощі.

Майже всі наради були присвячені висвітленню поняття кат. Інтернаціоналу, його труднощам і виглядам, його зреалізованню й зужиткованню. Тому, що всі ті питання й їхнє вирішення є незвичайно важні в історії молодечого кат. Інтернаціоналу, позволю

¹ Цікавих на його дальшу історію відсилаю до інформаційної статті Гер. Грубера, поміщеної на сторінках *Stimmen der Zeit*. Сл. 16 сл.

собі подати на цьому місці цінні думки й уваги К. Паризійого, головного секретаря Мол. Кат. Інтернаціоналу, які він виловив в окремій статті італійського студ. органу *»Rivista dei giovani«* (III. 205 сл.). Стаття має заголовок *»Молодечий, католицький Інтернаціонал. Труднощі і надії«* і представляє справу як слідує:

О с н о в и. Дня 9. вересня 1921 зібралися в Римі представники 28 націй, щоби покласти основи під молодечий католицький Інтернаціонал. Кинена думка перейшла в дійсність, принаймні проголошено початок Інтернаціоналу.

Товариство *»Gioventù Cattolica Italiana«*, заповідаючи скликання Конгресу, в 7 точках зясувало ціль, до якої зміряло:

1. Зєдинити трєвалими і християнськобратніми взаєминами організації католицької молоді, які існують у всіх народів;

2. Покликати до життя організації католицької молоді між цими націями, в яких їх іще нема;

3. Скріпити організації прилучені до Унії, з моральною і матеріальною піддержкою зі сторони всіх прочих;

4. Пособляти зближення народів у дусі євангелія;

5. Зєдинити тіснійше католицьку молодь цілого світа біля Престола св. Петра і достойного намісника Ісуса Христа, а це через скромне співділання, під проводом Його і католицького єпископату, в ділі християнської обнови суспільности, оборони католицьких принципів і через спільну акцію кожним разом, коли покажеться потреба;

6. Робити спільними студії й ініціативи кожного Товаришення для добра інших;

7. Служити взаємною поміччу цим обєднаним членам, які переходять від одної нації до другої.

Програма являється в своїх начерках величною і смілою, та такою, що зможе оправдати ентузіязм, із яким була принята. Ініціатива, яка вийшла з молодечих сердець переповнених вірою, жадних любови Христа, повних апостольської ревности, жевріючих живим і щирим бажанням християнського братерства, не могла полишитися в своїх початках з огляду на труднощі технічної і практичної природи, які виринули, які були перетрясувані, передискутовані і в части переможені підчас спокійної, погідної та глибокої дискусії Конгресу.

П е р ш а т р у д н і с т ь. Перший пересуд є загального характеру і ставить поняття Інтернаціоналу взагалі лицем у лице з католицькою Церквою. Чи можливо поняти, поруч або в лоні католицької Церкви, яка сама собою є Інтернаціоналом у висшій степені через свою одність науки, одність карности, одність орудників, через свої органи так тісно вціплєні в церковну єрархію, якийнебудь другий, окремий (специфічний) Інтернаціонал? Інтернаціонал в Інтернаціоналі..; чиж не заходить тут конфлікт судовластя і контраст ділання?

Полишаю на боці розвязку прєблеми відносно всіх інших специфічних Інтернаціоналів, обміркованих і в части переведених у діло католиками, про які, здається мені, требаби сказати, що ці самі рації, які промовляють за конєчність специфічних організацій в поодиноких народів, повинніби доказати конєчність міжнародних взаємин між ними. Як нема конфлікту й як покориствоується їхньою національною акцією побіч національних органів церковної єрархії, так також не повиненби виринати конфлікт і повинносьб тягнути користи з їх міжнародної акції. Але я зупиняюся радше на окремім розважуванню про Інтернаціонал католицької молоді, про який мова.

Які не булиб у різних народів форми місцевих організацій молоді, то завсіди їх метою є християнська формація і моральна охорона молодих. Що більше, завсіди і всюди зустрічаємо молодечі католицькі стоваришення, якої небудь натури, в стислій лучности, а навіть під контролею і безпосереднім наглядом церковної єрархії. Не тільки місцеві організми, але й федерації, кружки дієцезальні, частинні, національні завсіди й усюди зберігають тісні звязи карности. Здається мені, що навіть не можна собі уявити організації й молодечої акції, котра моглаб якимнебудь способом ухилитись від цієї тісної і постійної злуки. З огляду на відносини Інтернаціоналу католицької Молоді до Церкви, здається мені, що не заходить ту випадок думати про Інтернаціонал у Інтернаціоналі, а тим менше розуміти як один Інтернаціонал попри другий. Інтернаціональний рух молоді у відносинах до Церкви требаби радше розуміти як один бік кришталу, як один прояв одної сили; тож будьто з огляду на ціль, до якої зміряє молодечий рух, будьто з огляду на структуру своїх органів, котрі, як сказано, від найменших і периферичних аж до найбільших і центральних, зберігають тісну злуку з юридичними органами церковної єрархії і відси беруть пораду і науку. Як отже думати ту про контрасти і конфлікти?

Друга, більша трудність. Друга, більша трудність може повстати з конфлікту між ідеєю вітчизни й ідеєю інтернаціоналу. Кажуть, що людство малоби знаходитись в одній із тих стадій історії, котра повиннаб провадити його або до скріплення національного принципу, або до значно ширшої форми людських угруповань і братерства народів, яка ломить або, що найменше, перемагає границі фронтів. Один Бог знає останню мету, в якій розійдуться ці соціальні прояви; однак є фактом, що й як щирі булиби почування загального братерства, то серед історичного руху, який переживаємо, серед нинішньої життєвої дійсности, не можна забувати на скріплення національного почування, ні на неунікнимий партикуляризм народів, ні теж не можна забувати, що націоналістичне почування густо-часто тісно лучиться з релігійним почуванням, скріплюючи його і себе ним підтримуючи. Цяж то дійсність, яка не дається заперечити, робить дуже делікатною співпрацю також і між католицькими, молодечими силами народів, котрі мають різні, коли не діаметрально противні, національні почування, інтереси, цілі.

Дуже делікатною є ще й тому, що католики дотичних націй, не становлять у себе цілоти і мусять здавати рахунок зі свого ділання другам співнаційним, підчас коли в обсягу частинних, політичних інтересів не виключене, що католики одної нації можуть жити в контрасті з католиками інших націй.

Становище отже дуже трудне, але можливе; навіть о стільки конечнійше, о скільки труднійше. В інтересі християнської, моральної і соціальної формації молоді маємо без сумніву принципи вищі понад поняття партії, нації, народів; маємо набуті права, позиції, яких треба боронити, маємо свободу здобувати; маємо апостоляти, котрі належить сповнити, нужду, котру треба спомогти, рабство, котре треба розбити. Маємо одну віру, котра всіх нас об'єднує і котра хоче сотворити з рядів молоді цілого світа одно військо, що її захоронувалоби; маємо надію, одну за всіх, маємо одну любов, котра усвятивши й очистивши всі земські любови, навіть ту велику любов вітчизни, лучить нас остаточно і гасить всяку ненависть; маємо одного спільного для всіх Вітця, який оплакує недолу всіх, який молився за всю геройську молодь і який через молодь хоче зляти на світ скарби любови, що їх повірив йому Ісус Христос.

Поза і понад почування і партійні інтереси, а навіть у самих інтересах правової науки і національної акції, є ще місце і широке поле ділання для Інтернаціоналу католицької молоді. Трудність у тім, щоб найти слушну середину, справедливу у міру, щоби не пошкодити актуальним інтересам одиниць, підчас коли заховорюються найвищі інтереси загалу.

Беручи в засаді, то при втягненню католицької молоді деяких націй до співпраці з католицькою молоддю інших народів, не повинні заходити труднощі, прийнявши навіть, що між одними і другими існує ще пропасть і що умовини внутрішньої політики наражувалиби католиків на небезпеку найтися в контрасті з прочими співнаційними. Причина цього в тім, що найвищі релігійні і моральні інтереси молоді стоять вище понад сентименти і чесні національні гордості, як також, що католики фактично понад усю і передусім є останні до опозиції. Там, де дуже глибоко викопано розділюючу борозну, де дуже важко нарушено справедливості, де спомини є більше засмучуючі, де будучність представляє тяжкі грози, там не можна, ні навіть не повинно затирання елементів справедливості, які перейдуть до історії і до будучих поколінь як поука і порада.

Так отже витичні взаємного контакту, мусять остоятися, принаймні на тепер, у сфері вельми піднесеній, в межах, у яких лучить нас любов Ісуса Христа, котра не знає фронтів і не знає ненависти. Чим вище будемо стояти, тим і зв'язь буде сердечніша й успішніша; чим нижче подамося у сферу припадковості, тим більші будуть небезпеки до подужання проти виринаючих раф.

Релігійні і моральні інтереси молоді отирають поле ділання і не дають причини до контрастів; інтереси, котрі треба захистити і боронити, передусім боронити орудию інтернаціональним перед наступами, які йдуть від інших Інтернаціоналів. А йдуть, а наступають соціалістичні інтернаціонали; Інтернаціонал масонський розторощує основи християнської суспільності; Інтернаціонал жидівський змонополізовує дже. ела богатства; інтернаціональна діяльність протестантизму пускає цілі ріки золота, довершуючи діл прозелітизму; чиж отже супроти тих колюсів не наглить створення католицького Інтернаціоналу молоді, щоби однаким оружжам приготувити відбиття тих ударів, які приготовляються?

Всі знають спасенну успішність акції світських кругів, зокрема католицької молоді, в обсягу власних націй; чиж отже ця акція має бути інертна, неуспішна або шкідлива, коли вона, зломивши границі, простягє рамена, щоби злучити свої руки з другими братами до спільної праці, оборони й апостолату?

Важність. Ухиливши всяку опозицію принципів, заподавши мірило розвою акції, треба видвинути для дискусії догідність вибраної хвилі для започаткування цієї організації.

Я вже сказав це і повторював: психологічний момент народів, передусім деяких, ставить забори, котрі однаке зломить дух християнської доброти і незвичайного самовідверження. Великіж маси тужать за спокоєм душ. Цей психологічний елемент бажання мира зібрала католицька молодь і в своїй християнській ревності схотіла кинутися між душі переповнені огірченням, щоби між них понести слово мира. Чи можна сказати, що це сентиментальність, котра побивається проти твердої і часто слушної конечности, щоби боронити нарушених інтересів, щоби передбачити оборону перед небезпечною майбутністю, щоб випередити небезпеки, щоби зберегти живі спомини, котрі стають наукою для будучности? Хай це буде сентиментальність, але цеж

чинник благородний, шляхетний, та спирається на суццо христіянських оснозах.

З другої сторони, добре є, що серед фатальних взаємин між усіма народами і на всіх полях людської активності, католицька молодь виходить у поле, щоби приготувати наскрізь сердечні відносини, виміну думок, більше христіянську і католицьку хіть до суперництва між людьми завтра, та щоби щирою рукою кинути на міжнародний терен посів мира і христіянської справедливости.

Збільшена сила міжнародних вимін, і то не тільки з огляду на це, що відноситься до матеріяльних дібр, але більш іще що до того, що торкається інтелектуальної і моральної спадщини народів, конечно доводить до поширення своєї точки бачення не лиш у одиниць, але й в державі. Якжеж може прислужитися католицька молодь і кілька добра може вона зробити для справ Церкви і науки Ісуса Христа, стаючи своєю інтернаціональною організацією обсерваторією, збірним центром і виладником енергії! Що то за лабораторію добору орудників акції, яке діло пропаганди після найб льш успішних взірців акції може здвигнути молодечий, католицький Інтернаціонал!

Справді, ціла та праця є подією, якої не можна відкинути, не є випадком, після якого можна вибрати доріднішу хвилю, або чекати аж небозвід випогодиться. Серед того очікування інші працюють.

»Інтернаціональний Секретаріат«. — До Гаґи! Найбільше життєвим елементом конгресу в Рим. буз широкохристіянський і католицький дух, який панував на зїзді; було це, що завсіди дозволює винайти досконале й однодушне достроєння; буз це відтак практичний змісл дійсности, властива міра в ентузіязмах, що дозволила винайти перший крок і то основний, практичний, позитивний: усталення Інтернаціонального Секретаріату Католицької Молоді.

Секретаріат, орган не виключно технічний і науки, але орган, котрий має вже черти федераційні й організаційні, має при собі раду зложену з репрезентантів усіх прилучених молодечих організацій, має інтернаціональну комісію, котра провадить його і веде його з окрема в приготуванні до дефінітивного засновання Інтернаціональної Унії.

Конгрес у Римі замкнувся, даючи життя органу, котрий організації католицької молоді ставить у сталі і христіянсько-братні відносини. Цейже орган одержав поручення покликати до життя організації католицької молоді там де їх ще немає і полишаючи їх на національних основах, має урівноряднити їх із іншими. Кинув сімя, щоби також і через католицьку молодь поширювалися в людській суспільности мир і справедливість Ісуса Христа. Зединив біля Престола Намісника Ісуса Христа молодь цілого світа в торжественнім визнанню вірности й любови.

За кілька місяців другий міжнародний Конгрес цілковито злучить у Газі католицьких молодців світа. Зустрінемося ми колишні, давні приятелі; нові перли зачнуть блистити на внци молодечих організацій, що знайдуть осередок в Інтернаціональнім Секретаріаті; з тоюж самою вірою, з тим самим запалом, з тою самою погідністю, що нас запровадили до Риму, намітимо шлях для праці, щоби перевести в діло програму, яку поставив собі Молодечий Кат. Інтернаціонал, а це причинятись до тріумфу Ісуса Христа на землі.

Римський Конгрес із р. 1921. започаткував, можна сказати, правне зорганізованя молодечого, кат. Інтернаціоналу. Від цьої хвилі починається виразний міжнародний рух між кат. молоддю світа, серед якого на перший плян вибивається молодь італійська, німецька і французька. У цих трійох національних державах або відживають давніші організації, вносячи до своєї програми нові централізаційні течії (в Італії¹), або нарочно повстають свіжі групи, щоби через своє об'єднання йти вперед до міжнародних взаємин (у Німеччині²), або в кінці змінюють тільки пережиту й безнадійну основу до міжнароднього порозуміння, заступаючи її новою — католицьким світоглядом (у Франції³). В меншій або більшій мірі цей же рух захопив уже й інші європейські (за виїмком Росії), американські, а навіть деякі азійські краї.

Вимовним цього доказом є другий з черги міжнародний зїзд, що відбувся 4. серпня 1922. в Газі. Всі його резолюції, які обширно поміщено на сторінках цього органу⁴, вказують на це, що плян молодечого Інтернаціоналу зрештовується чимраз більше і можна мати надію, що вже недалекий час, у якому побіч Інтернаціоналів червоного, чорного, золотого, голубого, зеленого, білого простягнеться біло-жовтий стяг молодечого, католицького Інтернаціоналу.

Кінчаючи свої уваги, ще раз підчеркую велике значіння цієї міжнародної молодечої організації і думаю, що кожне католицьке серце на саму згадку про неї здригнеться благородним і бадьорим почуванням, бож вона стає провісницею золотого дня, який сходить на землю. Хвиля, вибрана на її основання, більше як догідна. Довкола нас вимерло все, що заносило старостю і пережитостю, щезли спорхнявілі і неповоружні маси, які колодою валялись на шляху поступу, а тужливе око виглядало за новим, многонадійним посівом, трудящіж руки простягалися до нового, свіжого й свобідного чину. І от, у сам час зайшла дорогу католицька молодь, несучи, замість старости й пережитости — юність і лицарскість, замість інертної маси — всерухливий, революційний дух, замість хабаззя — чисту пшеницю, замість воляпівкового свистка, писаного лотяними руками — зразкову, життєву і чинну програму.

Ще одно. Молодечий Інтернаціонал знаменито пізнався на міжнароднім, хорім організмі. Безцеремонно й незвичайно тактовно поклав він свою руку на цій хорім місці, в яким криється саме огнище лиха, а викриваючи його, поставив таку діагнозу, яка певно і просто веде до виздоровлення. Памятаємо, що він заняв рішуче, релігійне становище Його найглибшим бажанням є, щоби віра і релігія наново сталася силою людського життя, відзискавши всюди свої права. Не якась сліпа підсвідомість, не нуртуюча в глибинах людської природи невловна туга за щастям подасть людині щасливе царювання і гармонійний світогляд, але ясна і повна сили католицька думка, котра звертає очі в гору і вказує на єдиний, безсмертний Ідеал.

¹ Гл. *Civ. Catt.*, 1922 [I]. 481 сл.; [II]. 361 сл., 458 сл.; [IV]. 3 сл., 62 сл.; — Fr. Olgiati, *I nuovi orizzonti della gioventù Femminile*, Milano 1920. — ² Гл. Dr. Rom. Guardini, *Neue Jugend u. Kath. Ceist.* Mainz 1921. — *Etudes*. CLXXIII [1922]. 385 сл., 652 сл. — *St. der Zeit*. XCIX. 299 сл.; CII. 161 сл., 250. — St. v. Donin-Borkowski S. J. *Führende Jugend*. Berlin u. Bonn 1922. — ³ Гл. *St. der Zeit*. CIII. 194 сл., 419 сл. — ⁴ II. 294 сл.

Тим одначе не сказано, як завважає чеський автор¹, що Молодечий Інтернаціонал відкидає народню ідею. Ні. Кождий прецінь знає, що католицизм найбільше плекає народню думку і де тільки увійде він у життя, там і націоналізм зберігає собі належне становище. Вистарчить згадати для прикладу Бельгію, Ірляндію, Францію. Тож обєднуючи молодечі верстви цілого світа, католицький Інтернаціонал силою своєї організації рівночасно будує народню святиню, в якій проповідується шлях до гармонійного плекання почувань народних і міжнародних. Бажаємо виховувати себе, кличе висше наведений д. Ф. Форманек², на дітий Божих, хочемо в усіх людях бачити своїх братів. Не хочемо національного шовінізму, але також не хочемо сліпого інтернаціоналізму. Ціллю всіх наших змагань і всіх наших праць буде, виховати в тім дусі цілу суспільність, щоби вона порозуміла, що щастя находиться в мирі та спокою, а не в ненависти. Хочемо працювати над тим, щоби в людській історії не повторювалася раз у раз трагедія братних міжусобиць, про яку так яскраво говорять уже перші сторінки св. Письма. Тому кличем усіх наших міжнародних організацій є ці символічні два слова: «Pax Romana».

Нема сумніву, що після такої діагнози певно прийде здоровля і ця довго очікувана обнова людства, для якої зродився молодечий, католицький Інтернаціонал.

Й. Скрутень

На філософійні теми

Одиниця й суспільність

(Продовження)

Практичні заключення
з доказаної тези

Зстановившись і розібравши достаточню практичні заключення фалшивих теорій Hobbes'a, Rousseau'a, Wundt'a і прочих, пора нам приглянутись, яке світло кидає на одиницю і суспільність боронена нами теза. Обяснена була вона і доказана трьома сильними доказами: тож опираючись на ній, як на добрім, сильнім фундаменти-основі, можемо приступити до практичних висновків, що логічно з неї випливають. Ці заключення обіймем у форму поосібних тверджень, яких логічність будемо старатися виказати.

Не всі люди-одиниці є однаково горожанами суспільности-держави і не всі горожани є собі рівними.

А.) Під словом «горожани» в найширшій значінню розумімо всіх, що належать до якоїсь держави в противенстві до «чужинців», що перебувають у даній державі. Кажемо отже, що не всі одиниці в однаковий спосіб належать до держави, але одні належать безпосередно, друг посередно.

¹ Гл. Organisační příručka. Praha 1922. 86.

² У статейці «Ke stud. internacionále» (Organ. přír. стр. 87).

Тим одначе не сказано, як завважає чеський автор¹, що Молодечий Інтернаціонал відкидає народню ідею. Ні. Кождий прецінь знає, що католицизм найбільше плекає народню думку і де тільки увійде він у життя, там і націоналізм зберігає собі належне становище. Вистарчить згадати для прикладу Бельгію, Ірляндію, Францію. Тож обєднуючи молодечі верстви цілого світа, католицький Інтернаціонал силою своєї організації рівночасно буде народню святиню, в якій проповідується шлях до гармонійного плекання почувань народних і міжнародних. Бажаємо виховувати себе, кличе висше наведений д. Ф. Форманек², на дітий Божих, хочемо в усіх людях бачити своїх братів. Не хочемо національного шовінізму, але також не хочемо сліпого інтернаціоналізму. Ціллю всіх наших змагань і всіх наших праць буде, виховати в тім дусі цілу суспільність, щоби вона порозуміла, що щастя знаходиться в мирі та спокою, а не в ненависти. Хочемо працювати над тим, щоби в людській історії не повторювалася раз у раз трагедія братних міжусобиць, про яку так яскраво говорять уже перші сторінки св. Письма. Тому кличем усіх наших міжнародних організацій є ці символічні два слова: «*Pax Romana*».

Нема сумніву, що після такої діагнози певно прийде здоровля і ця довго очікувана обнова людства, для якої зродився молодечий, католицький Інтернаціонал.

Й. Скрутень

На філософійні теми

Одиниця й суспільність

(Продовження)

Практичні заключення
з доказаної тези

Зстановившись і розібравши достаточню практичні заключення фалшивих теорій Hobbess'a, Rousseau'a, Wundt'a і прчих, пора нам приглянутись, яке світло кидає на одиницю і суспільність боронена нами теза. Обяснена була вона і доказана трьома сильними доказами: тож опираючись на ній, як на добрім, сильнім фундаменті-основі, можемо приступити до практичних висновків, що логічно з неї випливають. Ці заключення обіймем у форму поосібних тверджень, яких логічність будемо старатися виказати.

Не всі люди-одиниці є однаково горожанами суспільности-держави і не всі горожани є собі рівними.

А.) Під словом «горожани» в найширшій значінню розумімо всіх, що належать до якоїсь держави в противенстві до «чужинців», що перебувають у даній державі. Кажемо отже, що не всі одиниці в однаковий спосіб належать до держави, але одні належать безпосередно, друг. посередно.

¹ Гл. Organisační příručka. Praha 1922. 86.

² У статейці «*Ke stud. internacionále*» (Organ. prir. стр. 87).

статися ними, суть безпосередно горожанами в повнім значінню слова. Жінки, діти і прочі є безпосередно членами родини, підлягають родинній власті; — а посередно через родину самій державі.

Певчого рода трудність може с авляти становище незамужних жінок, але лишень тоді, коли не належать до якоїсь родини. Це явища нечисленні, на всякий вип док виняткові; тому природний закон не узяв до уваги цього. Він займається відносинами загальними і нормальними, проче лишається позитивній розв'язці держави. Коли говоримо, що хтось є горожанином посередно, тим самим зазначаємо, що є під покровом публичної власті і законів і має не ні, відповідні права.

Зі сказаного слідує рівнож, що держава, публична власть не має права вмішуватися в область родинного життя, має однак право наглядати, чи цей природний лад в родині достаточо захований. Є це т. зв. негативна компетенція.

Само собою розуміється, що участь у публичнім, політичнім життю, належить мірити і степенувати після якості горожанства. Беручи це під розвагу не трудно буде пізнати, яке становище заняти на супроти новітнього рівноуправлення жінок, їхньої участі в політичнім життю, супроти права голосування і т. и.

Правда, це заключення може трохи прикре для деяких кругів сучасного жіночого світа, що стремлять до еманципації в усіх напрямках. Однак закон природи, усуваючи їх від безпосередної участі в життю публичнім-політичнім, не усуває їх від участі посередної так само, як посередно вводить їх у життя горожанське. На жаль многі з них не добачують великої ваги і вартости цієї посередної участі. Уважають її незначною, занизькою, маловартісною; розуміється, з великою шкодою для публичного життя. Жінка працюючи належито в домашнім кружку, формує більше, чим батько душу й характер будучих членів держави, а нераз ціла характерність і напрям праці і любов вітчизни горожанина залежить від вдатної праці-виховання жінки.

Впрочім не можна заключити, що певні одиниці не можуть справувати деяких урядів; навпаки зза. індивідуальних прикмет і талантів, чи певних прав спадкоємства серед відповідних обставин можуть кермувати цілою державою, як свідчить і сама історія. Це однак виїмки.

Б.) Друга частина твердження, це рівнож логічне заключення першого доказу, поставленого на оборону тези про генезу держави. Ставляючи цей вельми важний принцип суспільного життя, що не всі горожани є собі рівні, не хочемо сказати, будь-тоби одна одиниця була більше людиною, чим друга. Якщо ходить о саму людську природу, то радо признаємо, що всі люди є собі рівні (не тільки мушени, але й жінки й діти). Ця рівність, то рівність специфічна. Колиж беремо людину конкретно, з її силами-талантами так фізичними, як і духовими, то мусимо сказати, що вони різняться між собою. Ця різниця зветься індивідуальною.

Люди між собою різняються не тільки зверхнім видом, величиною, силами фізичними, але може ще більше силами духовими. В одних більше розвинений розум, в других менше. В одних більше

бачимо сили волі, в других менше; в одних більше благородних прикмет, в других менше. В одних розум більше схильний до рішучих конкретних, в других більше до роздуми. Одним без труда приходить математика, другим історія, чи астрономія і т. д. Зібравши навіть осібняки того самого напрямку, бачимо в них різні степені тієї самої спосібності. Що більше, подаючи навіть однакові умови життя, висліди в розвою чи то духовім, чи фізичнім будуть не однакові. Це наглядний доказ, стверджений віковим і щоденним досвідом. З цього мусимо заключити, що не всі мають однакові сили до збереження свого існування і свого усовершення, з того конечно мусуть проявитися різnorodність станів (беручи чоловіка навіть поза життям громадським).

Але кожне індивідуум є взагалі собі невивистарчаюче і тому, як сказано в першій доказі, люди лучаться в щораз висші суспільні організації. Кожний отже чоловік принесе зі собою в громадянське життя свою недостатчу, щоби її усунути і свої різні й різnorodні талани, щоби їх усовершити, а рівночасно, щоби ними неначе поділитися з другими, принесе їх у хосен спільного добра. Як отже з природи кожне індивідуум є різне, так рівнож ця різниця мусить природно виступити у людській, як громадян-горожан. Додати ту ще треба, що ту різницю закроюють не тільки самі талани, сили, снаги чоловіка (Vermögen, facultates), але може ще більше само актуальне використання сил чоловіком. Тоді різниця між горожанами закроїться ще різкіше.

Рівнож легко можна переконатися, що громадянсько-державне життя без цієї саме різnorodности й нерівности громадян є просто неможливе. Бо, або всі люди є собі рівні (індивідуально) і собі вистарчаючі, або всі рівні і невивистарчаючі. В першій випадку є держава зовсім злишна, в другій випадку держава не буде в силі виконати своєї задачі, буде недостаточною, не буде мати цих різnorodних сил їй потрібних, консеквентно буде теж злишною. Якщо в державу входилиб одного напрямку талани й сили, різниця між державою, а громадянином, булаби тільки квантитативна а не квалітативна. Якраз тому різnorodність сил і таланів зведена в одність через життя громадянське, дає можливість державі досягнути всі, різnorodні цілі, ізза яких покликана до існування. Як раз ця різnorodність буде цементом, що сильно зціплює, лучить одиниці в громадянське життя.

Абсурдною отже і людській природі противною є ця абсолютна рівність горожан, насильно вводжувана новітними поглядами Marks'a і Engels'a і їхніми приклонниками. Впрочім міг уже не один досвідчити (прим. при війську), до чого веде тепер апотеозуване «лане товаришу».

Впроваджуючи в життя суспільно-горожанське, знехтований в теперішніх поглядах, принцип різниці і різnorodности між горожанами держави, мотивуючи його самою природою чоловіка і держави, не хочемо й не можемо вводити в суспільне життя якоїсь клясовости чи кастовости горожан, відділених від себе бездонною пропастью, якимсь хінським муром, як це було в старині чи середніх віках. Ця крайність рівнож булаби фальшива і незгідна з природою чоловіка й держави. Чому?

Природа річий так построена, що предмет собою підліший (послідовно кляса людей, що ними займається буде низшою), є для чоловіка конечнійший; предмет величавійший (послідовно кляса людей, що ними займається, буде висшою) є менше, принаймні не так безпосередно і безоглядно конечний. Приміром рільник, хоч низкий він своїми заняттями, однак конечний для суспільного життя; професор-же історії, хемії, чи якого иншого предмету, висший вправді своїми заняттями, але за це менше і не так безпосередно конечний для суспільного життя. Причина лежить у цім, що предмети підлішій є потрібні до заховання буття чоловіка, предмети достойнішій потрібні до усовершення буття чоловіка. Колиж чоловік природно стремить не тільки до заховання себе, але й усовершення, а держава має як раз на меті скріпити і подати орудники цьому стремлінню (гл. перший доказ про генезу держави), ясна річ, що ні низша кляса не обійдеться без висшої, ні теж висша без низшої. Полишаю на боці це, що низші заняття прим. рільництво, чи будівництво, коли мають бути доладними, вимагають конечно людей кляси висшої. Так отже ріжні і ріжнородні горожани, ріжні кляси людей не можуть самі в собі замикатися, цілковито від себе відділятися, собою взаїмно погорджувати і нехтувати, але противно мусять себе взаїмно розумно і гідно цінити і поважати, одні другим іти в поміч, або, як коротко виражається християнський закон, себе взаїмно любити.

Звідсі слідно, як нерозумним, як глупим, як плитким, як проти-природним, як просто божевільним є сьогочасний клич, прийнятий декуди в нас на Україні: **«Вольна Україна без хлопа й без пана»**. Якщо **«без хлопа»** розуміється без селянина темного, неграмотного, матеріялістичного, егоїстичного, що тільки дбає про свою коняку й корову, що тільки бажає сидіти за печею і неплатити податків; якщо **«без пана»** розуміється без пана бутного, з задертою пустою головою, бездільного не тільки руками й ногами, але й головою, в котрого тільки діла, що забавлятися й гуляти тай ссати кров менших братів, то цього рода клич **«без хлопа й без пана»**, є зовсім згідний із природою чоловіка, з природою життя суспільного й державного. Але на жаль, не в такім значінню ми беремо цей клич. Неодні наситившись і впившись ідеями західно-європейськими Маркса, Бебля, Ляссаля, Русса, Фіхтого, Шеллінга, Гегля, Дарвіна й прочих, сталися людьми ріжних **«орієнтацій»**, які сходяться лишень в одній думці **«Вольна Україна»**, але вольна не лиш від ворогів чужих нам і ворожих народів, але вольна від Бога, вольна від Його закона, вольна від ріжних і ріжнородних частин суспільного організму. Правда, може тут не всьо з лихої волі, а більше з хоробливого завороту голови, — але блуд, блудом, завсігди нещасним. Лише вірність правді добро приносить.

Дионізії Головецький

О. С. Мердін

Невідрадна доля

До праці, яку любимо, встаємо рано і виконуємо її з приємністю.

Шекспір.

Найбільшим скарбом, який чоловік може принести на світ, є неважкований наклін до якогось заняття. Наклін такий виводить життя і дає щастя. — Емерзон.

»Дитинка — подивляє, молодець — старається дістати, дозрілий чоловік — осягає«.

В історії умовного розвитку людства рідко коли зустрічаємо поета, мистця, філософа або вченого, якого генія не гамувалиб родичі, опікуни або вчителі. В таких випадках природа наче сама безпосередньо вмишується: гонить уперед своїх вибранців, заохочує їх до непослуху, навіть до втечі з дому, до волокицтва — щоби лише світ не втратив чоловіка, якого виростіння коштувало стільки труду.

»Ніколи не бачила я ще такого лінивого хлопця, як ти« — говорила до Якова Ватта його бабка. — »Візьми книжку та заберися до чогось хосенного. Цілу годину не промовив ти ні слова. А знаєш бодай, що робив ти за цей час? Підносив та спускав покришку на чайнику і держав у парі срібну ложку, а опісля приглядався краплинам, що осідали на ложці. Не сором тобі так дармо гайнувати час на пустих витребеньках?«

Кількож зискав світ з цього, що малий Яків не хотів слухати наук бабуні!¹

»Алеж я можу до чогось придатися« — говорив один молодець, якого склепар хотів віддалити, мовляв, він не здатний до купецтва.

»У моїй крамниці не можете придатись до нічого« — відповів купець.

»Так, але я цілком певний, що таки зможу бути позиточним« — переконував молодець даліше.

»Та яким чином?«

»Не знаю«

»Тай я не знаю« — відповів купець, сміючись із затурбованого молодця.

»Лише не віддаляйте мене, лише не віддаляйте. Вжуйте мене до якогось іншого заняття. Що продавати не вмію, це я сам добре знаю...«

»І я це знаю« — відповів купець — і саме це зле, що не вмієш«.

»Але можу напевно деінде придатись, певно знаю« — змагався молодець. — »Знаю що можу«.

¹ Яків Ват уродився 1736 р. в Грінок у Шкотії. Образовався майже сам. Працював як механік від 1754 р. в Глязгові, а від 1765 р. в Лондоні; в 1757 р. став університетським механіком у Глязгові. Там мав він невеличку будув, до якої сходились визнані вчені мужі з Глязгова. До 1774 р. займався поміром піль, але жив у неконче добрих умовах. У 1764 р. покинув він дотеперішнє заняття та став переводити свої ідеї. 1765 р. винайшов прилад до збирання електричного тепла (кондензатор), а ввійшовши у спілку з Болтоном заложив робітню в Соголо Бірмінгем. В 1784 р. винайшов спосіб до злучування двох або більше машинових сил та прилад до переносування машинової сили на ротаційну вісь. Попри меншого значіння винаходи придумав він машину до копіювання листів та прилад до сушення тканин через замкнену водяну пару. У пізнішому віці передав своє підприємство синові. Був членом королівського Наукового Товариства в Лондоні і французької академії. Помер 1819 р. у Чітсфілд коло Бірмінгем.

Приміщено його в конторі, де за короткий час виявив неаби який талан до рахунків. По кількох роках став головним касієром підприємства і вславився на тім місці як незвичайний рахівник.

Тома Едвард з Ейбердін у Шкотії любив прогульки і майже щоднини приносив до дому такі скарби, як ропавки, слимаки, малі жабки, миші, щурі, павуки, блощиці. Пускав їх опісля свободі і з великою радістю приглядався, як ті створіння то бігали по хаті, то крилися по закутках. Ціла родина була в клопоті. Кричали на нього, ганьбили, били, але ніщо не помагало. Все те, здавалось, ще більше запалювало його до збирання тих животин.

Якось мати привязала його до стола, щоби вже не міг виходити на свою ганебну прогульку. Але Тома порадив собі. Притягнув стіл до вогню, перепалив шнур, яким був прив'язаний і втік з хати. Вернув щойно смерком з великою добычею животин. Іншим знов разом мати сховала його одіння. Та він задягнувся в якусь стару спідницю і вибрався знов на лови; там разом приніс багато гарних звіряток. По прогульці заслаб на пропасницю і то так тяжко, що мало не вмер. Колиж виздоровів, зумів якось одного дня висунутися з хати і приніс відтак у сорочці ціле гніздо їдких ос. Його вони не кусали, але других то так тяти, що не могли видержати. Спокій, щойно тоді настав, як батько залив ціле гніздо окропом.

Родичі Томи стратили вкінці всяку надію привести хлопця до опам'ятання. Постановили віддати його до школи, може вчитель дасть собі з ним раду. Вчитель пробував, але також не йшло. Тома більшу частку часу присвячував на забаву, або робив зі школи менажерію. Одного ранку підчас молитви кавка висунула голову йому з кишені і стала

крякати. Хлопця прогнано зі школи. Родичі післали сина до іншого заведення, але небавом і звідтам видалено його, бо приніс до школи п'явок, які порозлазились по клясі і чіпались до ніг учеників.

Мав уже сім літ, а не вмів навіть підписатись. Уживано всяких заходів, щоби вибити хлопцеві дурниці з голови й наклонити його до науки. Та все дармо. Годі було наклонити його, щоби ходив до школи. Родичі віддали його до ремесла. Мусів тяжко працювати, щоби здобути собі кілька годин до «своєї науки». Ціле своє життя робив шевство, заробляючи на удержання своєї родини, що складалась з одинацяти осіб. При тім збирав відомости про птахів, звірят та комах. Але що не вмів ні читати, ні писати, то не міг як слід вихиснувати своє знання. Поволеньки з великим трудом навчився якось ледви читати та писати. Але все тягнуло його до науки над животинами. Щоби заробити гріш на це, рішився продати всі приробирані животини за двацять фунтів штерлінгів. А тих животин було стільки, що на перевезення їх треба було аж шість возів.

Часто старався найти собі якусь таке заняття, що відповідало б його нахилови. Але дарма, бо не вмів ані читати, ні писати. Якби так у дитинстві заохочувано його до збирання животиин і рівночасно до вивчення природи, якби так вияснили були йому, що з книжок можна багато навчитись про звірята, що їх він так пристрасно збирав, то хто зна, чи те непогамоване замилювання до досвідів природи не було б зробило з нього другого Агасіна або Теннея? Але він від дитинства перебував у таких непригожих умовах, що ніколи не міг з них вибодитись.

Дивлячись на немовлятку в колісці, не можна збагнути його майбутньої долі, так само як не можна

в магнесовій голці добачити полярну зізду. Природа обдаровує кожде молоде життя силою, яка спрямовує його до зорі судьби. Деколи зле виховання, зле товариство спихають молодця з дороги призначіння і попихають до иншої провідної планети. Але коли магнетну голку зіставите собі самій, то майже за всіди верне вона на властивий шлях.

Геніяльного чоловіка — каже Роберт Вотерс — тягне якась непогамована сила до такої праці, до якої він сотворений. Такий чоловік не зважає ні на трудноости, які стоять кругом нього, ні на слабкі вигляди в майбутньому — він усією силою рветься до тої праці, якій мігби віддатись з усім запалом та пожертвуванням. Коли при тій роботі попри всякі зусилля не буде мати з чого жити, бідуватиме, то все таки часто споглядатиме поза себе, як Борнс і думати, що булоб ліпше, якби він так був вибрав собі якесь инше становище. Але все таки буде тягнути його безнастанно щось до тої улюбленої праці.

Як кождий чоловік буде мати змогу вибрати властиве собі заняття, то цивілізація дійде тоді до найвищого розвою. Ніхто не може зазнати цілковитого вдоволення, доки не знайде властивого собі місця. Подібно як паровіз, який є сильний та могучий на шинах, а слабкий і нідочого на звичайнім гостинці. Кождий хлопець — каже Емерзон —

це мов човен; розбивається, коли пливе в різних напрямках, але коли плистиме в одному напрямі, то дійде до берега ціло. В одному напрямі нема ніколи перепон і хлопець випливає через глибокий канал на безкрає море.

Лише Дікенс міг написати в книжці: »Про хлопячу неволю« про хлопців, яких стремління та тугу вбили темні родичі; про хлопців яких мали за дурноватих та лінтяїв лише тому, що не були на властивій дорозі; про хлопців дуже спосібних, але приневолених жити в обмеженім середовищі, яке їх не розуміло; про хлопців, що мусіли сліпати над шевством, коли внутрішній голос кричав: закон, медицина, наука, мистецтво, торговля; про хлопців, яких мучено лише тому, що не мали наклону до накидуваних їм занять, проти яких ціле їх ество боронилось і безнастанно ворохобилось.

Часто задля вузкого самолюбства батько хоче, щоби його син був його повторенням. — »Я старався зробити з того хлопця другого себе« — повідає неедин такий батько. Та досить є вже одного такого, як »ти« — сказав Емерзон. Батько Й. Астора хотів, щоби його син був так, як він різником. Але охота до торгівлі була надто сильна в майбутнього купця, щоб він міг був піти по вказаній батьком дорозі.

(Дальше буде.)

Моя краса

Коли дивлюся на дівичі лиця
Малих діток у пеленках —
Тоді мені неначе сниться
Моя краса в вінках...

Моя краса у фялоньки завита,
В лілеї з райного саду...

Зі жовтого повісма, наче з шовків,
Мої терези хтось пірвав
І скарби з колискових сховків
Помалу розсилав...

Губилися шафіри і шмарагди
З моєї золотої скарбівні...

Забулося матусине співання,
Запорошилася краса...
Моя душа — і дівування,
Це світ і небеса...

Зівянули пахтіючі фіялки
Й лілеї з райного саду...

Василь Лімниченко

Скажи

Скажи!
Скажи це словечко очима,
щоб не зачув його вітрець смішли-
[вий
і не заніс на позелені трав —
скажи волошки синіми очима,
щоб не зачув його ще полевик
і не шепнув пшениці спілим хвилям —
Скажи!

Пташки замовкнуть на гілках,
хмаринка линуть перестане
і лози затихнуть срібlistі —
заграє сонце злоті неба співи
на струнах світла і тепла —
всміхнеться прозолоть голубо — —
і зацвітуть з червених пелюсток
слова в акорді щастя...

Скажи!!

І. Л-о

Орлине кохання

Молода орлиця тужила. Зле їй було в гнізді на високій скелі. Своім звичаєм полинула високо під хмари туди, де не долітає ніхто з цього марного, приземного пташиного світа, туди, де в чистім соняшнім світлі літають лиш орли. Та нині не втішала її ні могутність її крил, ні чистий холодний воздух, ні ясне світло сонця. Нині не втішало її ні почуття сили, ні гордої самоти. Вона тужила і весь широкий світ видавався їй мов пустиня.

Я все сама! — думала молода орлиця — так самотню не є ні одна птаха там у долині.

І пригадвалася орлиці чудовий спів соловія: »Чому мені ніколи ніхто так не співав?« подумала — І щось як зависть обізвалося в її серці.

І пригадувала собі горда орлиця ті всякі гнізда, вкриті травою та сміттям, тих малих птичок, в яких головках не було місця ні на одну думку ширшу, як їх родинні діла, на тих дрібних птичок, що ними звичайно так гордувала, і здавалося їй чомусь, що вони в своїй сірій буденщині щасливіші як вона.

Вони живуть-кохають. — А я? Я сама в безмежній соняшній пустині літаю. Мене бояться, деколи й ненавидять, та не кохає ніхто.

Так думала орлиця і зложила могучі крила та злетіла низше, щоби побачити те інше приземне життя і — ще більше тужити.

Низько в долині блестіло щось як сrebro, як ясне зеркало води; бистрі очі орлині пізнали дах з бляхи, сей дах, на який вона тепер любила дивитися, бо там було те інше життя, що їй так сподобалося, як бачила його здалека, коли передумувала його в тужливих мріях.

Був се чудовний, літний, ясний день; всі голуби вилетіли з голубника на дах та грілися на сон-

ці. Був там старий горляк, гордий та трохи сердитий, і його жінка, поважна мама горличка; був листинос, що хвалявся славним своїм родом та далеким сильним летом; був веселий павичок, була красуня вдовичка горличка, багато-багато всяких голубів було на новім блискучім даху, та наші орлиці сподобався найбільше один молодий горлячок з широким дзюбиком та щирими ясними, не дуже то мудрими очима.

І знов я тут — подумала орлиця. — Що мені з отсього молодика і що йому по мені? Та мабуть нема нікого в світі широкім, на когось я більше любила дивитися, як на отсього.

Нове незнане почування будилося в серці дикої орлиці. Отсі долини, до яких досі лиш голод приневолював її в ряди-годи прилітати, прибралися в її очах в якусь ніжну красу. В отсьому життю домашних птахів, в яких досі бачила лиш орлиних рабів, було стільки цікавого! Отсі малі птахи, якими вона досі так гордувала, жили своїм відмінним життям, що їй, орлиці, видавалося тепер прегарним.

Хотілаб я приглянутися їм ближче, коби лиш вони не боялися мене. Хотілаб я й його побачити ближче; він такий милий.

Орлиця злетіла нище, та тепер побачили її вже голуби. Залякані птахи щезли в одну хвилину, поховалися, а орлиця невдоволена полетіла високо-високо; але й тут полетів за нею спомин про того, що хоч не вмів так високо літати, та був такий милий!

* * *

Ледви горяче літне сонце трохи осушило росу, всі голуби полетіли в поле на пшеницю. Ох, як там було їм гарно та весело! Малі домашні птахи, що лиш дві мети зна-

ли в своєму житті; їсти та виводити дітей — найшли одну із них, що як їм було не радіти? Орлиця побачила в долині веселу громаду і задержалася на залюбки приглядалася їм. Були там поважні горді, старі горляки і їх молодий син, що так сподобався орлиці, був і чванливий летун листонос і веселий павчак і химерна красуня горличка вдовичка і багато ще всяких та у тім рівних між собою птахів, що всі однако низько схиляли головки і пильно дзьобали пшеницю.

Чи справді моє життя краще, як їх? — думала орлиця. — Чи справді є щось гіршого в тім коли припадається ось так, як вони, грудю до землі коли я лечу, пливу у безмежний простір!

Пані на лови? — перебив думання орлиці немилий голос старої ворони.

Ні — відповіла чемно орлиця — я лиш приглядаюся, як там у долині живе пташня.

Ріжно живуть — злобно замітила стара ворона; — одним живеться добре, а другим гірше; усім, що молоді, сильні та могуті, краще живеться, як нам слабим.

Орлиця не говорила, вона розгорнула могуті крила, щоби відлетіти та ворона й не думала покинути її.

Так, то так, — торочила дальше своє стара — сильним то добре на світі. Ось нині бачила я вашого орла разом із молодими сорочками; мабуть весело йому було в товаристві, от а хочби я бідна, мушу все сама літати.

Жаль мені тебе, вороно — сказала рівнодушно орлиця.

А мені вас ще більше, орлице, бо ви і гарна й молода і добра, і тому я мушу сказати вам, що ваш орел...

В сю мить почула ворона тверді кігті орлиці, піря посипалося в долину, а вітер розніс по полі.

Мовчи! — сказала тихо та грізно орлиця; — мовчи, бо розірву тебе на шматочки. Мовчи та не смій мішатися в орлині діла. А тепер ще-зай, щоби й дух твій не пах бо я або орел роздеремо тебе, коли ти станеш силетничити між нами. Ми тут пани ще і ніхто не сміє господарити тут без нас. Пропадай!

Вороні не треба було двічі сього повторяти, вона полетіла кудись у ліс, а орлиця повернула високо над хмари. В сю хвилю чула орлиця радість зі своєї сили, з гордого почуття, що вона вища над дрібну злобу такої ворони; чула також, що їй таки найліпше там у вільнім, безмежнім просторі. Та не довго се тревало; якісь чари кликали її знов на долину, на лан, де голуби дзьобали пшеницю.

Який він милий — милувалася орлиця молодим голубом — мені так гарно дивитись на нього! Я мушу блище познакомитися, поговорити, побачити з близька його щирі, добрі, ясні очі.

Хижаки, орли! — закликав старий листонос — і всі голуби розлетілися. Молодий горлячок летів тяжко по-заду усіх, він ще не вмів гаразд літати.

В одній хвилині була орлиця біля голуба, мов чорна хмара впала вона на поле біля молодого птаха.

— Не вбивай мене! — просив бідний голуб.

— Ні, голубчику, не бійся, я не лиш тебе, але й нікого з вас голубів не вбю.

— Чи справді? — питав він не-сміло.

— Так, любий — сказала лагідно орлиця, я се хотіла сказати тобі і твоїм. Тут не сміє ніхто полювати лиш ми, орли, а я ні тобі, ні твоїм нічого злого не вдію, ще й інших орлів-товаришів проситиму, щоби вас лишили свободних, не кривдили вас.

Голуб не відповів, лагідні слова орлиці не могли заспокоїти його

переляку, він весь дрожав, тремтів. Було йому і страшно, а заразом і якось гарно; він бажав бути вже дома зі своїми і жаль йому було, що отся дивна хвиля вже швидко мусить минути.

Орлиця задумливо глянула на молодого птаха, розгорнула крила і полинула в простір.

* * *

Високо, на дикій скелі, говорили зі собою могуті верховинські орли.

— Хочу тебе, друже, просити щось.

— Протекції для твоїх голубів? Чи так, орлице? Признавайся!

— Чому не признатися? Я й не хотіла ховатися з тим, що вони цікаві для мене і сама з тобою за них зачала говорити. Та хто тобі вже про те говорив, мій орле?

— Ворона, вона люта на тебе. Я виганьбив її та сказав їй, щоби не пхала свого поганого дзьоба в орлині діла.

— А вона — докінчила орлиця всміхаючися — вона розлючена прилетіла просто до мене і стала сплетничати на тебе, що ти між сороками втішаєшся.

— Щож ти їй на те, орлице? — питає цікаво орел.

Я навчила її так, що вона про мене не забуде — відповіла орлиця. Приказала я їй не мішатися в орлині діла, бо я, або ти роздеремо її на шматки при першій стрічі.

— Гарно, орлице моя! — Та скажи мені так по щирости, чи ти ні трішки не гніваєшся на мене, як я полечу між сороки?

— Чого мені гніватися, друже? Ти орел, літаєш, куди хочеш, ти вільний птах. А сорока, вона сама зі себе нічого не може мені забрати, хіба те, що ти сам схочеш їй віддати. Поки вона десь там далеко від мене втішає тебе, я їй не ворог. Свого не віддам, та мойого сорока забрати не в силі. А ти свободний, верховинський орел!

— І ти орлиця, свободна горда птаха. Мені аж жаль, що я не провчив ліпше язю-ворону, щоби навчилася шанувати орлів. Ти орлиця і я не боюся за тебе. Ти полюбуєшся хвилю бідним, малим птахом із подвіря, побачиш зблизька його марне приземне життя і повернеш між орлів так, як і я часом люблю слухати щебетання пташок із долин, та я все найбільше з того рад, що кожної хвилі можу втекти на верхи, куди сей щебет не піде за мною. В низинах приземного світа я довго не видержу, ні я, ні ти, моя орлице!

— Так лишиш у спокою моїх голубів?

— Лишу — згодився весело орел — і ще й товаришів проситиму, щоби їх лишили для тебе.

— Гарно! — сказала орлиця, — що ти розумієш мене, мій друже.

Орлиця вмовкла; за хвилю тихий супокій вершин колисав сон орлів.

* * *

Трохи інша була розмова в голубівнику, коли наляканий горлячок повернув під крила своєї зажуреної мами.

— Ох, Дусю! — кликала вона радісно — ти живеш! Вернув! А ми вже думали, що ти пропав.

— І як ти заховався від неї, малий — питає цікаво старий листинок — я бачив, як вона летіла просто на тебе.

— Я не втікав ні не ховався, вона впала біля мене — відповів молодий голуб — вона добра! Вона казала, щоби ми не боялися, бо вона й сама нічого злого нам не зробить і ще боронити нас буде. Ні, вона не страшна!

— Чи справді так говорила орлиця? — питає горляк-батько — і чому вона так говорила?

— Так вона говорила — відповів молодий голуб тихо — чому, я не знаю. І не видавалася вона

мені страшна, як то про таких птахів говориться. Ні, вона добра!

— Я таки не віривби їй дуже — говорив павичок — в тім щось є, якісь хитрощі.

— А може вона залюбилася в котрім із вас, голубчики? — ні то по-важно, ні то насмішливо замітила красуня горличка.

— Може є в тім більше правди, як ти сама думаєш. — сказав по-важно листонос, Чому то я так швидко літаю, а те мені треба було остати і поговорити з орлицею.

— Бережи свої старі кости, бо орлиця, як тебе полюбила, то ще собі тебе й забере!

— І не зробить лихого вибору з усіх голубів; ми листоноші ще орлам найблищі, по лету.

— Він справді повірив, що то його орлиця кохає, старого дідугана — засміялася горличка. Орли-

ця може й кохає, та не тебе старенький, лиш нашого Дуся.

— Дуся, сього жовтоклюва — сміялися голуби, а Дусьо разом із ними. Одна лиш мама горлячка не сміялася. Мати не сумнівалася, що її молоденький синок сподобався гордій княгині-орлиці. Вона й тішилася і була горда і знов у її душі зродилося неспіле питання: чи її син найде щастя в такій нерівній звязи?

Вкінці голуби найшли собі іншу тему розмови та Дусьо між них не мішався. Молодому горлячкови було нині так гарно, так добре. В жартах красуні-горлички відчував щось як зависть, а разом і якусь прихильність, про яку досі й мріяти не смів. І знова пригадував собі розмову з орлицею і бідне його голубяче серденько відчувало дивне тепло...

Гуру

Я жду...

Гарматні гсмони грізні
З далека чутно глухо...
Земля тремтить... зловіщий тон
Мое лоскоче вухо.

Запахла гробністю земля
Й леліє людську муку.
І чую смертний зойк і біль,
Придушену розпуку —

Із перевтоми на душі
Не стало в жилах крові —
Я жду на кращі часи
Вселюдської обнови!

А з далини грім гоготить,
Потоком гуркіт ллється —
Душа ридає, груди тремтять,
А серце беться, беться...

Антін Радомський

Душе моя!...

Життя мое заблукане, мій скапаний світе!
Душе моя тужна, прискорбна!...

За випиті нектарі всі мої радощі судьба розвіяла, рознесла, розгубила... Надбитих пугарів уста жахаються торкнути, а з амфор витекла остання капля живичного вина. Завія розплела з моєї груди тройзільні хмельні насолоди, а глибін звітріла...

І пусто коло мене, так пусто, так самотно!...

Погляну на небо — туга за утраченим Щастям серце розшибає.

Гляну на сніжисте поле — серце ледом ціпеніє. Люди плачуть і сміються, а в мене плач і сміх у душі застигли...

Лиш у сні сниться мені інколи нестримане ридання і ясні, тихі, задумані очі . . . І сняться лілеї, мятка й материнка . . . І тихе тирси шелестіння . . .

. . . Колись і в мене було Щастя . . .

Душе моя, Ладо!

Колись, бувало, я білим лебедом тобі з'являвся, горнувся до тебе янголом. Колись ми не лицемірили з собою, колись . . . та тепер за випиті нектарі плачу тобі, душе моя, стражданнями і смутками, безмірною печаллю і скорботою . . .

Бо мої лебедині пера пилю припорошилися!

*

Душе моя тужна, прискорбна! *

Ладо моя, тиха! . . .

Прийде ще час такий, що я стрясу зі себе пиль і болото, обмиюсь, відмолодну! . . .

І знова біленьким лебедом кинуся в обійми . . . поєднаюся з тобою!

. . . Й тоді підемо тихими стежками крізь ті поля, де шовкова тирса шелестить і лілеї розцвітають . . .

Підемо шукати втрачене Щастя!

В. Верховий

Контури століть

Підбивсь старий, похилий храм,
як хлопська пісня, сум . . .

Зчорнілу копулу схилив,
підперся в бік о трам —
в поклоні збіглися поля,
хрестом лягла земля —
у чарах згас кадильний дим,
в вікнах весняна струя . . .

Поклін! Поклін! Серця в гору!
Осанна! Аلیلлуя!

Дзвіниця в сонці мерехтить,
на ній зеленить мох —

старезний дзвін кладе в село
риданням змиту сіть. —
Шляхом цвітистії ряди,
барвінки й маки навкругі. —

На вівтарях проміння зір,
ікони нишком: віруй!

Таємний шепіт дрож зітхань . . .
Прости! Прости! Помилуй!

У тіннях сплять гроби, хрести . . .

Блакитний вяже цвіт
межі, стежки в один ковер . . .

Благальний зойк: простіть!

У сонці мають білі крила,
в покорі гнеться сила —
високо срібний омофор,
в вікнах весняна струя . . .

Благословення і любов!

Осанна! Аلیلлуя!

Степан Семчук

Сон верховини

Спить верховина... Спить розкішним сном...

Місяцем грається,

В сьайві купається,

Лісом сповита, підперта верхом.

Тихо. — Замовкла сопілка в верхах...

Радощів сонливих,

Дум невгомонливих

Пісня безмовна царює у снах.

Скельними зломами заслана збіч.

Нічю впerezана,

Сріблом мережана

Річка хвилюєсь у скельних обніж...

Сонливо, мрійливо хвилі плывуть...

З камня на камені

Скачуть заманені

Місячним сязвом, — скачуть і — мруть...

Р Леськович — Гуцул

Марія Ческа

Йди за мною!...

На плоскім даху, у тіні струнких пальм, раби розіпняли полотняний намет. Плється золотисте вино в коштовні пугарі, в кришталевих вазах вянуть пахтіючі рожі... Чури разносять проміж гостей східні овочі.

Бенкетують гості Марії з Магдалі. А між ними самі військові трибуни, римські патриції та багаті Жиди з Єрусалиму. Лагідні звуки грецької мови поєднали ворогів зі собою.

На гафтах подушок і м'ягкому золоті тигрових шкір — розкішно спочиває господиня. Ясне волосся, зіпнуте по грецькому разками сріберних перел, спливає в прекрасному контрасті з глибинню її чорних очей. Відікриті, неначеби з рожевого мармору, рамена лівним рухом сплела над головою... до лиця їй із тим і про те вона й знає. Її відхилені, свіжі уста немовби визивали до пестощів, до поцілунків. Часом допитливим поглядом зависне на обличчях своїх гостей... часом перехилить при устах переливним

блиском ясніючий келіх... а часом, на коротку хвилину, смуток кидає тінь зі своїх крил на її проміністі зірніці й гасить у них розкішну радість зі життя.

Побіля неї спочиває надторочене, зісохле тіло римського префекта. На лисій голові барв'є вінець із рож, острый ніс у нього — неначе в трупа, а губи обвислі й заслинені, зза котрих визирають беззубі вилиці... руїна чоловіка! Лиш очі горять іще під передною кістю чашки й блудять по відслонених раменах Марії. Його гикавий голос нагадує собою тони розбитого дзвона.

— На Зевса! Я не бачив кращої жінки від тебе, Marie!... І хоч не навиджу Жидів, завидую їм, що вилонили з себе таку перлу!

— І я, хоч не люблю Римлян — обіззався багатий купець бен Йогай з лакомим, задивленим у неї поглядом — погоджуюся з тобою, префекте, в тім, що Марія є найкращою жінкою в світі!

— Знаєш що, Маріє! — залебедів якийсь молодий дзвінкий голос — пересечися до Риму, а зроблю тебе богинею. Єрусалим не вміє хилитися красі.

Великі, чорні очі Марії задивилися спокійним поглядом на лице говорчого:

— Якоюж богинею зробивби ти мене, Марку?... — Гріха...

Забренькотили пугарі.

Захід сонця затремтів золотом у просторах...

Вечірній вітрець повіяв холодом із гір і пахощами квітчастих піль.

Марія, заслухана в далекий гомін, що десь із улиць заплив у її селище, схилилася.. Якийсь дивний жак очікування взявся її серця й вона мимоволі питається:

— Що це за гомін?

— Ах! — це певно той молодий учитель і його юрба -- насмішливо відказує їй один із трибунів. Чудотворець якийсь, пророк чи Бог... Бен Йогай, може ти знаєш що про цього Жида?

— Божевільний! Та дивуюся, чому то намісник дозволяє безкарно ширити науку його хворого розуму.

— Понтій є справедливий, Бен Йогай! А о навчанні твого одноземця немає нічого каригідного ні противного законам. Дехто скаржився Пилатові й тому один із трибунів, що розуміють арамейську мову, в часі ваших свят прислухувався його науці.

— Так, я слухав його слів і бачив його! — обізвався наймолодший трибун, ясноволосий син далекої півночі. — В його вроді, в голосі та в очах є щось дивного, що приковує до себе увагу слухачів. Його слова були прості, а так промовляли до серця, так хватили за душу... що пригадували мені шуми далеких лісів рідної півночі. Як що це ваш Бог, бен Йогай, то можете ним гордуватись...

Префект, діткнувши липкими від овочевого соку пальцями рамен Марії — гикавим голосом промовив:

— Справді варто бачити живого Бога, а то мраморних багато вже я бачив... Чи знаєш, Маріє що Він-фрід, наслухавшись його слів, не хотів сьогодні йти до тебе.

Бен Йогай запаленів.

— У цьому саме й лежить його божевілья, що він уважає себе за народом вижданого Мессію!

— Він жеж не каже, що ним є.

— Так, але діла за нього говорять. Першого дня свят вигнав купців та міняйлів зі святині, щоб не сквернили дому Вітця.

Ясноволосий трибун усміхається, неначеб до чарівної згадки:

— Я був тоді у притворі поган. Був величний із тими гнівними очима та зі спокоем і повагою на лиці. Немов череда розігнаних псів перекупна юрба виходила зі святині перед силою його наказу. А як левіти, священники й фарисеї на доказ влади жадали від нього чуда, як наруги й кпини розшалили коло нього переливною філею, він глядів на них з глибоким спочуттям дорослого чоловіка, що глядить на громаду нерозумних дітей.

— І щож?... поплило шепотом питання з Маріїних уст.

— На його виразистім обличчі не було й сліду тривоги, ні гніву. Серед розбурханих та верескливих фарисеїв і левітів стояв спокійний, не порушний... А коли закликали: «Якимже знаком докажеш нам, що робиш це з волі Найвищого?», поклав руку на груди і грімким голосом промовив: «Зруйнують цей храм, а я в трьох днях його на ново відбудую.»

Бен Йогай розсміявся.

— От і доказ розуму! Сорок і шість літ будовано святиню... про це знає чи не кожна дитина в Єрусалимі.

— Я мав вражіння, що мова була не про вашу святиню... його слова мали радше переносне значіння.

— Прости, Вінфріде!... та всі наші священики й учителі, а навіть ученики цьогож таки Назорея розуміли їх так, як це я кажу...

— Може вони не зрозуміли?

— Наші священики!

— Ет — перебиває розмову Марко — ваші священики і вчителі це гурма себелюбів і фанатиків. Як що ваш Мессія не походивби з їх гурту, вони й убилиби його.

Із улиці пливе щораз то ближчий, щораз то голосніший гомін...

— А як що це Бог? — виринається тремтуче слово з уст Марії... та йому на одвіт залунав дзвінкий сміх присутних. Чиш ясноволосий трибун задивився у даль і мовчить.

— Син теслі!

— Бог виродків!

— Бог юрби з гуртом обдертих учнів наокіль себе!

— Як бувби Богом, то з якої речі родивсяби в убогій хаті?

— О Маріє! — лементить трупяча голова префекта — як цей Бог подібний до нашого Юпітра, то готуйся на судьбу Селени.

Марія відхилиє голову в противний бік.

Чомусь то нагло проймає її стид, якийсь діймаючий... глибокий... Якось болюча напруга, вижидання на щось, що має прийти... що мусить прийти... Прочуття!...

Не знати лиш, що воно й віщує, щастя, чи одчай? Серце навіщося так дуже бється, а перед очима миготять світляні пруги, що в них губляться та бліднуть обличчя її гостий. Немовби на філі блисків колишется побіля неї страшна, мертвозелена маска префекта й вишкірює до неї руїни зубів. Нагло залунав побіля неї голос ясноволосого трибуна:

— Глянь, це він...

Піднявшись з ложа — пережилася через балюстраду, глянула в долину... І ввиділа многолюдну юрбу, а між нею високу, маєстатичну постать.

Отже це Він...

Чоловік, такий чоловік, як і всі. Так... це... Він...

Щось скупчилося в її нутрі, немов звір до скоку, щось сміється, шаліє, клекотить. І простягаючи своє преппишне тіло — визивним поглядом немов питається у Того, що там, долиною, пливе з юрбою:

— Чи бачив ти коли над мене кращу?

Великі, темносині, безмірно смутні очі Христа немов одвічають питанням:

— Нещасливішу?

— Чи з більшими гріхами?

Ті очі!...

Марії видається, що вони глядять на її душу й милосердяться над її нуждою.

... І никне вулиця, товпа й обличчя розбавлених гостей... лишається вона й цей погляд Бога.

Якаж ти нуждарна, Маріє з Магдалі, у твоїх шовках, золоті й багачтві... у твоїй ганьбі! З моїх убогих дітей ти еси... найбідніша.

Всі мають право до твоєї любови... а ти? Чи хоч одно серце по правді тебе кохає?

Життя тобою мече, як осінний вихор пелюстками рожі... на щораз то іншу грудь.

Роскошеспраглі уста пють твою молодість і красу, а за те платять тобі золотом і погордою.

А що буде, як твоя врода проминеться? Як зівянеш наче подоптана цвітка... як блиск очий погасне і сріблом припорошаться золоті кучері!...

— Що буде?

Хто віддасть тобі втрачені права душі?

Де найдеш упокоєння й розраду?

Щастя матері й жінки, честь у людей та всі добра людини віддала ти за ціну ганьби. Навіть спомин не розрадує тебе, бо шал змислів лишає по собі лиш несмак.

Верни до мене... ще час...

Ціле життя перед тобою!

Я є любовю, але такою, що завжди триває. Я — тишина, спокоєння і щастя. Я — лагідний Отець для заблуканого дитяти, що прощає йому, як тільки вертається знова до нього.

Глянь навкруги, приглянься життю, що його називаєш щасливим та задля котрого тратиш душу і пробуdivся, Маріє!

Я жду на тебе!

Вогкі, холодні пальці префекта гладять рамя Марії, а вона, немовби збуджена з просоння, жакливо оглядається доокіль себе:

— Невже це був сон?

На вулиці тихо... давно вже нею пройшов Христос і його люд.

А коло неї пняні сміхи, бренкіт чарок та шепіт догадочних жартів... І лиса голова префекта, важка від вина, лежить на її грудях.

І гомонить в її душі ехо недоговорених слів:

— Всі мають право до твоєї любови... а ти?

Тремтінь відразу проймає її на вид оцього п'яного старця. Слина з його навислих губ плямить її шовкові шати... на пожовклій чашці вянуть рожі в вінці... І здається їй, що ця трупляна голова під рожаним вінком — це образ її душі й тіла...

А як пелюстки з рож рознесе вихор...

Боже... мій Боже!

Жакливі очі Марії блудять по обличчях її гостей... Бен Йогай, здається — що так і ображує її своїм поглядом... Очі ясноволосого трибуна палають огнем лютости й відрази до префекта, а погордою до неї...

Ніде, ніде... в нічиїх очах не видно тихих сяйвів любови до неї, лиш іскри пожадання.

— Роскошеспраглі уста пють твою молодість і красу, а за те платять тобі золотом і погордою,

— ридає щось у душі Марії і здається їй, що десь із далеких обривів, позолочених промінням конаючого сонця, пливе до неї лагідний, солов'їний голос:

— Йди за мною, Маріє!...

І рветься за тим покликом усьо, що добре в її душі. Відпхнула від себе голову префекта з такою відразою, якби то вона була втіленням її дотеперішнього життя. І впав вінець на землю, а за ним і префект покотився під стіл... і вдарив лисою головою об підстільку долівки.

Зірвалися обурені Римляни.

— Забуваєш права гостинности, Жидівко!

Глянула на них... стремтіли.

Це прекрасне, мрійноблідисте, сумне лице з широко розтвореними, сльозавими очима, чиж це лице Марії, тієї найкращої й найбільше грішної з дочок Юдеї? Нагло зриває з себе клейноди, що красили її тіло, й кидає їх під ноги своїх зачудованих гостей:

— Беріть собі ці ваші дари... вашу заплату... за мою ганьбу... за мою душу!...

Її стрункою статтю стрясло коротке, надірване, здушене ридання... І Марія переступає пороги своєї палати, щоби до них вже ніколи не вернути. А по заграєних пурпурах заходу, по леготах квітистих шептів пливе до неї Христовий поклик:

— Йди за мною, Маріє... я жду на тебе!

Ледві година уплила від тієї хвили, коли то вона, тремтюча, мов осінній лист на вихрах, з безмірним жахом у душі — кинулася до Його ніг... Як заблукане диття припала до його колін і ридала уриваним риданням...

— Пане! Мій Пане!... а десь із глибин розжалібненої душі рвався стогін: Отче мій!...

Його лагідна долоня діткнулася тоді її голови й здавалося їй, що якась дивна сила очищує її душу

з ганьби, з гріха, з пожадання... Незнане успокоєння й велика тиша спливали на неї... А з Його уст падали на її душу притишені, теплі слова:

— Не тривожся Маріє!... Хтонебудь бажає бути зі мною, вже через те саме бажання має право до мого милосердя й любови. Хтонебудь шукає за мною, цей мене певно найде, бо людська душа добивається до мене через тугу.

А оце тепер, в делійних присмерках обімлілого дня, сидить при вогнищі... Давно вже так любо та легко було їй на душі, ой давно... ще тоді, як мамині руки заколисували її до сну. Здається їй, що чує кипарисові шелести, які так любо леготіли над її родинним домом... що запахтіли мігдали з родинного саду, яких так давно вона вже не бачила... А ще вчора при згадках про родинний дім видавалося їй, що віки ділять її від нього... а нині здається їй, що це так недавно було, що вона вчора крадькома вийшла за рідні пороги, щоб гарячі уста прихилити до джерел життя... Здається їй, що це ще вчора гомонів коло неї дзвінкий, ясний сміх старшої сестри й миготіли над нею смутні, допитливі, кохаючі погляди Лазаря.

А Христос неначеби знав про те, кудю чойно перед хвилиною блукала її думка, й запитав:

— Де твоя рідна сторона... Маріє? Насупила чорні брови, на очі ляг смуток безбережний.

— У Витанії... Пане...

І тихим, уриваним голосом почала розповідати про тихий, родинний дім, про трудящу й господарну Марту, про Лазаря й про себе.

— З під рідної стріхи не вигнало мене нещастя й нужда. Дома мене любили й пестили... Марта зачерез мене не виходила заміж, бо треба було мені її опіки. І добрі були для мене... всі добрі... лиш я все душею

за чимось тужила, прагнула чогось... тісний ставав мені родинний дім... І хоч любов і добробут вітали надійною, я... пташенятм завидувала свободи лету, а квіткам соняшних промемів... і пішла в життя.

Урвала. Здавалося їй, що булоби гріхом при Ньому ширше розводитися над тим життям, з котрого пут прилинула до Його стіп... а в кінці... Вінжеж і так знав про те, бо Його промінисте лице миттю захмарилось, а на очі ляг великий смуток. Мовчали... здавалося, що щось чуже й грізне стануло на мить проміж ними.

При сусідному вогнищі лунали молоді, веселі голоси Його учнів і лебедів солодкий спів Його Матері, що — готуючи вечеру — тихесенько співала Давидові псалми. На темних блакитах неба замерехкотіли зірки, неначе сльози, навислі при її рісницях... і Марія затишним голосом тягнула далі...

— Я шукала радощів, а найшла скорботу, шукала щастя, а найшла стид і страждання... шукала любови, а найшла... сором! Пане!... Пане!... один завід за другим одбірав мені життя, немилосердно розносив мої почуття, як вихор пелюстки з осінних рож... Всьо, що мала я в собі найкращого, падало в болото... тоді, коли я думала, що воно лине до сонця!...

Плакала, а побіля неї проносився тихий, лагідний голос:

Бо не шукала ти свого щастя там, де було треба, Маріє... Ти гляділа за ним у світі, а то треба було шукати його.. в собі! Хтож пе воду з дощевих калюж, як оподалик бе цілюще джерело? Як на тихих тифлях плеса відбивається всяка травинка й обривний камінь берегів, так і ми маємо своє відбиття у світі. Як що в нас самих є чистість думки і чуття, то й доокільний світ буде нам чистий. Як є в нас тишина й спокій, то найдемо їх і в життю, а як бурливістю

знімається наш дух, то шалітиме всьо, що навкруги нас. Любов, щастя та радощі попередувського треба вилеліяти у власній душі, Маріє. Тому й ти вернешся до рідного дому з бажанням пізнати цей світ, що існує в твоїй душі, а котрого вітцем є... сам Бог.

— До дому, Пане? — заломився її голос острахом і туском... — вернутися до дому, Пане?...

А Він почав їй казати те, що минулої днини говорив Нікодемови.

— Хто не відродиться з духа, не може бачити Божого царства... Маріє! Вітер, куди хоче дише, і голос Його чуєш... правда? Але не знаєш, звідки приходить, або куди йде...

Глянула на Нього наглою свідомістю розблислими очима:

— Пане... та як з духа приходить, то і в країну духа йде... правда?...

Лагідний усміх прошибнув лицем Господа. Зворушений поглянув на покірливо схилену Марію. Таж (учора) учений у письмі не розумів Його слів і сказав: «Як може се бути?..» І питав: «Як може чоловік родитися у старости? Чи може вдруге увійти в утробу своєї матері й родитися?» А оце молода жінка зразу ж таки зрозуміла Його слова, бо не розумом змагалася їх пізнати, а глибиною серця.

І той учений у письмі і член Сінедріону зі здивуванням од Нього відійшов, а ця жінка припала до Його колін і благальним шепотом молила:

— Пане... Пане... дозволь мені йти слідами Твоїї душі, а певно не зйду з дороги.

А Він бачив у тій хвилині при своїх стопах не Марію з Магдалі, а забукане грішне людство...

Поклавши свої благословлячі руки на її похилену голову — глядів у сумрак, на візію Голготи, що на ній саме в той мент місяць розповив свої блески...

— Так... не надармо!

Колись прийде до Його стіп забукане людство, як сьогодні прийшла Марія з Магдалі, і відродиться з духа!

— — — — —
Витанія.

Йшла з Матір'ю Пана. Розблислими, радісними очима гляділа на квітчасте, тінисте сугір'я. Обі долоні приложила до серця, бо воно з тривоги, щастя і надії так бурливо билось, немовби розбивало груди.

Здавалося їй, що всякий придорожній куш хилився на її привітання. А вітер на верхів'ях деревин неначе й вітав її зі співами пташок:

— Вернула ти, Маріє, вернула...

Оце й криниця, що з неї за дитинних літ нераз збанками джерельну воду брала... А от і пасовище, що на ній нераз бавилася з Мартою... А там і тінисте дерево оливне розіпняло намет із галуззя... і Марії видається, начеб то вона зузріла давнього друга. Вже й тихий, задуманий сад видно... білокамінний мур, оброслий мохом... і прекрасну віллу, оповиту золотистим листям молодого винограду.

Дихання в грудях замирає... тремтять під нею ноги... темніє ув очах. Чується такою щасливою, як ніколи, але й такою тривожною, слабкою... Хотілаби припасти до землі й гарячими устами притулитися до трав, до зілля...

Жахливі очі звернула до Матері Пана й зпоза приснажених уст рванулося благальне слово:

— Маріє!

А Мати Ісуса схилює до неї своє добре, погідне лице і говорить:

— Не бійся!... Таж знаєш, що мій Син з тобою.

А оце й Христос, що йшов перед ними, пристанув коло муру, щось говорив Петрови й із Филипом перекинувся кількома словами, а потім обізвався до неї.

Йди за мною, Маріє!

І щезла тривога з її душі, остала в ній лиш велика покора, незмірна

любов, тремтіюча поломінь надії й безмежне радіння. Бо по тільки літах знова опинилися на тінистих стежках того саду, де дитиною ще малою бігала, бавилася в дівчачих роках, тужила в віці дівування. Кожній куш — цеж старий, забутий друг, до кожного пня сонішна минулість горнеться теплим спомином. А разом з нею йшов Пан, так певно й непохитно, немовби всяка стежка й кожня доріжка й Йому була відома, так, як і їй...

Нагло Марія зупинилась...

При корчі білих, весняних рож стояв Лазар і обтинав розвиті цвіті. Він був звернений до стежки плечима, то й вона у соняшних сяйвах бачила його темну голову й остру лінію профілю. В її серце впився болючими кігтями... біль!... Бо волосся брата припорошила сивінь, а рука, що обтинала цвіті, була худа й костиста. Як була ще дома, то його стать була кремезна й ставна, а тепер...

Почуття вини, покори й жалю вмить переросло її сили. Мов поражена — без зойку та без слів упала на коліна й благальними поглядами заплаканих, смутних очей припала до білої постаті Ісуса.

Тихо. Лиш ножиці, що обтинають квіти, звенять у руках Лазаря.

— Лазаре! — знечевя понісся чистий голос просьби Пана... — Лазаре... оце твоя сестра.

Упали ножиці з худої руки на землю, а неспокійні Лазареві очі впилися жалісним поглядом на Пана.

— Чого... вона... тут... шукає?... понеслося з його скорченого горла глухе питання. — Чого?...

— Твоєї любови й милосердя...

Відступився крок назад себе, начеби бажав не чути на собі діткнення тих білих рук, що простягала їх сестра навколішках до нього... і в душі здіймилися болючі спогади.

Як однієї днини не стало її дома, якже стрівожився він з Мартою запро її долю...

Шукали її... а потім оплакували неначеб умерлу і споминали зі сльозами в очах, немов погаслий промінь сонця. Забули про усміх їх уста... жалоба завітала до їх серця й до дому. Перед роком говорили їм люди, що їх сестра живе в Єрусалимі під назвою Марії з Магдалі, що вона пустилася на лиху дорогу. Не хотів цьому дати віри... і боронився перед тією думкою неначебожевільний.

Його біла, чиста сестра, а знана грішниця... ні...ні...

Аж одного разу закрався під мур її палати і ждав... невдовзі вийшла вона до саду, перейтися... пізнав її... і мав уражіння, що щось неймовірно гарного й доброго покинуло на завжди його душу. Якже ридав, вернувши до дому, як товк головою об дерева городу... ох... як бажав, щоби умерла!

Його біла, чиста сестра й ця грішниця, принадна мов гріховний сон.

Потім сказав собі, що вона таки вмерла..., бо та, що була в Єрусалимі, мала лиш тіло його сестри, а не душу... І здавалося йому, що цією думкою успокоїв себе.

А оце тепер знова.

Має вражіння, що за хвилину збожеволіє... Відраза і любов зустрілися в його душі... хотівби відкинути її від себе, а прагне пригорнути... і відвертається, немов од видива.

Простити...

Забути...

Заперти дім перед нею...

Ні... ні...

Відкинути... може ще на більше горе й нужду...

Неспокійними очима глянув на цю молодечу постать, що привела йому сестру до дому і зворушеним голосом невиразно заговорив:

— Для мене вона умерла... умерла... а ті, що вмерли, чейже не встають із гробу!

Замовк, бо з глибокого блакиту молодечих очий заблисла таємна міць, а дужий голос проказав:

— А я тобі кажу, Лазаре, що встануть!... і зараз же таки потім той сам голос лагідно додав:

Прости їй... хвилі, що затопили тіло, не залляли душі... це твоя біла сестра... мимо всього біла...

В Лазаревій груді щось нагло лаявіною вzmоглося, неначе могутня хвиля любови... і тремтучими руками він пригорнув до свого розвільно бючого серця розпакану сестру.

— Маріє, Маріє... радію, що ти повернула...

А їй було так любо, як малій пташині, що по довгому, блудному леті прибилася в рідне гніздо... Хотіла би сивину братового волосся загладити пестливими долонями... ба-

жала би смуток його очий радінням просвітити... І так м'яко, жалібно лебеділа:

— Ти терпів через мене... я була зла, недобра... Лазаре, брате — прости мені!...

— Ти прийшла... лагідно промовляв Лазар — повернула... хай же тобі здається, що ти зовсім од нас не відходила...

А Христос через хвилину глядів на ті дві радісні, обіймами получені істоти і думав над тим, як то колись він приведе заблукане людство в країни небесного Вітця... І в його синіх очах замерехтіли сльози, а на устах з'явився погідний, одушевний усміх.

Відвернувся й помалу відійшов у глибинь огорожу.

Переклав В. Мельник

Підслухане

У срібних росах на чорній ниві
Стелились мряки таємні, сиві,
Стелились мряки, душу торкнули
І нагадали давне, минуле.

— — — — —
Часи не були зі срібла-злота,
Було і горе, була турбота,
Були і болі, було і лихо, —
А часто тужу за ними тихо...

— — — — —
У срібних росах на чорнім полі
Сумерк стелився на смутку й болі,
Сумерк стелився таємний сивий
У срібних росах на чорній ниві...

Меріям

Шведські новели

Яльмар Седерберг

Горіюче місто

Крізь оба вікна кімнати, окрашені ясними в крати завісами, падає низьке сонце зимового ранку, в двох скісних квадратах на м'який зелений килим, а в теплих соняшних плямах скаче й танцює хлопчик. Не багато знає він ще про світ. Знає тільки, що є малий і що буде великий, але не знає, що вродився і що вмере. Знає, що має чотири роки й що вкортці скінчить п'ятий, але не знає, що це рік; час означає ще словами «вчора», «нині» й «завтра».

— Татусю — нагло відзивається до батька, що саме скінчив снідати й закурював перше цигаро цього дня, бо мірить час при помочи цигар — татусю, я так багато снів цієї ночі! Снівся мені цілий сальон! Я снів про крісла й про зелений килим, про зеркало, годинник, піч і віконниці.

І хлопчик підбігає до печі, в котрій горять дрова й дає сторчка. Піч і місце перед нею мають для нього особливий чар.

Батько глядить на нього ніжно й всміхається. Хлопчик відповідає сміхом, щирим сміхом. Він є в цьому віці, де радість а не смішність викликає сміх. Коли кілька днів назад сміявся з місяця, робив це не тому, що місяць видався йому смішним, але тому, що своїм округлим ясним лицем справляв йому радість.

Колиж насміявся доволі, вискочив на крісло й вказуючи пальцем на один з висячих на стіні образів, сказав:

— Найбільше снів я про цей образ.

Була це світлина старого голендерського образу п. з.: «Горіюче Місто».

— Щож тобі снилося? — запитував батько.

— Не знаю.

— Але пригадай собі!

— Ага, снилося мені, що місто горіло а я гладив цуценя.

— Як? таж ти звичайно боїшся псів.

— Так, але на образах не боюся їх гладити.

І хлопчик сміється, скаче й танцює.

Вкінці підходить до тата й говорить:

— Дорогий таточку, здійми образ, Хочу щоби татко знова показав мені образ, так як вчора.

Образ знаходиться в кімнаті щойно від попереднього дня. Інші образи на стінах хлопчик знає вже добре — й стрийця Стрінберга й стрийця «Skophurgen»¹ й стрийця Наполеона й поганого діда Гетого й бабуню з її молодих літ. Але «Горіюче місто» було для нього новістю — образом багато кращим од інших. Батько вволює волю сина, здійсмає зі стіни й оба придивляються йому. Крізь широку ріку, заповнену суднами й човнами, веде луковий міст з баштою. На лівому березі лежить горіюче місто: ряди вузьких з насадами домів, високі дахи, костели й вежі; товпа людей, що біжить у перестрашу, море вогня і полуміни, хмари диму, драбини біля мурів, ошалілі коні, побереже наповнене бочками, міхами й многими дрібничками, а на ріці тонуче судно, переповнене людьми, через міст біжать що сила люди, а на передньому пляні картини, стоять два себе обнюхуючі пси. А далеко в глибині, де ріка біжить до моря з поза мрячних, блідих хмар виринає місяць і сумно глядить на нещастя.

— Татусю — питає малий — чому місто горить?

¹ Шопенгауер.

— Хтось обійшовся неосторожно з огнем — відповідає батько.

— Хто був такий неосторожний?

— Цього не можна знати докладно, це було так давно...

— Як давно?

— Кількасот літ назад згоріло це місто — говорить батько.

Така відповідь не вдовольняє малого; батько знає про це, одначе мусить щось відповісти. Хвилю сидить хлопчик спокійно, задуманий. Нові думки й внесення відносно цього огортають його мізок; торкаючи своїми малими пальчиками «Горіюче місто» говорить:

— Так, але це місто горіло вчора, а чи сьогодні також горить?

Батько старається в'яснити ріжницю межи образом, а дійсністю.

— Це не є правдиве місто — каже — це тільки образ. Правдиве місто згоріло давно, дуже давно. Його вже немає. Люди, котрі тут бігають, вже не живуть, їх вже на світі немає. Доми згоріли. Вежі впали. Моста також уже немає.

— Чи вежі згоріли, чи тільки впали? — питає хлопчик.

— І згоріли і впали.

— А парові судна вже також не живуть?

— Суден також уже давно немає — говорить батько. — Однак це не є парові судна — це вітрильники; в цих часах не було ще парових суден.

Хлопчик висуває долішну губу і виглядає дуже незадоволений.

— Але я бачу, що це парові судна — каже. Татусю, як називається це судно?

Малий має свій спосіб розумовання. Батька знеохотила вже ця чинність освідомлювання — мовчить. Хлопчик вказує пальчиком старі купецькі судна голендерські й говорить до себе: це судно називається «Бриге», то — «Гіллерсйо» а тамто — «Княгиня Інгерборг».¹

— Татусю — звертається нагло до батька — чи місяця також немає?

— Ні, місяць є. Він самотній, самотній, що тут бачимо. Це той самий місяць, з котрого ти сміявся тими днями у вікні дитячої кімнати.

Хлопець знова сидить спокійно й надумується. По хвилині кидає питання:

— Татусю, чи дуже давно горіло це місто? Чи так давно, як давно їздили на село «Княгиню Інгерборг»?

— Було це дуже, дуже давно — відповідає батько. — Коли це місто горіло не було на світі ні тебе, ні мене, ані мами, ні бабуні.

Нагло лице хлопчика захмарилося. Виглядає на дуже зазуреного. Довго сидить спокійно задуманий. Видно, що не може зробити жадного закінчення.

— Скажи татусю — питає вкінці — де я був, як це місто горіло. Чи не було це тоді, як я з мамою поїхав до «Гренни»?

— Ні, любчику — відповідає батько — коли це місто горіло, тебе не було ще на світі.

Хлопчина знова висуває долішну губу з таким виразом лиця, начеби говорив: ні, я на це не годжуся. І говорить, зазначуючи, силою:

— Отже, де я був?

Батько відповідає:

— Тебе зовсім ще на світі не було.

Хлопчик глядить на свого батька великими очима. Нагло розяснюється його личко, увільняється з батькових обіймів і починає скакати й танцювати в соняшних плямах на зеленому килимі і кричить зі всієї сили:

— Ні! Я був вже на світі! Був! —

Думав, що батько жартував з нього.

Це було зовсім ясне! Слуги, звичайно, глузували з нього від часу до часу і батько, думав, робить це саме.

І хлопчик скаче й танцює в сонці.

Подав Меріям

¹ Судна підмійської комунікації Стокгольма. — ² Grenna — містечко.

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Галичина.

Львів. — **Новий орган.** З днем 1. лютого почав виходити орган українського студентства п. з. «Студентські вісти». (Літографований двотижневник).

Кружок українських студенток. Дня 29. грудня м. р. відбулися ширші сходи членів кружка українських студенток. По ширшій обговорюванню способу поведіння жіночої організації на будуче рішено сейчас по феріях скликати Загальні Збори Кружка, ознайомлено членів сходин з проектом статуту «Союзу Української Жіночої Молоді», який зготувала комісія зложена зі студенток-представниць у краю і на еміграції.

Комунікат квестури українського університету. Кінець зимового семестру впливає з днем 20.III. ц. р. Літний семестр починається з днем 20.IV. ц. р. Оплата за літний семестр вносить мп. 25.000. — Вписове для нововписуючихся — 5.000 мп. Вписи відбуватимуться від 16—25.IV. ц. р., як попередно. Про льокаль вписів можна буде довідатися в Харчівні. — Право-історичні іспити у весняному речинці починаються 20.III. ц. р. Подання вносити до 10.III. ц. р. Хто не має укр. індексу, мусить внести подання о видачу дуплікату. До подання належить долучити: 1. австр. індекс (якщо петент має які вислухані семестри на іншому університеті, що потрібне для переписання семестрів на укр. індекси: замість оригіналів можна долучити легалізовані відписи); 2. хто мав признані воєнні семестри, повинен внести ще раз подання о почислення воєнних семестрів, інакше дуплікати індексів

будуть виготовлені на підставі каталогів і евентуально ці воєнні семестри будуть для петента втрачені. — До подання належить долучити військову посвідку, або підписи двох віродостойних свідків-студентів. Подання з potwierдженням громадського уряду і т. п. не будуть узгляднені. Подання ці належить вносити до 28.II. ц. р. Всі правники, що мають укр. індекси, повинні через Окр. Студ. Ради (ОСР.) (які виготовлять один список), подати: 1. чи мають признані і на укр. індексах заготовані воєнні семестри, 2. кілька, 3. за яку війну, 4. до якого періоду студій, 5. яка дата.

Австрія.

Відень. — **Університетські курси українознавства при віденському університеті.** З днем 20. листопада м. р. почалися основані при Українським Релігійнім комітеті при віденському університеті курси українознавства, на чолі яких стоїть професор віденського університету.

Волинь.

Союз волинських студентів. На історичних українських землях Волині, Холмищині і Підляшя пригтовляється праця около засновання Союзу студентів сих земель. В тій цілі старається У. К. С. Рада основати спільну організацію галицьких і волинських студентів.

Голяндія.

Міжнародна студентська організація. Дня 15. січня с. р. розпочалася в Голяндії Міжнародна Студентська Конференція, на яку управа

ЦЕСУС-а в Празі вислала своїх відпоручників з рефератами про становище українського студентства.

Данціг.

Союз укр. студентів політехніки. «Основа», оснований 1922 р. числить поверх 130 членів — переважно зі східної Галичини. В організації йде жива культурна, освітня та наукова праця. Серед тамошніх мешканців тішаться укр. студенти симпатіями, яку старалися удержати устроюванням вечерниць та концертів.

Чехословаччина.

Прага. — Надзвичайний зїзд ЦЕСУС-а. відбувся 12. січня с. р. По-

біч звітів Управи ЦЕСУС-а та поодиноких організацій обговорювано дуже важну справу, а іменно фузію двох центральних студентських організацій ЦЕСУС і ЦЕДУС в одну об'єднану організацію. Злиття обох організацій в одну фактично наступило.

Польща.

Союз укр. студентів емігрантів. — складається зі студентів, вписаних на вищі школи в Польщі, а входить у склад ЦЕСУС-а. Їх матеріальним забезпеченням займався польсько-укр. Допомоговий Комітет у Варшаві, який призначив на сю ціль у цьому році 73,000,000 мп.

Бібліографія

М. Возняк. **Старе українське письменство.** Вибір для середніх шкіл. Львів 1922. Накладом УПТ. 8°. сторін 512.

Є це збірка найліпших і найхосенніших письм, писаних прозою і віршом, котру зовемо коротко словом: хрестоматія від грецького *χορηγός* - добрий, добірний, чільний і *μαθηα* - наука, приклад), в противенстві до збірки, в якій містяться по більшій часті самі тільки поетичні вироби, а називаної антологією. Пристосовання хрестоматії знане вже в IV. стол., коли то Геллядій уложив її перший, а за ним пішов Прокль і и. Щоденною книжкою-читанкою зродилась вона в часі гуманізму і від того часу починається її поширення по всіх краях. Звичайно опрацьовували її найбільші вчителі-педагоги і не раз минали довгі літа, заки показала ся вміло й доцільно до молодечих умів достроена хрестоматія. З поміж вкраїнців видали такі хрестоматії Л. Білецький, Н. Дорошкевич, а багато ранше з поміж Галичан Я. Головацький (1854. р.) і О. Огоновський. — За ними пішли хрестоматії М. Пачовського (1911), А. Крушельницького, В. Щурата (який, ще перед війною розпочав печатання своєї хрестоматії, але, на жаль, не довів його до кінця), а в кінці М. Возняка під заг. «Старе укр. письменство.»

Вже сам зверхний вигляд, саме технічне викінчення хрестоматії М. Возняка приманює око і склонює взяти її до рук, розгорнути її картки і слідкувати сторінка за сторінкою по широкій царині українського літературного дорібку від найдавніших часів. Перед кожною партією вибраних письменницьких зразків, зупинює нас поглядове введення, яким автор не тільки, що підготовлює читача до розуміння й оцінки заподаних виїмків, але також віддає ним цінну прислугу шкіль-

ній молоді, подаючи їй рівночасно коротке і змістове тзв. репетиторіум укр. літератури. Не помилюся, коли скажу, що під цим оглядом хрестоматія М. Возняка стає і знаменитим доповненням його (покищо) двотомової «Історії укр. літератури» і її практичним скороченням.

Ще одно. Підчас коли в «Історії укр. літер.» у дразливих, полемічно-релігійних питаннях тут і там автор не зумів як слід станути понад своїми особистими міркуваннями, в хрестоматії, навпаки, будь то через вдатний добір, будь то через попереджуючі вступні огляди оминув, так сказатиб, усі тенденційні наступи, котрі некритичний ученик приймає звичайно за чільне зерно. Очевидно і при такій методиці лишається фіртка на своєрідні толки з боку професорів, одначе не можна в тім винувати самого автора-впорядчика, але виключно самого несовісного педагога.

Вкінці і це треба піднести, що М. Возняк вкладає в свою хрестоматію багато нового, як пр. совісно використовує письменницький доробок релігійної літератури, усуває страшну ученикови кирилицю, заступаючи її гражданкою, прикрашує й ілюструє її великою кількістю (68) заставок, портретів, писемних зразків, рисунків то що. Кожний вибраний текст заосмотрений многими, річевими поясненнями, а залучений на кінці слівничок історичних і мітологічних імен та географічних назв, доповнює пояснення.

Щиро бажаю, щоб хрестоматія д. М. Возняка найшла не тільки конечних читачів зі шкільної лавки, але також як найбільше охочих пізнати свою рідну старовину.

Й. Скр.

П. Сосенко Молодший. **Про славного укр. лицаря Ів. Сірка.** Історична розвідка з картинами. Львів 1922. 1—48. Видавництво «Живі Гроби.»

Ця нова праця д. П. Сосенка в сучасну хвилю представляє собою велику вартість, особливо своїм захоплюючо, а навіть зворушаючо патріотичним тоном. В ній послідовно переводить молодий автор лінію укр. державности і з такого погляду освітлює всю діяльність Сірка, того справжнього борця за здійснення національно-політичних змагань України. Ясний, прозорий виклад у живій, популярній та чисто українській мові — робить цю книжечку ще ціннішою та для всіх доступною.

Ф. С.

Йоганнес Ергензен. **Притчі.** Переклав Василь Лімниченко. Львів 1922. ст. 56, 8^о. Літературно-видавничий інститут «Добра Книжка».

Перед нами дуже гарне, європейське видання «Притчі» Й. Ергензена, сучасного донського письменника. В овіяних поезією «Притчах» зясовує нам світової слави автор ціле життя людини, освітлюючи всі його боки.

Перекладати речі Ергензена річ важка. І треба справді відчутти духа «Притч», щоби в мові так поетичній, так чистій (крім кількох помилок), а рівночасно так влучній дати нам такий переклад, як це зробив ш. В. Лімниченко. Збірка починається вступом В. Лімниченка про життя Ергензена й вступом самого автора у формі листа до Приятеля. Цілість надається також до спільної лектури і дискусії по кружках ітп.

Можна сміло сказати, що «Притчі» Ергензена як змістом, так формою є одним з найкращих творів української (перекладної) літератури.

Меріам

РУХАНКОВО-СПОРТОВИЙ ВІСНИК

Спорт і руханка серед української молоді.

(Загальний огляд)

Чим культурніший народ, тим більше плекає він різного рода спорти і руханку. Спорт отже не є яким-то «варварством», або некультурною розривкою. Спорт є одним із добутків новоючасної культури. На жаль, у деяких кругах нашого громадянства уважається спорт «варварством», та забавою брутальною, що не лицює поважній, культурній людині. У західно-європейських народів у тім згляді майже зовсім нема різниць між молоддю, а старшим громадянством. Там для всіх спорт має це саме цінне значіння, бо не тільки молодь, але також і старші розуміють добре його вагу.

Що до спорту бачимо серед нашої суспільности виразно два табори. До першого належать наша молодь, що виступає в обороні спорту і переймає від інших народів плекання його. Другий табір у нашій суспільности творить наше старше громадянство, що свідомо, або несвідомо виступає проти спорту, на кожнім кроці пятнує його, як «непотрібне збивання часу» та сим припинює розвій спорту й руханки між українською молоддю. Тут належать також і сі частини нашої молоді, що до спорту відносяться зовсім байдужно так, якби се була справа посторонна та дурна, якою навіть не належить займатися. — Не знаю, чому саме маємо се приписати. Чи може наше старше громадянство, будучи консервативним, не хоче зовсім пізнати засад спорту і тому, не знаючи значіння спорту беззглядно виступає проти його. Досить, що переважна часть нашого, старшого громадянства ворожо ставить ся взагалі до спорту й руханки. Спортовий рух оживляється лише між українською молоддю. Наша молодь із правдивим завзяттям кидається до плекання спорту і мимо колод, що їх стрічає на своїй дорозі підносить значіння спорту серед української нації. Деколи деякі одиниці зі старшого громадянства стають щирими прихильниками спорту і торують дорогу його розвитку. За їхньою ініціативою повстають такі українські руханково-спортові організації, як: «Пласт», «Соколи», «Січі» і ин. Останнім часом спортовий рух між нашою молоддю дещо оживився. Повстають різного рода спортові товариства, кружки й клуби, переважно мячеві так, що мається вражіння, начеб се й справді була так звана через наше громадянство «мячева горячка». Мяч добуває собі тепер домінуюче становище в українському спорті. Сміло можна сказати, що коли наша молодь моглаб без перешкод плекати спорти, булаби не остала так в заді між молоддю інших націй. Та українська молодь стрічала і стрічає на кожнім кроці великі перешкоди не тільки зі сторони чужих, що радо хотілиб бачити життя нашої нації в цілковитому занепаді, але також стрічає вона перешкоди оставляні таки своїми батьками, а навіть своїми товаришами. А наколи ще додати невідрадне положення нашої нації і боротьбу за її визво-

лення, що майже виключно займала українську молодь, то будемо розуміти, чому наш спорт не розвивається нормально. Та й тепер наше політичне положення не пособляє розвитку українського спорту, а з певністю дуже йому шкодить. Українська молодь є покинута власним своїм силам і не одержує знівідки помічі. Тому-то часто трапляється, що деякі частини нашої молоді хоч і захоплюються спортом і з початку з завзяттям борються з усіми противенствами, по яким-то часі знеохочуються і безрадно опускають руки. В сей спосіб упало багато наших спортових кружків.

З причини сих надмірних перешкод, що припиняють розвій українського спорту, бачим і в самім українським спорті великі недомогання. Правда, є багато таких наших спортових організацій, що їм не можна нічого закинути. Та се є лиш мала частина наших спортових організацій, яка будьто щасливим випадком дістала поміч зі сторони наших старших громадян, будьто самі члени сих організацій своєю невсипущою роботою і твердою волею допровадили сі товариства до такого значіння. Та коли візьмемо під розвагу молоді наші спортові товариства, гуртки, кружки, клуби і и, побачимо там великі недомогання.

У першій мірі запримітимо брак фахових сил, які далиби молодим нашим спортовим організаціям добрий провід, це є, які наші спортові організації змоглиби провадити вправною рукою. Для розвою кожного спорту має се дуже велике значіння. Брак енергічного, вправного проводу спричинює у спортівій організації нелад, застій життя, а навіть часто й упадок такої організації. З цієї причини саме значіння й вартість спорту поносить велику шкоду. Брак доброго провідництва не тільки, що спричинює застій життя в самій організації, але також будить зневіру в молоді, що належить до сеї організації та дає притоку переходу нашої молоді до чужих спортових організацій.

Багато знайдеться таких членів українських, спортових організацій, що опираючи свої погляди в першій мірі на еґоїзмі, більше бажають належати до такої, спорт. організації, хочаби чужої, яка вже є зовсім розвинена, де члени мають усяку вигоду і не потребують працювати, чим бути членом молоді української організації, що ще як слід не розвинулася, над піднесенням якої мусить кожний член працювати. Се є одиниці, що зраджують свій, народний табір і свідомо переходять у табір ворогів своєї нації, бо не хочуть працювати для добра свого народу. На жаль таких випадків є між нами досить багато в першій мірі там, де повстають молоді наші, спорт. організації.

Як бачимо, брак відповідного, фахового провідництва являється для нашого спорту причиною, що тамує його розвій і спричинює його нехтування. Та не завсігди причиною недомогання нашого спорту являється брак провідництва. На перешкоді стоять також обставини й атмосфера, серед якої живе наша молодь.

Вкінці великою нашою похибкою, що є шкідлива для розвитку українського спорту, є його надмірне вживання. Часто трапляється, що дехто так запалюється до спорту, що при сім забуває на свої інші повинности й обовязки. Се очевидно дає нашому громадянству один із найсильніших аргументів проти спорту. Коли ми справді бажаємо піднести значіння нашого спорту, то не повинні ми через

надмірне вживання нищити його. Спорт для кожної людини має бути лише відпочинком по душевній праці. Надмірне вживання спорту, а нехтування науки є також для нашого народу дуже шкідливе і ми повинні на це звертати пильну увагу.

Недомагання українського спорту є отже найважнішою причиною його нехтування між старшим, українським громадянством. З острою критикою звертається воно на адресу українського спорту, боцім то спорт зовсім не є корисний так для одиниці, як і для цілої нації, а противно є лише шкідливий, бо відводить українську молодь від науки та вимагає непотрібних видатків, через що руйнує вже й так обтяжену різними, народними обов'язками українську суспільність.

На се можнаби сказати дуже багато. Передусім український спорт не вимагає зі сторони свого громадянства дуже великих жертв. Треба лише, щоби наше старше громадянство гляділо прихильно на цю національну роботу нашої молоді, та щоби сей рух спортовий після змоги спомагало. Часто трапляється так, що забави, або розривки, що лише шкодять нашому здоров'ю, більше подобаються нашому громадянству, чим така благородня розривка, як спорт, або руханка. Як збільшилибся сили так душевні, як і фізичні нашої нації, наколиби місце сих усіх, шкідливих забав зайняв спорт і руханка? Певно й видатків булоб о много менше і користи булиби великі, не тільки для окремих одиниць, але також для цілої нації.

Завданням нашим хай отже буде щира праця над поширенням і піднесенням рідного спорту між усіми верствами нашої нації. Спортовий рух повинні ми поширювати не тільки в місті, але також серед простого народу, серед робітників і селян. Спорт будить серед селян велике зацікавлення. Наш селянин взагалі любить у вільному часі рухові забави та різного рода розривки, бо при сім, як каже: »забуває чоловік свою біду.« Нам належить до сього прямувати, щоби винищити між нашим народом шкідливі забави, як гра в карти і и., а замість сього заціпити замилювання до спорту. Через се ми причинимося до піднесення фізичного й духового здоров'я і розірвемо один із ланцюхів, що держать наш народ у темноті та неволі. При сім маємо старатись направити всі наші недомагання і піднести наш спорт до сієї височини, на якій він стоїть у західно-європейських народів.

Володимир Маркусь
гімназист

З руханково-спортових товариств

Перемишль. 17. січня ц. р. відбувся в Перемишлі заходами УСК. »Сянова Чайка« Руханково-музично-вокальний Вечір». В склад І. часті входили забави хлопців; вправи на поручах і кони; вежі та вправи топірцями. Всі ці точки випали взірцево.

Смичкова орхестра, під проводом тов. А. Хиляка, відіграла два кусники та грала до всіх руханкових вправ і в часі перерв.

Хор під проводом Вп. п. проф. Кліша відспівав три кусники.

Український Спортовий Кружок »Беркут«. По закінченні літного

сезону, утворено в нашім кружку отсі секції зимового спорту: 1) совги, 2) лещети і 3) саночки. Щойно по Різдвяних Св'ятах коли в нас є справдішня зима, є змога тим секціям як слід розвинути. Крім зимових спортив плекається в кружку ще раз на тиждень шведську руханку в салі, а при тому ще: 1) Шерм, 2) бокс, 3) дужання на французський лад, 4) підношення тягарів. Для плекання цих галузий спорту утворені окремі секції, які мають відповідні до того прилади. Дотичні секції утворено щойно по новім році з причини недостачі відповідного льокалю до вправ і приладів до того. Тепер усе ведеться у нас взірцево і є надія, що розвинеться як найкраще.

НОВИНКИ

Львів. На Філії акад. гімн. основався в місяці лютім ц. р. новий спортив кружок п. н. Спортівий кружок ім. Ів. Боберського.

Кружок світлиців основався при «Соколі-Батьку». Кружок матиме на меті вишколити практично своїх членів, робити знимки з народніх подій, історичних памяток, українських будівель, гарних околиць рідної землі і підготувати знимковий матеріал до пізнання рідної землі, котру так мало знаємо. Він буде доповняти кружок мандрівників, що повстане з весною і може приготувати провідників та підручники для охочих пізнати свій край. Аматори світлиці мають нагоду доповнити своє знання і поділитися між собою досвідом.

Харків. Як подає «Хвіля» виходить у Харкові укр. спортова газета, а тамошні змагуни стараються, щоб їх допущено до всеславянських змагань. Мають надію побити осяги всеславянських змагань, відбуutih минулого року в Празі.

Кремінець. Надійшла вістка, що з весною ц. р. маєтсья основати при тутешній духовній семінарії українська дружина копаного мяча. Булоби це попри Здолбунів друге місто, в якому існувалиби українські спортив тов-а на Волині.

ВСЯЧИНА

Що писав І. Боберський в 1922 р. до «Сокола-Батька?» «Про напрям у руханці позволю собі звернути увагу на це, щоби положити вагу на рух на вільнім повітрі і перенести всю руханку в зимі на сніг і лід; в літі на мураву і на токи. Ідіть на сонце! Хід, біг, мет, скок, союзняк, добувач, ситківка, гаківка й інші гри мають творити зміст руху на сонці і на отвертім повітрі. Заведіть боксування!»

Наша молодіж, а зокрема наші укр. спорт. т-ва, повинні це взяти під глибоку увагу.

Новітні *олімпійські ігрища* відбуваються що 4 роки в різних містах Європи й Америки. Коли ми діждемося цього, що побіч національних красок інших народів за має там і наш прапор, а на знак побіди підтягнуть його на машт?

Тому наша молодь на місці, на еміграції, в Америці й інших кольоніях повинна взятися витревало до підготовки і то в таких змаганнях, як скок, біг, плавання, мет, стріляння і т. и. Тут ще найскорше доведе до успішних результатів, маючи вже природні дані. Більше посвячувати часу легкій атлетиці. Наше заграничне громадянство повинно задалегідь утворити комітет олімпійських ігрищ, як це роблять інші народи і підготувати всьо, що потрібне. І так найблищі ігрища будуть у 1924. р. А молодь нехай поставиться не так, як сього року, що не було кому виступити на всеславянських змаганнях у Варшаві.

Від Редакції

З надходячими святами Христового Воскресення бажаємо всім П. Т. передплатникам, читачам і прихильникам веселих свят.

Студентські Товариства й Кружки просимо о надсилання звітів.

Побираючих часопис у розпродаж просимо прислати нам належитість (хочаб і не цілу кожного місяця). Та сама сума прислана о місяць пізнійше має о половину низшу вартість і так післяплатами приводиться тепер всяке видавництво до руїни.

Довжникам ми змушені здержати висилку.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Нашим довжникам виписуємо іще раз їхню залеглість олівцем на обгортці часопису і залучаємо для вигоди (платні) чеки.

Вже вийшов: I. і II. річник „Поступу“ в оправі $\frac{1}{2}$ полотна з золот. витиском на хребті. Ціна виносить (в цвітні 1923 р.) 10.000 мп. + 1000 порто. За кордоном 20 ч. кор.; 2 долляри; 4 франки шв.; 5 мільр.

Можемо відступити поодинокі числа „Поступу“ з р. 1921. (кромі 5-го), в ціні по 600 мп. зі зв. портом.

Також поодинокі числа з р. 1922. в ціні по 600 мп. з портом.

Відкупимо, (або виміняємо за сьогорічні випуски): число 5. з р. 1921. і число 1-2 з р. 1922. Оферти просяться надсилати по адресі Експедиції (Жовква).

МОЛОДА УКРАЇНА

Ілюстрований журнал для укр. молодіжи

з додатком для дітей п. з. «Світ Дитини»

виходить

у Львові 1 і 15 кожного місяця.

Передплату приймається найменше на 10 чисел у квоті 100 00 мп., яка мусить бути зложена з гори при замовлюванні.

ДЛЯ АМЕРИКИ Й КАНАДИ 1 долар на рік.

Замовлення слати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“

Львів, ул. Зіморевича ч. 3.

На днях появиться 1 число сатирично-гуморист. двотижневика

„МАСКИ“

що виходитиме двічі в місяць під редакцією Миколи Голубця

при близькій співучасті письменників і артистів: Олеса Бабія, Михайла Гайворонського, д-ра Дмитра Донцова, О. Карпенка, М. Кедрина, Павла Ковжуна, Василя Крижановського, Романа Купчинського, Василя Кучабського, д-ра Павла Лисяка, Левка Лепкого, Юрія Магаловського, Леоніда Перфецького, Зиновія Подушка, Кліма Поліщука, д-ра Михайла Рудницького, Петра Холодного, Олексі Хомика, Юра Шкрумеляка і інших.

»Маски« мають бути вірним відзеркаленням душі Народу, що крізь терня вольних і невольних промахів та помилок змагає до Ідеалу: **Повноти життя Нації — Суверена**

»Маски« йтимуть до наміченої мети — прямим шляхом національної самокритики, в ім'я девізи:

»SALUS REI PUBLICAE — SUPREMA LEX!«

Квартальну передплату в сумі 12,000 мп. та належитьсть за одазове число в сумі 2,000 мп. треба посилати на адресу Редакції й Адміністрації „МАСОК“ Львів, вул. Руська ч. 18.

Найбільше поширений, найдешевіший, ілюстрований часопис

для молоді і дітей

НАШ ПРИЯТЕЛЬ

виходить 15-го кожного місяця

Адреса Редакції: Львів, Коперника 36.

Передплата в Галичині: річно 1-20 кор. у золоті, платних у польськ. марках по дньовому курсі. Як завдаток посилається найменше 2000 мп.

Прикарп. Укр. річно 12 з. к. — Америка 50 центів. Бразилія 2 міль.

— Деінде 1 франк швайц.

Передплату посилається по адресі:

»Nash Priyatel« (Jos. Markevyč). Street Kopernyka 36 Lemberg, Galicia.

В Америці: Orphanage Book Store. 832 N. 7-th. Str. Philadelphia, Pa.